

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

COMPROMISĂ

ROMAN ORIGINAL

DE

EMILIA TAILLER

BUCUREȘTI

Editura Librăriei Socec & Co., Societate Anonimă

1920

Prețul Lei 8.—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In Editura Librăriei SOCEC & Co., S. A., București

Au apărut :

Ettinger Dr.. Ingrijirea copilului mic, sănătos și bolnav. Lei 7.
Fischer Dr G., Ciuma, cunoștințe noui as. boalei. Lei 2.
Melun Dr, Boalele sexuale, cum ne ferim și ne vindecăm. Lei 7.

Arion C. C., Elemente de drept Comercial, vol. I. Lei 65.
Rătescu P. și *Fintescu I. N.*, Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare. Lei 12.
Noua lege a taxelor de timbru și înregistrare. Lei 6.

Sub tipar :

Dan Em., Codul de procedură civilă, ediția nouă adăogită.
Fintescu I. N., Cambia și Cecul.
Peret I., Elemente de Drept Român.

Constantinescu Stel. I., Din Psichologia Educației.
Davila, Al., Vlaica-Vodă Dramă.
Delavrancea, Sultanica.
— Apus de Soare.
— Viforul.
— Luceafărul.
— Irinel.
Enescu Ion și *Iuliu*, Ardealul.
Foerster Fr. W., Cartea vieței, traducere de Pandelea.
Le Bon Gust., Psychologia Educației.
Payot Jules. Educația Voinței, traducere de Pandelea.
Sanielevici H., Noui Studii Critice.
— Probleme.
— Studii Politice.
— Icoane Fugare, ediția 2-a.
Zaharia, Alte Sentimente, ediția 2-a.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

COMPROMISĂ

ROMAN ORIGINAL

DE

EMILIA TAILLER

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201700192

— BUCUREȘTI —

Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă

1920

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

190687

859-31 (Taillea, E.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vezi, ca toate să fie pregătite...

Pentru a nenumărata oară fața domnului Rândunescu își schimbă expresia. Bucuria și mâhnirea se luptă în sufletul său. Dar cea de întâi învinge. Își amintește că Ani nu-l va mai părăsi și-și simte sufletul însorit ca de razele soarelui care se răsfățau pe covor. Ele nu-s mai strălucitoare ca privirea sa sub ochelarii încercuiți cu aur.

Totul să fie dus în aleea Anii, masa și serviciile după program. Trebue ca fata să simtă o adevărată plăcere în ziua reîntoarcerei ei printre noi.

— Bine, boerule!...

Iulia, cămărășița, se retrage repede. E destul de inițiată pentru a înțelege totul după un gest. De mult timp boerul nu vorbea decât de evenimentul care-i punea răbdarea la tot mai grea încercare. Fără să-și dea seama repeta în fiecare zi, de mai bine de o săptămână, aceleași ordine bucătarului și cămărășiței și discuta cu ei toate amănuntele acestei întruniri de familie prin care va sărbători reîntoarcerea fiicei în casa părintească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De altfel nimeni nu rămase indiferent la bucuria boerului. Reîntoarcerea Anii înveselește pe toți. Castelul alb ia, parcă, un aer de sărbătoare pentru a primi pe copilă, pe care toți acești servitori credincioși o purtase în brațe și doreau mult s'o revadă.

Boerul care se crezuse un moment resemnat, rămase gânditor cu inima împărțită între bucurie și îngrijorare.

Ce va face el cu o fată mare în castelul trist și singuratic?

Nu se poate sustrage amintirilor care-l năvălesc. Îi revine iarăși primul timp al nenorocirei lui. Își dase imediat seama că orice bucurie a vieței era pierdută pentru el. Zdruncinat de pierderea soției adorate se hotărăște atunci a nu mai părăsi castelul și a cultiva singur moșia rămasă lui dela părinți. Nădăjduia că astfel uitarea va veni mai iute și că va avea mai des prilejul de a veni în contact cu populația săracă și că o va putea ajută mai mult dându-i de lucru și ferind-o de explotare.

Dar buna lui voință îl costă mult. Nu știa el, fiu de boer, atât de dibaci altădată prin saloane, să umble cu personalul interesat și hrăpăreț.

Nu auzise cu câtă trudă foștii săi arendași reușiseră să disciplineze și pe vătaful pe care numai o lungă și iscusită experiență l'ar fi putut împiedica dela beneficiile ce era deprins a trage din orice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La toate acestea, anii agricoli răi, în care recolta se vindea cu preţuri proaste, grăbiră ruina boerului, hipotecarea şi vânzarea moşiei. Nu-i mai rămase decât o mică sumă, castelul şi parcul secular, ce era plantat cu pomi fructiferi de specii rare, ale căror produse se adăugau la masa îmbelşugată a boerului dela care nu lipseau niciodată invitaţii.

Acum printr'o exploatare dibace putea să-l ajute la existenţă.

Pierderea averei nu-l umilise pe boer. Nu se simţea mai mic ca înainte. Începù să-şi cultive singur cele câteva pogoane de pământ. Din personalul numeros reţinu numai pe bucătar, o servitoare şi o cămărăşiţă bătrână. Singura lui grijă era mica Ani: portretul aceleia căreia îi ducea dorul.

Se hotărâse, lăsând egoismul la o parte, s'o trimeată la Toulouse într'un pensionat unde învăţă şi o fiică a nepoatei sale, care de câţiva ani petrecea la el lunile de vară.

In timpul când nu era ocupat cu agricultura se îndeletnicea cu folklorul şi se adânceà, din ce în ce, în aceste studii care-l interesau.

Prietenii săi ţinând seamă de capacitatea sa, de vastele sale cunoştinţi, încearcă să-l atragă spre vieaţa politică, căutând să-l convingă că un om de valoarea sa nu trebue să stea departe de interesele ţării.

Incercarea le fu zadarnică. El le explică în urmă că un conflict avut cu oamenii zilei îl hotărâse să se retragă din vieaţa publică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lipsit de orice bucurie a vieței, domnul Rândunescu, își urmă studiile cu mai multă stăruință, petrecând ore întregi în bibliotecă.

Unica-i mângâiere erau cele trei luni de vară pe care le petrecea împreună cu fata lui. După fiecare an desvoltarea ei fizică și intelectuală întrecea așteptările sale. Boerul o privea cu admirație bucurându-se de cunoștințele și de seriozitatea ei. Nepoata sa, doamna Pruteanu fiica acesteia. Aglae și cunoscuții săi toți se întreceau care de care a vorbi de frumusețea fizică a Ani, de grația și de distincția manierelor ei. Pe lângă aceste daruri, Ani mai avea și un talent artistic recunoscut de cunoscători. Era pictoriță desăvârșită, și la Toulouse unde învățase, toți credeau că se va deda carierei artistice.

In această privință domnul Rândunescu era neînduplecat. Se înspăimânta la gândul că fiica lui să frecventeze cursuri amestecate, să vie în contact cu boema. Deși el își făcuse studiile în Franța democrată și inteligentă, era de părere că tot mai era nevoie în țara sa de o clasă aristocrată. Se gândeà adeseori că, poate, în situația lor cariera artistică ar fi o mângâiere pentru fată. Nu era din acei cari găsesc drept tot ce doresc. Era încredințat de dreptatea cauzei ei. Cu toate acestea, un sentiment ce nu-l putea deslusi îl făceà să se mai ție de tradiție. Nu se puteà desobișnui de aceste prejudecăți.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Boerul dete cu pumnul în măsuța de marmoră albă, sprijinită pe trei picioare de bronz, lângă care rămăsese câtva timp pe gânduri.

Deodată fața i se luminează. Ani surâzătoare apărù. Ea îl sărută, îi netezește părul încărunțit și-i întinde brațul să-l conducă spre aleea care i-o indicase Iulia. Doamna Pruteanu și ceilalți invitați luaseră drumul parcului. Aglae, nedespărțită de Ani, prezentă și ea brațul boerului și astfel merseră împreună.

Boerul privea mirat pe Ani care-și păstrase rochia de uniformă și avea părul frumos strâns în filetul negru.

N'ai auzit primul clopot zise el surâzând? Ai uitat obiceiul casei noastre? Boerul uitase că Ani lipsise de mult de acasă și că el de atunci nu mai dăduse serbări și nu mai luase masa în haină neagră.

Făcând glume, ei au ajuns în aleea îndepărtată în care Iulia așezase masa. Intre două rânduri de stejari a căror crăci se îmbrățoșau, formând boltă de verdeață, se întindea masa strălucitoare prin argintăria masivă, serviciile de cristal, presărată cu flori alese, al căror parfum se amesteca cu mirosul plăcut a miresmelor din alee. Pomiere scumpe cu fructe alese, sticluțe cu vin vechiu, așezate în fața fiecărui oaspe, arătau că Iulia nu uitase timpurile bune, când fiecare zi era pretext de întins masă mare și de petrecut.

Boerul își uită anii cuprins de veselia oas-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

peţilor. Ei se mărgineau la: doamna Pruteanu, fiica acesteia Aglae colegă şi bună prietenă cu Ani, de domnul Brateş arendaşul moşiei vecine, împrietenit cu domnul Rândunescu şi un nepot al boerului Titus Noreanu pictor talentat cunoscut prin multe aventuri, elegant simpatizat de cucoane.

Inrudit în acelaş grad cu doamna Pruteanu ca şi cu domnul Rândunescu, ei veneau în Bucureşti foarte des împreună. De aci convorbiri nesfârşite asupra societăţii uşuratece şi mondene, asupra cunoscuţilor comuni.

Cât timp fata fusese în pension, boerul nu se interesa de aceste conversaţii. Acum la masă când sărbătorea intrarea fiicei în şcoala lumii căută să aducă iarăşi vorba asupra subiectului favorit a nepoatei şi al domnului Noreanu despre moravurile societăţei de azi. Nădăjduiă bătrânul boer că va auzi lucruri bune. Nu voia să crează că lumea de elită, lumea lui, importase toate viciile, toată corupţia apuseană. Privea pe fiică cu adoraţie ştiind-o sigură în castelul părintesc. Işi propuneă s'o studieze mai de aproape, s'o încurajeze să se ocupe de pictură la care avea talent. Suspină la gândul averei pierdute. Dar faţa i se lumină îndată. Dispoziţia mesenilor, admiraţia ce stârnea Ani prin prezenţa, conversaţia şi simplicitatea ei îl mulţumea. Optimismul ei înăscut, ideile largi şi sănătoase, dragostea de artă îl înveselea şi era încredinţat că ea avea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fondul necesar pentru a-şi puteà găsi fericirea în ocupaţii intelectuale.

Ţiganii predispuneau oaspeţii şi mai mult la veselie prin cântecele lor sentimentale şi vioae.

Domnul Noreanu şi Brateş se întreceau pentru favoarea Anişoarei. Ea luase loc între mătuşă şi arendaş şi părea că acesta o interesează mai mult ca pictorul care se afla în faţa Aglaei. In zadar căuta domnişoara Pruteanu să-i atragă atenţia. Domnul Noreanu începu cu Ani o discuţie asupra curentului nou în artă. Reuşise s'o intereseze şi să-i fixeze atenţia. Nu dură însă mult. Ani, prietenă cu Aglaea, ştia de mult simpatia ce o avea verişoara ei pentru nedespărţitul prieten al copilăriei.

Cu toată uşurinţa, nestatornicia caracterului său, Aglaea simţise în el pe distinsul intelectual şi rezerva lui o atrăgea tot mai mult. Din numeroşii ei cunoscuţi, el era singurul care o interesa. Ii admira talentul care l'ar fi pus între cei de întâi pictori, dacă venitul său nu i-ar fi permis să trăiască fără grijă. Indignată dela un timp de neglijenţa sa nu voia să recunoască cât o preocupa. De când începuse a-şi da seama de lume, înţelegeà locul ce îi ocupa în inimă. De câteori vr'un succes îi încorona munca simţea mai multă bucurie gândindu-se că-l va afla el. Dar cu toată silinţa şi munca ei încordată, nu se distinsese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

niciodată la pictură. De aceia invidia pe Ani că avea cu el un punct comun. Admirà talentul acesteia, care, după ea, întrecea chiar pe al pictorului. Să fie acesta magnetul care atrăgeà pe domnul Noreanu, către verișoara ei? Observase multele ocazii ce el le căuta de a se apropia și a conversa cu ea. E adevărat că Ani, confidenta sentimentelor și planurilor mamei sale se ținea în rezervă aproape ofensătoare. Aceasta irita și mai mult pe pictor și făcea să simtă contra ei momente de ură. Dar în ușurința sa și dorul de a-și petrece timpul cât mai bine, el uita iute, după cum copilul își uită supărările. Niciodată nu se emoționase ca azi. Numele ei, îl pronunță cu înduioșare. Ani nu putea evita privirea sa înflăcărată. Ar fi dorit să isprăvească cât mai curând masa. Boerul însă nu înțelegea nerăbdarea ei. Mânca cu poftă, ca și mesenii din vânaturile gustoase și prăjiturile incomparabile, în care Costache, bucătarul, n'avea rival. Degustă cu înțelegere aroma vinurilor vechi, cari se aflau în pivnița sa încă dela războiul independenței. Un sentiment plăcut neresimțit de mult îl cuprindea, când mesenii, mai cu seamă arendașul, declarară că niciodată nu băuseră astfel de vin. Ii stimulase, prin aceasta verva, când era vorba de pivniță, bucătăria și vânaturile sale.

Era în amurg. Intunericul se împânzea din ce în ce mai des. Multe lampioane venețiene,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se aprinseră și luminau bogata masă a boerului și fețele veselilor oaspeți.

Ani nu mai auzea ce se petrecea împrejur. Făcu semn Aglaei că ar voi să se plimbe puțin prin grădină. Privea lacul străjuit de sălcii, care-și plecă spre el ramurile plângătoare.

Doamna Pruteanu căuta să ție, cu orice chip, pe pictor de vorbă. Era îngrijată de pasiunea ce o arăta nepoatei ei. Privirea sa o neliniștea. Ea îl înțelegea, îl credea capabil de orice pentru aș satisface dorința-i. Domnul Brateș, care se simțise totdeauna bine în tovărășia boerului, ar fi vrut să mai evite conversația, pentru a mai vorbi cu Ani. Simțea că era mai puțin rezervată cu el cum era cu pictorul. O privea cu drag și căuta să nu manifeste impresiile resimțite. Îi venea să-i spue cât de bine era la lumina lampioanelor și a lunei cu reflexe metalice.

Niciodată domnul Brateș nu s'ar fi călcat mândria și n'ar fi venit în contact c'o familie din cerc înalt, el, democratul convins, care făcuse la Iași politică socialistă. Dar de când făcuse cunoștință cu domnul Rândunescu și constatase dragostea-i pentru clasa asuprită a țăranului, acest fapt îl apropiase tot mai mult de acest suflet frate. Moartea doamnei Rândunescu strânse și mai mult legăturile lor de prietenie. Până va veni fiica își propuse arendașul. Pe urmă se va retrage. Își cunoștea timiditatea înăscută. Se gândea că nici-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

odată nu va îndrăsni să ridice ochii la fiica de boer. O zărise de multe ori în vacanțele ce ea le petrecea la Rozieni. Niciodată timbrul cald al vocei sonore, farmecul și amabilitatea ei nu-l impresionase ca acum. I se părea că se află pe altă lume, că noaptea parfumată se luminase pentru el și că pretutindeni nu va întâlni decât mulțumire. Își înăbușea sentimentele, privea frumoasa față a fiicei boerului. Deodată un nour, ca cel ce înconjura sfertul de lună, se răspândi pe fața Anii. Uitând pe cei din jur, arendașul o privea mai cu încordare. La cine s'o gândi, se întrebă el îngrijorat?

— Să culegem un buchet de iasomie, zise Ani, încet Aglaei. Arendașul înțelesese. Începuse a avea interes pentru tot ce privea pe domnișoara Rândunescu. Își aminti că aceste flori parfumate erau preferatele mamei ei decedate. Se gândește la ea, își zicea el, crezând că vede două picături la colțurile ochilor.

Să facem o plimbare cu barca, propuse pictorul râzând, devenit deodată sentimental. Ani aruncă o privire spre tatăl ei care simțind nerăbdarea oaspeților lăsă discuția și se ridică dela masă. El luă drumul spre terasa din partea casei, care dădea în grădină, păsind încet pe pietrele ce pavau cărarea îngustă.

Umbrele nopții acopereau totul. Era atât de înăbușitor aerul acestei seri în care cu toții serbaseră reîntoarcerea fetei de boer în casa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părintească! Nici o adiere nu venea să răcorească feţele şi inimile încălzite.

Pictorul, într'un moment de nesocotinţă, neobservând rezerva fiicei boerului, o apucase de braţ, şi alerga la vale spre lacul care se afla în partea de jos a grădinei, înconjurată de plante mari cu foile lungăreţe, printre cari ca nişte luminările se ridicau florile albastre!

— Ce faci, Titu? Ani privea îngrijorată spre pictor care desprinsese mica barcă şi-i făcea semn să intre în ea.

— S'aşteptăm pe ceilalţi.

— Lasă-i, zise semnificativ pictorul.

— Nu, că se supără Aglae.

— Vino cu mine, reluă el, şi Ani avea impresia că vrea să i se arunce la picioare.

— Să mâhnim pe Aglae, zise Ani. N'aş face-o niciodată!

— Să-ţi fiu ultima iubire, insistă pictorul, prefăcându-se că nu înţelesese. Nu se poate să nu mai fi avut vr'o înclinaţie, adăogă domnul Noreanu uitând că ea de abia isprăvise studiile şi că nu văzuse decât şcoala şi castelul părintesc.

— Nici n'am avut şi nici nu am dragoste pentru nimeni declară cu sinceritate fiica boerului.

— Cu atât mai bine urmă pictorul. Vino cu mine la Bucureşti. Nu mă judeca după ce am fost. Nici nu ştii ce aş putea deveni alăturea de o tovarăşă ca tine. Gândeşte-te bine. Nimeni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu te înțelege și nici nu te iubește ca mine. Nici unul nu poate aprecia superioritatea ta artistică. Sunt în stare de a te înconjura de toată dulceața luxului. Cele două moșii, de lângă București, îmi aduc un venit însemnat.

— Nu m'am gândit niciodată la venituri, zise Ani, privind în zare, neliniștită de întârzierea Aglaei.

— Ceeace dorești, urmă ca vorba, văzând așteptarea pictorului, n'ar avea înțeles. Nu sunt pentru căsătoriile în familie. Quelle absurdité!

— Quelle absurdité? repetă pictorul desorientat.

Nimic nu-i mai adânc ca absurdul, urmă el cu'n ton sentențios. Să te gândești. Nu vreau să te pronunți în pripă. Examinează-te, cercetează-ți mai cu seamă inima. Și dacă ea n'a bătut încă pentru nimeni, aș vrea s'o mișc eu. Nici nu-ți închipui de ce devotament, e capabilă inima mea și cât poate fi de iubitoare și credincioasă! Numai o femeie ca tine e în stare să m'aducă pe calea bună. Fii serioasă. Fericirea ta, a părintelui tău și a mea e în joc. Poți cu un cuvânt să nefericești pe toți.

Dar și să sdrobesc pe veci un suflet, șopti Ani privind înduioșată spre Aglae, care se apropiase întovărășită de arendaș. Ambii aduceau un enorm buchet de iasomie.

— N'o să mă refuzați. C'o voce tremurândă arendașul se închină respectuos în fața dom-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nișoarei Rândunescu. Știu că sunt florile preferate ale mamei d-voastre. Le-am cules ca să le puneți în fața tabloului ei.

— Și ale mele. Aglae îi oferì și buchetul cules de ea. Ani mulțumi cu bunăvoință, simțitoare la această atenție încurcată, neștiind cum să ție ambele buchete.

— Țin eu unul se oferì pictorul, părând vesel, cu toată îngrijorarea ce-l sbuciumà.

Acum plimbarea proectată.

Timpul trecut nu se mai întoarce începu el să fredoneze.

— Duduiele în față, rosti arendașul apucând lopata bărcei cochete văpsită în roșu.

— Prea bine... și pictorul se aruncă iute pe băncuță lângă Ani. Aci e locul Aglaei zise aceasta văzând aerul abătut al vocei ei, și voind a evita convorbiri intime cu pictorul.

— Ce te crezi la călugărițe? Uite-o cu filetul pe cap! Ce cochet e pieptănată Aglae!

Aceasta de abia ridică spre pictor privirea albastră a ochilor lungăreți, pe când o vie roșață îi acoperi albeața catifelată a tenului. Timidă ca rozele cari roșesc la sărutarea fluturelui, ea își pierdea cumpătul la orice atenție a domnului Noreanu pe când inima îi svâcnea cu putere. Își propuse de atâtea ori să rămâie indiferentă și la un singur cuvânt, la o singură privire simțea o emoțiune atât de puternică! Lacrimi luceau în ochii de un albastru închis.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnul Brateș conducea tacticos barca, indiferent în aparență, pe când o întristare tot mai mare îi cuprindea sufletul. Nu putea să îndure intimitatea pictorului cu Ani.

Urmă o scurtă tăcere. Sunetul unui clopot părea că jelește ziua murindă.

Ani nu voia însă ca oaspeții să rămână rău impresionați.

— Declamă câteva versuri din „Le Lac“ se întoarse ea către Aglae. Își amintea ce frumos le recitase aceasta, la un examen.

Aerul îmbălsămat, scânteierea stelelor, șoaptele frunzelor, chiar sborul rar al unui liliac care o făcea să-și ducă de teamă mereu mâna la cap, provocase la domnișoara Pruteanu o dispoziție stranie, molatecă, neresimțită încă.

„O temps! suspends ton vol, et vous heures propices“.

„Suspendez votre cours„...

Aglae alesese tocmai aceste versuri și le declamă c'un sentiment pornit din inimă.

— Mai lasă-ne cu poetul care a zăpăcit lumea, zise pictorul c'un aer de dispreț. Nu putea să sufere sentimentălitatea Aglăei, și mustrările îndreptățite ce le ghicea în privirea-i atât de blândă.

Lăsați să compun eu ceva ocazional.

De când? Nimeni nu se încredea în talentul său poetic.

Iubirea m'a făcut și pe mine poet zise el încet spre a fi auzit numai de Ani.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Să auzim... privirile toate se îndreptară spre el.

Arendașul profită de ocazie, spre a se întoarce către Ani.

O vede mai ideală ca oricând și o stranie înduioșare îi cuprinde inima.

Domnul Noreanu după câteva minute de gândire, începe a improvizà cu ton șovăelnic. Nu poate declamà după cum simte. Gândul la text și ritm îi ocupă toată atenția.

La un ton glumeț, în realitate însă e foarte mișcat. Începe a declamà rar privind spre arendaș care conducea barca par'că în direcția lunei:

Când prin unda înfiorată barca drumul își croește
În a nopții feerie... par'că lainic îmi șoptește
Vocea miilor de inimi ce pe aici au rătăcit,
În zadar căutând uitare, când odată au iubit.

Și ca lilanii pioase se înalță alor cântare
Și-mi arată cum zefirul florilor dă sărutare.
Cum prinos ne aduce nouă, crinii și cu trandafirii,
Cum miresmele încearcă să pătrundă-n taina firii.

Cum natura este teatrul care când ne prea mărește
Ne arată armonia ce în sânul ei domnește:
Pe când noi stăpânii lumii, ori și cât ea va durà,
Nu vom fi liberi odată dorințele a ne urmà...

Nu-ți cunoșteam acest talent.

Aglae se grăbi a asigurà pe pictor, care așteptase în deșert un cuvânt de aprobare din partea Anii. Arendașul păreà că nu auzise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimic și făcea pentru a treia oară ocolul lacului. Își propuneà să fie energic și să nu mai dea pe la curte pe cât timp va durà visita pictorului.

— Nu ți-au plăcut versurile mele?

Pictorul tot mai exaltat de răceala ce-i arătà Ani, de mirosul îmbătător al buchetului de iasomie care-l culcase pe genunchi, aștepta un semn dela fiica boerului, care să-i arate că știà dece atât de arzătoare îi erau regretele. Insă aceasta nu voià să înțeleagă. Iubire chiar de i-ar fi inspirat, n'ar fi fost în drept să înșele buna credință a Agiaci. Dar nu aveà pentru el nici măcar simpatie și-l ocolise totdeauna.

— Nu găsesc că omul are motive să se plângă de ceiace i-a fost hărăzit se hotărî ea în fine să răspundă.

— Nu găsești? vocea pictorului devenise ironică față de răceala stăruitoare care nu o putuse risipi.

Cum nu înțelegi cât e de sclav omul prejudecăților, convenienților?

— La destin mare și datorii mari, exclamă râzând Ani.

Numai când vrea imposibilul nu-și găsește omul fericirea, zise ea cu'n ton ușor, însă destul de subliniat pentru ca să fie înțeleasă numai de domnul Noreanu.

— Nu vrea nimeni decât ce-i place... dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să nu mai discutăm lucruri cari nu le înțelegi, cari cer experiență.

Cedând unei violențe înăscutse caracterului său voluntar și vulnerabil, pictorul smulse prefăcându-se că glumește, firetul care reținea cozile negre ale Anii care-i cădeau până la genunchi.

— Cu astfel de pieptănătură se primește lume? Să-mi dai voe să-ți spun că nu ești deloc mondenă, zise el ne mai putându-și reține supărarea, dar tremurând de emoțiune la atingerea firelor mătăsoase și parfumate.

Ce ziei domnule Brateș? N'am dreptate? domnișoara se crede tot la școală.

Arendașul surâdeà, înveselit de necazul pictorului. Ghicise din vorbele Anii că acesta nu se bucurà deloc de favoarea ei. Și fața sa atât de întunecată, se însenină.

— Nu sunt de aceiași părere, duduia știe mai bine ca noi ce trebuie, răspunse el, lăsându-se în prada unei bucurii infinite.

Ani cam ofensată de libertatea pictorului, începuse a convorbì cu Aglaea. Aceasta era cea mai nemulțumită de plimbarea nocturnă.

— Trebuie să fie târziu, zise ea. Poate domnul Rândunescu e obosit. Să ne gândim și la ei.

Ani nu aștepță mai mult. Sărì din barcă urmată de Aglae. Urcară ușoare ca niște păsărele, drumul în pantă care ducea la rotonda din fața casei înconjurată de copăcei de tran-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dafiri de specii rare, de plante mirositoare, printre cari predominau trandafirii, heliotropul și verbena.

Domnul Rândunescu se așezase la masa garniturei de grădină, care ocupă mijlocul rotondei, presărată cu prundiș și nisip. Sorbind cafeaua neagră el făurea cu doamna Pruteanu planuri de viitor pentru copile.

— Cred că ar fi mai nimerit, s'o lași să petreacă iarna cu noi la oraș, îi zicea pentru a nenumărata oară nepoata sa. Necazul ce-l resimțise contra Anii la observarea atențiilor domnului Noreanu se risipise iute.

Văzuse că aceasta nu era vinovată și că ea nu-l încuraja deloc. Pe urmă eră considerată ca ținând loc de mamă fiicei boerului și n'ar fi vrut să spulbere încrederea ce Ani avea în ea. Eră mândră să ocrotească o ființă atât de deosebită. O iubia într'adevăr. Ea o condusese la pension, o vizită, îi aducea cadouri ca și fiicei ei.

Ca mamă, e adevărat că suferise adeseori, văzând superioritatea ei în toate, auzind dela directoare laudele nesfârșite asupra talentului ei extraordinar pentru pictură.

Dar se mângâia iute. Aglae avea o mică moșioară rămasă dela soțul ei decedat. N'aducea venit mare. Totuși valoarea ei creștea în fiecare an. Și ea care locuia în capitală, cunoscând traiul luxos care se ducea, știa cât cade în balanța sentimentelor aducerea unei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dote. Din acest motiv credea că fiica ei n'avea pentru ce să invidieze pe Ani, pe cât timp avea de partea ei strălucirea metalului care primează toate.

Însă ea dorea pentru Aglae mai mult decât o partidă în raport cu dota ei destul de modestă pentru o fiică de neamul lor.

Îi surâdeau ademenitor cele două domenii fără capăt, vecine cu moșioara lor. Ca tovarăș pentru fiica, atât de blândă atât de sentimentală, ar fi dorit un om mai serios mai credincios. Nu caracterul boem al pictorului. Însă Aglăița îl iubia așa cum era și într'atât că-i declarase că nu se va căsători niciodată, în caz că el n'o va lua de soție. Fuseseră atât de uniți în copilărie! Se fugăreau toată ziua prin parcul moșiei lui Titu. Pe zi ce trecea părea că dragostea lor crește. Și aceasta până ce zărise pe Ani.

Ea singură avusese nesocotința să-l invite la Rozieni spre a petrece împreună lunile de vară. Cu orbirea mamelor, ea nu-și dete seama de primejdia, de farmecul ce-l răspândea fiica boerului.

Uitase de caracterul nestatornic al pictorului, credea că sentimentele acestuia pentru Aglaea ei erau atât de adânci că nu se mai puteau desrădăcina.

Văzuse imediat greșala. Dar era prea târziu. In zadar pretextase ea afaceri la moșia ei Dobreni, în zadar încercase orice mijloc pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a îndepărta pe Titu. El nu voise să audă de nimic și rămase până la plecarea fetelor la școală, cu toată răceala și rezerva Ani, inițiată de mult în planurile lor. În ce o privea pe ea doamna Pruteanu n'ar fi fost atât de necăjită. Pictorul avea destule defecte în schimbul averei. Dar cunoștea pe fiica ei. Aglae nu se va resemna niciodată și nu se va căsători pe cât timp el va fi liber.

Dece atât de gânditoare nepoata? întrerupse boerul tăcerea care venise pe nesimțite.

— M'am gândit, reveni iarăși doamna Pruteanu, c'ar fi bine să lași pe Ani să petreacă iarna la oraș cu noi. E mai bine să facă cunoștință cu cercul nostru. Nu pretinzi doar să aibă ca unic orizont castelul părintesc?

Boerul oftă adânc și o nespusă tristeță i se așternu pe față. Trecuseră ani de când numai locuia la oraș. Cu toate acestea nu-i trebuise mult ca să deducă din vorbele nepoatei și ale pictorului, moravurile, luxul, frivolitatea cari stăpâneau generația nouă.

Cred că-i mai bine pentru Ani să ducă înainte viața modestă cu care e deprinsă.

La ce i-ar servi să vadă luxul, cochetăria, frivolitatea societății? La ce? Doamna Pruteanu privea mirată spre unchiul ei. Mă mir că nu te gândești mai departe. Ani, grație calităților exterioare, talentului... Ta ta ta... vechiul cântec. Un Rândunescu nu speculează pe de aste. Dacă aș avea avere înțeleg. Dece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-i tulbur sufletul copilei? Să vadă luxul care nu și-l poate procură și pentru care poate ar prinde gust. Mai rău încă. Să-i rămână inima ei intactă ocupată de vreunul atras de exteriorul, de calităţile ei și care pentru căsătorie s'ar îndreptà spre una dotată bănește. Și ea mâhnită, deziluzionată, să piardă orice iluzie de lume, de vieaţă!

— Toate sunt adevărate dacă socotești numai dezavantajele... dar cred că te-am puteà acuzà de egoism, de ai voì s'o ţii veșnic numai lângă tine.

— Eu îmi fac datoria zise încredinţat boerul.

Ce ispravă au făcut domnișoarele Coneanu rude cu reposatul dumitale soţ? Ș'au plimbat dela oraș la mare, la toate balurile și petrecerile, dorul și nostalgia unei căsătorii potrivite. Și s'au ales numai cu deziluzii, c'o ură nestinsă contra acelora cari au profitat de neexperienţa lor.

După cum știi toţi și-au ales soţii dotate cu moșii.

Imi cunosc eu lumea! In popor și adeseori în burghezime se mai contracteazâ căsătorii desinteresate.

— Nu-i nici o lege... Omul e om și simte le fel, fie el din popor, din burghezime sau aristocraţie. Ce nu face contactul? Aș puteà să-ţi citez nenumărate cazuri de căsătorii, contractate fără nici un interes fără măcar ca fata să fi fost dotată cu calităţi exterioare sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sufletești sau să fi avut educație morală. Totul depinde de întâmplare. Pe urmă puține pot fi comparate cu Ani. Ea va stârni pretutindeni admirație și simpatie. Par'că mi se pare peste putință să nu întâlnească în cale omul care ar ști s'o prețuiască. Boerul rămase înverșunat. Dacă totul depinde de întâmplare, poate ca ea să-i vină aci, tot atât de bine ca oriunde. In tot cazul pierderea averei mi-a dat și câștig. Am constatat că Ani dacă nu va simți mulțumirile ce oricine își poate procură cu ajutorul sunătoarei monede, e din puținele alese cari pot găsi satisfacție mai superioare, în arta pentru care au chemare. E de o aristocrație intelectuală rară și nici nu admite că există altă nobleță decât cea a meritelor personale. Pentru un moment unica ei dorință e de a se perfecționa în pictură de a-și complecta studiile începute.

Totuși... și fața boerului se întunecă puțin... dacă mai târziu va simți lipsa unor distracții mai agreabile... atunci cu toată convingerea mea că nu-și cunoaște interesele, n'aș avea tăria s'o lipsesc de plăcerile inerente vârstei ei.

— Mai bine ai începe cu sfârșitul, zise cam enervată doamna Pruteanu.

E păcat să se piardă atâta tinerețe, grație și frumusețe. Să stea ore întregi aplecată și închinată unei munci sterile, într'un colț uitat de lume. Realizează-i atuncea mai bine dorința cea mai mare. Las-o în centrele mari,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să se perfecționeze, să devie pictor cunoscut și succesul moral și mai târziu și altul s'o despăgubiască, să-i ușureze munca depusă.

Dar așa ce scop? Numai pentru echilibrul sufletesc?

Numai astfel trebuie să înțeleagă arta și e demnă s'o cultive o fiică din neamul meu.

Conversația între unchiu și nepoată începuse a deveni acută. Ani și Aglae veniseră la timp pentru a o întrerupe.

Pentru prima oară doamna Pruteanu se gândi că unchiul ei avea multe principii cari se băteau cap în cap.

Boerul din partea-i își propuse să întrebuințeze orice pentru a reține pe copilă pe lângă el, înfiorat la gândul de a o introduce atât de tânără într'o lume în care mulți ar vôi poate să beneficieze de sensibilitatea de neexperiența ei.

Ani se apropiase încet de el mângâindu-i părul nins pe la tâmple. El o privea și i se părea că fața ei atât de înviorată la masă de atențiile tutulor, era cam neliniștită.

— Cum ați petrecut? o întrebă el glumind căutând ai vorbi dece credea c'o interesează.

— Bine zise ea privind spre Aglae care se așezase pe un scaun, cu totul pierdută în gânduri.

Pictorul și domnul Brateș veneau la braț, râzând și convorbind, în dispoziții cu totul opuse.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Foarte dezamăgit de prima sa încercare pe lângă Ani, cel de întâi de abia își puteà compune o față indiferentă, pe când necazul îl făcea să simtă în acest moment o adevărată ură, contra fiicei boerului. Ghicise o mare energie în răspunsurile ei și pierduse par'că orice nădejde de a o înduplecà.

Și-i plăcea atât de mult! Il impresionase mai curând decât frumusețea ei fizică, acel spirit larg deschis și acea mulțumire pe care ocupațiile artistice le dă, chiar la cei mai desmoșteniți.

Și el neînvinsul, atât de iubitor de viață, atât de curajos, simțea par'că pentru prima oară înfigânduise în suflet acele deznădejdei.

Aerul înăbușitor, parfumat, îl amețea, îl înfiora cu senzații neresimțite încă.

Își zicea alungând iubirea de care sufletu-i era plin, că acel al femeei era perfid ca parfumul iasomiei care-l rătăcea.

Cedând impulsiunei, preocupărei el să aplecă în fața tuturor în semn de rămas bun. Începù a rătăci singur prin parc, în șoaptele vii ale frunzișului.

Căutà să-i alunge imagina și deodată se suprindea c'ar voì s'o prindă s'o fixeze pentru totdeauna într'un tablou, pe care să-l atârne în cabinetul său în care își adunase comori artistice din toate părțile lumei în care călătorise.

O înduioșare îl cuprindea de câte ori se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gândea la Aglae. Atât de blândă, de modestă... ce fericit ar fi acel care ar iubi! Ce vieață liniștită ar putea duce! Dar dacă nu resimția pentru ea decât simpatie, o afecțiune frățească!

Nu-și deslușise bine sentimentele înainte de a vedeà pe Ani. Luase drept iubire sentimentul inocent ce-l atrăsese spre Aglae. Numai la vederea Ani își dase bine seama cât de nedeslușit și pasionat îi erà sufletul, pe care toți îl credeau boem și care el îl ținea capabil de veșnică credință, acum când întâlnise ființa demnă între toate spre al fixà. Pe nesimțite îi veneau comparațiile. Atât de deosebite în toate! Câtă vieață, ce vioiciune la Ani, ce inteligență cultivată, ce fire artistică, ce păr bogat, ce ten strălucitor! Ce armonie în firea ei toată. Și Aglae atât de sentimentală, atât de supusă, ca un toporaș, care-și pleacă capul la prima suflare a vântului.

De multe ori îi venise dorința de a o protejà de a-i fi conducătorul în vieață. Dar pe cât timp vedea pe Ani, nu mai erà în stare să se mai ocupe de cineva.

Trebuie să plec își zise el cu energie. Poate că timpul mă va dispune mai bine pentru prietena Anii. De i-ar aduce cel puțin uitarea căutată!

In acest timp în rotondă, boerul începuse cu domnul Brateș o discuție asupra agriculturii, asupra recoltei bune de porumb și vin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ani și Aglae ședeau amândouă pe același scaun, făcându-și rând pe rând vânt cu evantaliul de pe măsuță, a doamnei Pruteanu.

Domnișoara Rândunescu căuta să distreze pe Aglae atât de întristată de un timp, din ce în ce mai adâncită în visuri tulburătoare. Îi vorbea de planurile ei. Voia să-și aranjeze un atelier de pictură în care să lucreze, lângă camera mamei ei ocupată acum de dânsa. Nu-și ascundea bucuria ce o resimțiă la gândul de a se deda cu totul artei favorite.

Par'că era vorba să mergi cu noi la oraș, îi zise Aglae gândindu-se cât de salutară ar fi pentru ea o ocupație artistică, cu cât uitarea i-ar veni mai lesne. Era mai încredințată ca oricând că inima lui Titu îi era cu totul îndepărtată. Cu toate aceste în delicatețea ei sufletească și noblețea înăscută nu simțiă nici o gelozie, sau necaz contra Anii. Nu era ființă de rând și nechibzuită. Vedea bine rezerva acesteia, suferința de ai fi o cauză de neplăceri, extrema răceală cu care primea sentimentele de admirație ale pictorului.

Chiar față de ea, el nu mai avea nici o reținere.

Atât de adâncă însă îi erà iubirea, atât de serioasă inima ei credincioasă, că în loc de răzbunare, de dispreț care ar fi împins pe alta la fapte neiertate pentru a-și răzbună sentimentele jignițe, ele nu-i arătară decât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

măsurile de luat pentru a-și recâștiga pe prietenul copilăriei ei.

Dacă ar fi observat la Ani numai o licărire de simpatie pentru domnul Noreanu niciodată în lealitatea-i sufletească nu s'ar fi dedat la astfel de calcule.

Dar cunoștea ușurința pictorului, necazul ce i se infiltra contra acelora ce nu-l luau în seamă. Și cu iluziile inerente tineretei ea vedea de acum planul realizat. Ani odată măritată, era sigură că el va reveni spre ea cu vechea dragoste că-i va fi dat din nou să guste plăcerile timpului trecut prea iute.

Principalul era să hotărască pe Ani să meargă la oraș. Nu i se părea atât de ușor. Ii cunoștea gusturile simple și modeste, nerăbdarea cu care așteptase timpul când se va putea deda cu totul ocupației artistice.

Cu toate acestea va încerca, va insista și la nevoie dacă Mahomet nu va merge la munte va face muntele să vie la Mahomet.

In tânăra-i imaginație și în toată societatea bucureșteană domnul Horia era considerat ca cel mai de seamă dintre tinerii de elită. Bogat înzestrat cu daruri exterioare față de care nici o femeie nu rămânea indiferentă, el plăcea și prin manierele sale deosebite, prin amabilitatea și oareșcare rezervă atrăgătoare și impunătoare în acelaș timp. De o educație perfectă păstrând convenințele cu toate că nu era doamnă sau domnișoară să nu gra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

viteze împrejurul lui, el nu se compromisese niciodată, nu arătase vreunuia o preferență, nu făcuse o alegere. Petrecea, flirtă cu mai multe cu inima fluturelui care aleargă din floare în floare.

Cu toate acestea în ultimul timp, svonuri nedesluşite, priviri, vorbe, făcuseră pe doamna Pruteanu să bănuiască, că cavalerul fără cusur avea o secretă legătură cu o rudă îndepărtată a ei, cu a cărei mamă fusese foarte împrietenită. Nu-i venise să creadă la început. Cunoştea educaţia morală a doamnei Nozianu, faţă însă de succesul mereu crescând al domnului Horia în lumea femenină, nimic nu-i mai părea imposibil.

De cum îi făcuse cunoştinţa îi venise ideia c'ar fi un ginere bun pentru una din fetele ei după cum se obişnuise a le numi. Pe Aglae o văzuse însă des şi nu-i arătase nici o atenţie, decât o curtenie impusă de numele, de educaţia sa.

Şi cum în fantazia ei ea logodise pe atunci pe Aglae cu pictorul, crezù c'ar fi nimerit să-l cultive pentru Ani. După gusturile, felul său de a aprecia femeia după dorinţa ce exprimase că ar voi o fată de neam, de abia eşită din şcoală simplă modestă, ne orbită de societatea frivolă şi luxoasă a oraşelor, ea era sigură că nu puteà exista pentru el una mai nimerită ca fiica boerului. Aceasta avea însuşiri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cari trebuia să placă celui mai rafinat dintre bărbați.

După svonurile din ultimul timp părăsise acest proect. Acum Aglae voia să-l reià, încredințată fiind, că va feri di prietena și va face să-i revie sufletul boem al pictorului.

Dar cum s'o hotărască pe Ani?

A doua zi chiar ea cu ajutorul bătrânei cameriste își aranjă atelierul de pictură în vestibulul din față alăturat de camera ei. Lumina cădea din plin, toți trei pereți fiind numai în geamuri pătrate. Sprijinite pe patru coloane groase de zid, care la celelalte camere formau parterul, atelierul improvizat erà situat în fața porței de intrare. Bogate tufișuri de liliac și iasomie formau o rotondă naturală la geamurile din fața intrării. Vița sălbatecă care se urca până sus, făcea invizibil zidul alb și privea par'că înăuntru cu curiositate. Priveliști admirabile, satul înconjurat de dealuri plantați cu vii și porumb, cerul care cădeà în direcția iazului, țăranii, țărancile cari se duceau sau se întorceau dela muncă cu uneltele pe umăr, totul se zăreà prin geamurile atelierului. Numai un moment Ani rămase nehotărîtă. Începù imèdiat a schiță un buchet de trandafiri așezat pe o măsuță într'un pahar de forțnă rară, cu încrustații fantastice de aur, pictat artistic.

Inspirată ea scoase conturul. Începù a în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cerca colorile, încântată de priveliștea admirabilă ce se oferea privirei ei, ascultând simfonia păsărelelor, îmbătată de parfumul pătrunzător ce intra prin geamurile întredeschise. Pe buze îi flutura parc'ă o melodie. În privirea scânteietoare și în fața strălucitoare, o idealitate divină.

Ani nu se gândea la portretele văzute, nu se gândea la stilul unui maestru. Asculta inspirațiile propriului ei talent.

Deodată pictorul năvăli în atelier ca un uragan.

Aruncă o privire furioasă asupra șevaletului asupra câtorva picturi expuse la expoziția școlară a pensionatului din Toulouse, având aprobarea mai multor maeștri renumiți.

Începù a da din umeri și a face gesturi dezordonate.

El admiratorul lui David, nu putea suferi tonurile, modul deosebit al Ani de a înțelege arta.

Își aminti răceala ei de totdeauna și gânduri amare, cari-l întristau, îi făcură să se agațe de orice pretext pentru a-și revărsa necazul.

Ce sunt aceste măsgălituri? întrebă el c'un aer disprețuitor privind mai curând fața inspirată a fiicei boerului decât portretele atârnate dinprejur.

Sunt lucrările mele, și au fost destul de a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

preciate zise Ani, neuitând tonul de extremă rezervă ce-l adoptase cu el.

Ambiția îl făcea pe pictor să-și strângă buzele cu'n gest de desaprobare.

— Nu poți fi artist, nu poți desvoltà un talent real dacă nu vezi capod'operele artistice ale lumei.

Să vezi Laocoonul... El a rămas pentru mine cea mai perfectă și cea mai frumoasă expresie artistică. N'ai văzut în biserica Sfântului Petru frește le lui Raphael. Nu cunoști nimic din comorile artistice ale Italiei, n'ai culeș nici o impresie, nu te-ai pătruns de nici o școală.

— Eu îmi urmez propria inspirație, nu mă gândesc nici la coloritul, nici la compunerea altora.

Pictorul urmă mai insinuant ca oricând:

— Pentru a cultiva o artă trebuie, mai întâi de toate, să fii avut.

Ani presimțind intențiile domnului Noreanu isbucni într'un râs irônic.

— Și când ești avut de abia să-ți treci timpul în trândăvii, sau fel de fel de aventuri.

Violent și impulsiv, pictorului îi venea greu să se resemneze.

Dar fața de alabastru încălzită, par'că de o lumină interioară, îl făcea să fie îndurător. Aerul cald și îmbălsămat, veșnicul cântec al apei ce se auzeà până la el, îl aduse într'o stare în care rațiunea nu mai raționa. Nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voia să creadă că această copilă, atât de rezervată totdeauna cu dânsul, să-l poată preocupa astfel încât să-i înăbuşe mândria, să nu mai fie stăpân pe sine, să-i înfrâneze caracterul răsbunător şi ranchinos. Venise cu cuvinte aspre pe buze şi ele se schimbau în priviri de admiraţie. Iluzia îi surâdea înşălătoare.

De ce să provoace o ruptură definitivă? Ani erà încă tânără şi ocaziile îi vor lipsì în vieaţa-i singuratecă, care se pregătea s'o ducă. O viziune i se arătà, dar dispărù imediat...

Arendaşul oricât de instruit, oricât de deosebit erà, nu puteà să-i fie preferat. Cunoştea bine pe domnul Rândunescu. Erà democrat în teorie, dar pentru fiică se va hotărî numai pentru unul din clasa lor. Mai bine erà să plece, cu toate că departe de ea totul i se părea pustiu lipsit de interes.

Rămase întristat câteva momente cu gândul tulburat de o singură persoană: „arendaşul".

Observase bine din toate vorbele ce Ani schimbase cu el, că ea nu-i arătase decât bunavoinţa ce o caracterisa şi care o aveà fată de toţi în afară de el. Şi cu obiceiul multora, cari văd ceiace doresc, el luă această purtare drept semn bun. Insă necazul îi revenea mereu. Gândul că redusă numai la societatea lui, prietenia lor să nu facă pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

grese, îl neliniștea... Se smulse cu greu acestor preocupări.

Plec, zise el apropiindu-se de șevaletul pe care Ani întinse hârtia, și începuse a colora primele roze ale buchetului. Nu îndrăsnea s'o privească, să temea că-i va lipsi tăria de a'și urma hotărârea.

Ani îi întinse cu indiferență mâna albă, cu degete resfirate. Nu eră sigură de vrea să se depărteze din atelier, sau îi părăsea pentru a pleca la București. Eră dorința ei cea mai arzătoare. Toată plăcerea de a se vedea acasă îi era tulburată prin dragostea cu care o urmărea. Purtarea lui îi inspira numai antipatie și lăsa atâta desnădejde în sufletul simțitor al Aglaei. Plecarea sa le va procura tutulor plăcerea și liniștea dorită.

Când, o oră mai târziu, dăngănitul clopotului o vesti că sosise ora mesei, ea trecu mai mulțumită ca oricând, în încăperea simplă cu mobilă de stejar. Dela prima vedere nu se mai îndoia. Pe masa mare pătrată nu erau înșirate decât patru tacâmuri. Ea se așeza la locul rămas liber, între doamna Pruteanu și Aglae. Boerul privea surâzând fața ei înflăcărată și la sorțul negru de școală care-i acoperea rochia toată. Uitase să-l scoată. Uitase să se conforme dorinței boerului care când suna ora mesei ținea ca toți ai casei să se prezinte în toaletă de dineu. Își propuse să fie mai atentă altădată, să respecte obi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceiurile casei și tendința boerului de a se ține de tradiții. Căuta să împrăștie o veselie artificială, să înseninеze fața atât de întristată a Aglaei, care își înghițea lăcrimele, cu toată sforțarea supraomenească de a lua parte la conversația generală.

Boerul, mulțumit de mâncările reușite, pe care madama Iulia le servea c'o desăvârșită eleganță, evocă imagini din trecutul său fericit. Ca totdeauna se oprì la aceia care-i fusese tovarășa demnă și scumpă și n'o uitase un moment.

Sufletul ei planà par'că deasupra tuturor, din cadrul bogat, atârnat între ambele ferești. Nu lipseà din nici o încăpere. Pentru domnul Rândunescu, aceste amintiri deveniseră o fericire. Niciodată nu era mai înflăcărat și înviorat. Începù a istorisì de lungile călătorii făcute împreună. Ani întoarse spre portretul ei o privire înduioșată. Ii părea ca o madonă care-i surâde în costumul simplu după moda timpului, cu un buchet de iasomie la piept.

Nu pot spune că n'am avut timpul meu fericit, ziceà boerul, pe când privirea ageră, sub ochelari, i se umezeà. Nu era plăcere în lume să nu ne-o putem procurà, nu era om de ședmă în țară să nu ne fi căutat prietenia, să nu ne fi vizitat cu plăcere, să nu ne fi părăsit cu regret. Zoe stârneà o admirațiune și o simpatie universală. Exteriorul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

manierele, firea ei deosebită, extrema ei bunătate, sclipitoarea-i inteligență, au făcut ca nimeni să n'o privească cu indiferență.

Atunci erau alte timpuri. Nu se întrunea lumea numai în scopul vanitos de a'și arătà mobila scumpă, sau de a afișà toaletele extravagante. In această sufragerie simplă am avut de oaspe chiar pe Vodă.

Ani care vizitase dela întoarcere toată casa, dar care nu dase nici o atenție mobilierului, observă, de abia acum, simplicitatea decorului. O masă, un bufet de stejar, scaune simple cu împletitură de pae, fără mochetă, fără formă modernă, compuneau toată mobila camerei spațioasă. Perdele de o etamină subțire, decolorate de timp, era singura podoabă a celor trei ferestre împărțite în câte trei patrate, printre care se zăreà o parte a grădinei, începutul aleei ducând în pădurea care-i formau marginea. In depărtare se vedea lacul.

Singurul lux erau tacâmurile de argint masiv, serviciile de masă, cristalul paharelor, finețea lingerii de masă. De aceste lucruri nu se putuse lipsì doamna Rândunescu chiar fiind la țară. Ani asculta cu interes aceste povestiri din trecutul fericit al părinților ei, pe care le cunoștea numai în parte. Privea înduioșată spre cadrul din care mama ei părea că veghiază încă asupra lor.

Deodată își amintește de Aglae. O vede întristată și departe de tot ce o înconjoară!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se simte datoare de a-i prescurta chinul. Îndată ce masa era pe sfârșite ca, pretextând căldura înăbușitoare, ceru voe să se retragă cu verișoara ei. O conduce în camera, aranjată pentru ea, cu o simplicitate elegantă, îmbrăcată numai în alb, cu covor deschis pe dușumeaua ceruită și pe peretele din fața patului, cu mobila în lemn fin. Boerul ținuse să transforme camera soției sale decedate, într'o încăpere cât mai agreabilă pentru copilă. Ani strânse cuvertura patului și scoțându-și rochiile subțiri, ambele se aruncară cu plăcere pe pernele moi și îndantelate ale așternutului de albeața zăpezii. Aglae își dă curs liber durerii pe care se străduise s'o înăbușe până acum. Istorisește prietenei de cuvintele fără cruțare ale pictorului, de jurământul ce-i făcuse că nu va avea niciodată altă soție decât pe Ani. Fiica boerului asculta cu înduioșare. Caută s'o liniștească și s'o asigure pe Aglae, care-i pare romantică ca eroinele lui George Sand. Ea e atât de modernă! Neimpresionabilă, nesensuală, ca majoritatea femeelor de azi. O intelectuală care n'ar simți înfrigurarea amoroasă decât influențată de o mare pasiune de care crede însă inima ei incapabilă.

Niciodată domnul Noreanu nu va fi soțul meu, declară ea cu atâta hotărâre că fața Aglaei se însenină puțin. Chiar de ar fi să-mi petrec toată viața singură. Ani se cutremură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la gândul de a părăsi casa părintească și a înfrunta necunoscutul.

Aglae surâde... De mică copilă își petrecuse timpul liber în cercul monden și cochet al societății bucureștene, se miră să audă astfel de idei dela o ființă dotată cu calități superioare. Dar pricepe motivul. Ani, intelectuală, artistă, nu-și dădea încă seama la ce suferinți este expusă femeia singură, fără protecție masculină. Nu cunoștea lupta fetelor nedotate să-și asigure o situație. Se gândea s'o lămurească mai târziu asupra adevăratei ei stări. Pentru moment cu toate raționamentele credea că avea aceleași gânduri. Sau pe pictor, sau pe nici unul repetase ea de atâtea ori doamnei Pruteauu și simțea că nimeni și nimic nu i-ar putea sdruncina hotărîrea.

Dece să se mire de Ani? Ea nu aveà habar de născocirile lumei, de tot ce răutatea omenească inventează contra celor slabi și singuri.

— Nu se poate să intri în viață cu astfel de planuri, întrerupse Aglae tăcerea, smulgându-se gândurilor. Atât de desăvârșită... trebuie să guști din tot ce viața are mai frumos. Nu există altă fericire decât un trai nedespărțit c'o ființă iubită. Suferințele îi dăduse experiența anilor. Ani ghiceà sbuciumul ei sufletesc. Cedând impulsiunei, o sărută pe o-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brajii palizi, pe când lacrimi lunecau încet din ochii de un albastru aproape negru ai Aglaei.

Optimistă, ca totdeauna, dorind mai cu seamă a-și înveseli prietena, Ani începù a declama, râzând, versurile lui Catullo asupra vieței. Răușește, prin aceasta, a reîncepe nesfârșitele convorbiri asupra școalei, călugăriților, cunoscutelor comune și evoacă amintiri scumpe și neuitate...

Când boerul, după o oră, trecu în camera alăturată, somnul le cuprinsese pe amândouă, aducând un surâs pe fața senină și inocentă a Anii, pe când suspine se urcau din sufletul tulburat al Aglaei.

Nici opt zile nu trecuseră dela plecarea pictorului și trăsura boerului, trasă de armăsarii de rasă, ducea spre Iași pe doamna Pruteanu și fiica acesteia pentru ca de acolo să plece la București. Nimic nu putuse combate melancolia mereu crescândă a Aglaei, dispoziția ei din zi în zi mai întunecată, sănătatea tot mai șubredă, care se manifestă prin paloarea feței altădată colorată, prin o complectă sleire a forțelor, pierderea poftei de mâncare și a somnului. Toată silința Anei de a o distrà, toată dragostea alarmată a doamnei Pruteanu, iubirea boerului, nu avură nici o înrâurire binefăcătoare. Trebuia să plece la București să consulte medicii. De când Aglae proectase unirea verișoarei ei cu domnul Horia, încercase toate mijloacele pentru a o hotărî de a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

petrece iarna cu ele la București. Dar Ani refuză. Așteptase cu nerăbdare timpul când se va putea deda cu totul inspirației artistice și acum să renunțe pentru un motiv atât de frivol! Se minună când Aglae și doamna Pruteanu vorbiau cu seriozitate de toaletele ce-și vor face și începeau a-i arăta că dânsa avea nevoie de un trusou complect. Și ei îi eră silă să-și schimbe șorțul de școală contra rochiei de casă, de o extremă simplicitate. Aglae îi desvăluise proectele ei crezând că ele vor constitui supremul argument. Insă Ani nici nu vrea să audă de căsătorie, pentru care zice ea nu era în deajuns de pregătită. O atrăgeà numai vieața intelectuală și se simțea fericită s'o poată duce în acest loc uitat de lume.

Nu se oprise un moment la vederile mătușei și verei sale. Să-și pregătească un viitor. Îi venea să râdă de această grijă a oamenilor. Cine știe cum și ce să-și pregătească, ce-i bine și ce-i rău, ce-i spre fericirea sau nefericirea sa! Căsătoria n'o atrăgeà, nu i se părea portul visat, precum o descrià doamna Pruteanu și fiica acesteia. Se gândea la ea, ca la un lucru foarte depărtat și, de nu s'ar fi cunoscut situația, nu s'ar fi gândit de loc.

Niciodată nu luase în serios cuvintele măgulitoare a acelora cu cari venise în contact. I se părea că ea eră destinată unor ocupații mai superioare și nu trebuià să se grăbească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de a îndeplini menirea comună tuturor femeilor. Nici un gând bolnav nu venea s'o adâncească în acele visuri cari cuprinde pe nesimţite pe persoanele cele mai reci, în faţa măreţiei naturei, a mirosului îmbătător al florilor şi adierei vântului, a ciripitului păsărilor. Educaţia ei, ultra modernă, ocupaţiile artistice o făceau independentă şi activă.

Rămaşi singuri, după plecarea rudelor, boerul şi Ani începură a duce vieaţa visată în aceste locuri scumpe prin multe amintiri.

Nu se plictiseau niciodată, ocupaţiile atât de diferite ale părintelui şi ale fiicei le înlocuiă acea lume, pe care boerul o cunoştea prea bine ca s'o regrete şi a cărei lipsă n'o simţea Ani, de oare ce nu avuse niciodată ocazie de a veni mai des în contact cu ea.

Se sculau dimineaţa şi prin aerul răcoros, boerul într'un halat de dril şi ea într'o rochie de casă, de o pânză albă transparentă, se îndreptau împreună spre aleea preferată, locul de predilecţie altădată soţiei decedate, a cărei nume era săpat în scoarţa celui mai frumos copac dintre arborii cari formau o rotondă naturală, în mijlocul aleei presărată cu nisip. La masa cenuşie a garniturei de grădină se aşezau amândoi. Aci în desmerdarea vântului şi a parfumului tulburător al florilor, care venea până la ei, boerul se delecta istorisind fetei despre fericirea sa trecută, despre soţia model. Ani as-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

culta cu interes, și se înduioșa decâteori se vorbia de mama ei de care n'avea decât o vagă amintire. Nu împlinise încă patru ani când ea se odihnea în mica biserică a satului. Îndată ce isprăveau cafeaua pe care le-o aducea Julia, urându-le cu bunăvoință bună dimineața, orice conversație încetà. Boerul desfăcea mapa veche și se adânceà în studiile folkloristice. Ani respirà cu nesațiu aerul curat al dimineței și asculta cântul păsărelelor.

Pe urmă în vasta bibliotecă a tatălui ei, încerca a studia tot ce privea aceste ființi care pentru alții n'aveau nici un înțeles. De multe ori întâlnea băeți dela grădinărie cu cuiburi întregi de vrăbiuțe sau alte păsărele. Atunci cuprinsă de milă ea le lua, le creștea, le nutrea cu mâna ei până ce erau în stare să mănânce singure. Când le creștea penele și erau capabile de a-și lua sborul, le dădea c'o nespusă bucurie libertatea prea fericită să repare, pe cât putea, să răscumpere măcar, în mică parte, veșnica nevoie a omului de a nimici lumea animală pentru a trăì. Cu timpul avea o întreagă colecțiune de păsărele, cari îndată ce o zăreau pe afară, i se urcau pe cap, pe umeri, pe mâini. Ani rămânea înduioșată, mai mișcată ca oricând, revărsând asupra lor, iubirea care fără să știe 'isbucnia din inima ei tânără și înfocată. Iar când dogoarea soarelui începea să plece spre pământ frunzele arborilor și plantele însetate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ea se retrăgea în răcoarea atelierului de pictură și lucra că numai repetatul sunet al clopotului îi amintea când sosea ora mesei.

Revederea cu boerul era din cele mai iubitoare. Domnul Rândunescu era pe deplin fericit să vadă că educația fetei întrecuse orice așteptare. Ea n'avea nevoie pentru a fi fericită de priviri admiratoare, de cuvinte măgulitoare. N'avea nevoie de acele plăceri perverse, de a stârni gelozii, de a aprinde ură, invidii. Totul în ea era superioritate și armonie. El căuta a o îndruma în alegerea lecturilor și-i recomanda lucrările cele mai interesante apărute, care-i puteau servi a-și perfecționa cunoștințele artistice. Îi vorbi de lucrarea lui Stendhal, despre Veneția, Florența care o avea în bibliotecă, o sfătuia să citească și impresiile de călătorii.

Căuta să îndepărteze de ea orice influență morbidă pe care după părerea sa, le infiltra în suflet scrierile literare contemporane.

De altfel, Ani n'avea nevoie de pază și îndrumare. In bogata bibliotecă a tatălui ei, avea toată libertatea de a alege după plac orice carte. Insă arunca priviri indiferente asupra numeroaselor volume a căror titlu numai ar fi fost în deajuns să ispitească pe oricine. Ea, care însă în fiecare zi avea un interes nou de a cunoaște cu deamănântul viața ființelor din prejurul ei, nici nu-i trecea prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gând să se adâncească în numeroasele volume a maeștrilor literaturelor moderne cari ocupau două rafturi al dulapului de lemn și a căror titlu aurit se impunea privirei, reeșind din scoarța cafenie a legăturei. Îi plăcea să studieze viața păsărilor, a plantelor citind cu o curiozitate mereu crescândă „Viața albinelor“ de Maeterlink și a doua zi observa furnicele mișunând și căuta prin lexicoane, prin cărți speciale să afle dela cunoscători, amănunte despre viața lor activă. Numai lungile scrisori ale Aglaei veneau câteodată să întrerupă această viață, care ar fi înfricoșat pe orășanca cea mai modestă, dar părea fermecătoare fiicei de boer. Căuta din aceste scrisori să ghicească starea sufletească a verișoarei, să vadă dacă începuse a se mângâia de părăsirea pictorului, despre care ea îi comunicase că-l vedea foarte rar. În mândria ei, Aglae nu se trăda. Totuș, Ani înțelegea după exclamările ei și din modul cum scria că iubirea e un isvor de neplăceri și griji, că prietena ei se va mângâia cu greu.

Cu tot interesul ce-l punea la viețele inocente trăite împrejurul ei, devenea adeseori gânditoare, adâncită în visuri nedeslușite. Romanul Aglaei o preocupa mai cu seamă. De ar fi în stare Titu s'o uite pe ea. Prevedea pentru verișoara ei timpuri de suferinți. Privea în verdeața catifelată a frunzișului, se gândea cum ar putea contribui la ferici-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rea ei. Câteodată un pas ușor făcea să scârțâe nisipul aleei. Domnul Brateș se apropia sfios. Schimba câteva vorbe cu domnișoara Rândunescu și pleca cu inima înfrigurată, rămânând din ce în ce mai întristat. Cu timpul, aceste fraze de politețe luară dimensiunile unor lungi convorbiri. Și dacă, pentru Ani, n'aveau alta însemnătate, decât oricare eveniment al zilei, în natura concentrată și iubitoare a arendașului ele deșteptară toate dorințele pasionate, toată visiunea unei dragoste fără nădejde. Câte odată înșelat de temperamentul vesel al Anii nimic nu-i părea imposibil. Era tânăr, agreabil, cu ochii negri scânteietori, cari dădeau feței sale o distincțiune. Un amestec de impulsivitate, de sinceritate, o încredere câteodată oarbă în destinul său, altădată descurajarea cea mai cumplită și deprimată. Dispoziția-i era, firește, după aceste succesive stări sufletești. Devenise curajios, energic, răbdător. De cele mai multe ori întâmplarea servește o cauză și nu-i nebunie să te bazezi și pe obișnuință. O vedea pe Ani atât de modestă, capabilă de a-și găsi fericirea la țară, în condițiile cele mai mediocre.

Altădată o presimțire tristă îl făcea să se îndepărteze. Anii îi părea din ce în ce demnă de soarta cea mai strălucită și de cel mai superior dintre bărbați. Cu toate acestea con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vorbirile lor scurte dela început, luaseră dimensiuni tot mai întinse.

Domnul Brateș căuta orice pretext pentru a o vedea mai des, a-i procura o plăcere și a-i ghici toate dorințele.

Uite, duduie! Cu fața surâzătoare, cu ochii strălucitori el îi aducea o pasăre rară, cu penele albastre care se găsea foarte greu.

S'o instalăm aci, zicea el, conducând-o sub streașina atenanselor, unde se aflau spânzurate mai multe colivii din care păsărelele devenind mari își luaseră sborul. A doua zi aștepta cu nerăbdare ora când o știa prin grădină și-i prezenta o colivie modernă mare, demnă de pasărea măeastră.

Și când ea, cu o bucurie copilărească, îi mulțumea surâzând, nu observa niciodată fața lui înfocată luminată de pasiune, ochii înflăcărați, ațintiți asupra ei cu atâtă dorință reținută.

Simt că nimic nu m'ar mângâia dacă ai lipsi, îi zise el, odată impulsiv, conducând-o spre casă. Mă simt cea mai fericită aci, răspundea încredințată Ani. Nu voi părăsi niciodată aceste locuri, cu toate insistențele mătușei și verișoarei, să petrec iarna la București.

Domnul Brateș își simțea sufletul înfiorat ca cel al arborilor printre cari treceau și privirea ei îi părea promițătoare de nădejdi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Altădată venea s'o surprindă în atelierul de pictură, ne mai având răbdare de a aștepta ora ei de plimbare. Descoperise o văduvă ce se găsea cu trei copilași în cea mai neagră mizerie.

Fără a se gândi mult, Ani aruncă pensula fugi desnădăjduită să înștiințeze pe boer de cazul nenorocit și, după porunca lui, Julia și bucătarul adunau într'un paner de toate pentru a le duce văduvei nevoiașă. Insă aceasta nu îndeplinea dorința arendașului. El insistă ca Ani să meargă la fața locului cu el, să-și dea seama dece le lipsea. Se însărcină cu panerul greu, cu toate rugămintele boerului de a-l lăsa rândașului.

Pe drumul lung pe care o conducea avea tot timpul să se pătrundă de farmecul irezistibil ce Ani îl revărsa asupra tuturor și căuta să deslușească sufletul ei, care-i părea tot mai complex, mai de nepriceput.

Nepăsarea, nevinovăția Anii îi impuniau respect. Devenea tot mai sfios cu cât se înflăcăra mai mult. Găsise, în desele convorbiri avute cu ea, prilejul să-i cerceteze sufletul, ideile ei despre viață. Le găsea simpliste și în acelaș timp atât de înalte, că o credea demnă să fie șeful unei școale noue.

Se vedea mic pe lângă ea și o cercetă să vadă de nu suferă la gândul că va fi poate redusă a duce o viață retrasă în castelul singuratic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ani spre marea sa bucurie, cu o mulțumire care de altfel se vedea că nu e artificială, îl încredința că nicăeri nu s'ar simți mai fericită decât în casa părintească.

Dar nu vă preocupă viitorul, nu vă gândiți că nu puteți rămâne totdeauna acasă?

Dece nu răspundea sincer fiica boerului care nu simțise încă nici o patimă chinuitoare. Dece să mă ocupe viitorul? Omul nu-și poate face singur soarta.

Sunteți cam fatalistă...

Nu tocmai. Dar sunt de părere că vieața ne dă ce trebuie sau ce vrea să ne dee, și gândul sau grija noastră nu servesc la nimic. De aceia e mai bine să profităm de fiece zi, fără a ne gândi la mâine.

Vorbia atât de serios și grav, că arendașul o privea cu o admirație mereu crescândă.

Cine știe! dacă-l'ar servi împrejurările... de multe ori căuta să se încredințeze că nimic nu-i imposibil...

Cu toate aceste simțea în fiecare zi pe Ani tot mai departe, cu toată bunavoință, veselia, amabilitatea ce o punea în contactul zilnic. Niciodată nu observa grija ce el o aveà de a-i fi pe plac, de a fi cât mai des împreună. Nu luà în seamă privirea lui, complimentele deghizate, admirația ce n'o putea reține. Toată purtarea ei trădà că aveà pentru el cel mult puțină prietenie, dacă nu indiferență.

De când erà încă micà Ani aveà mare dra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

goste pentru cai. Se strecura în grajd fără voia nimănui și dădeà zahăr lui Osman calul ei preferat. Voise să învețe a călări decâteori admirà statura elegantă a boerului saltând pe superbul armăsar de rasă arabă. Boerul devenit fricos după moartea soției se temuse de a lăsà pe copilă să-și îndeplinească această dorință. Ii făgăduise că-i va da voie să învețe călăritul când va eși din școală. Pictura, interesul pentru păsărele, pentru tot ce trăia împrejurul ei, o făcuse să uite de promisiunea părintească. Domnul Rândunescu se bucurà și o încurajà să stăruie în ocupațiile dela început. Insă arendașul care ca perfect călăreț credea că prin acest sport va câștiga în sufletul d-șoarei Rândunescu și vedea un nou motiv de a fi împreună, o îndemna de a mai profita de timpul frumos pentru a lua cu el primele lecții. Ea consimți cu bucurie și vorbì cu boerul chiar în acea seară. Acesta o rugă să aștepte până îi va găsì un cal potrivit, căci armăsarii săi erau prea înărăviți pentru a fi conduși de o novice.

Se gândea să vorbească cu arendașul despre aceasta. Dar de abia Ani și boerul isprăviseră a doua zi primul dejun și arendașul roșu de emoțiune cu fața mai încântată ca oricând, ducea de căpăstru pe Calef frumos încotoșmănit cu șea și hamuri noui.

Nici nu se risipise încă întunericul depe dealuri, când domnul Brateș îmboldit la gândul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plăcerei ce-i va procura Anii, pornise în goana calului la Formeni-târgușorul vecin spre a târgui tot ce trebuia pentru a prezenta calul fiicei boerului. Aceasta nu știa cum să-i mulțumească, însă boerul nu voia să primească dărul decât dacă arendașul se învoia ca el să-i dea suma cheltuită, sau un cal în egală valoare. Arendașul față de înverșunarea boerului consimți la toate, numai să poată fi profesorul celei mai fermecătoare eleve. De atunci începu pentru el un timp fericit. Toată ziua se fugăreau prin drumurile înverzite care conduceau la pădure, la orășel, la șes. Ani după primele lecții devenise o călăreață perfectă. Se aruuca pe cal ca și o fiică a pădurelor virgine și era neobosită și gata a întreprinde alergări pe drumurile cele mai periculoase. Uitase de orice altă ocupație... se bucura în a întrece pe profesor, care fericit îi reținea mâna de câteori reușea a-i ajuta să se urce sau să se coboare de pe cal. Dreaptă și ușoară, cu fața colorată, cu părul adeseori desfăcut în goana nebună, ea îi apărea în rochia ei albă ca o zână de feerie. Niciodată arendașul n'o văzuse atât de strălucitoare, aducătoare de veselie și lumină. Absența ei îl face să piardă interesul pentru orice. Își repetă ficcare vorbă a ei, căută să interpreteze fiecare gest. Apoi rătăcește tot timpul prin câmpii și livezi, așteptând ora când putea să se prezinte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rămânea indiferent la frumusețile naturii încoujurătoare, nimic nu-l mai interesa din ocupațiile serioase care-l adusese în această situație prosperă. Totul îl enerva. Orele care nu le petrecea cu ea erau pline numai de amintiri îmbătătoare. De un timp se ferea ca boerul să-i vadă mereu împreună. I se păruse că privirea pătrunzătoare sub ochelari, observase tot ce fiica sa nu simțea, sau nu voia să știe, și că nu-l încurajà de loc. Căuta mereu să mai reție pe Ani dela acest sport care o pasiona tot mai mult. El știa însă s'o influențeze.

In fiecare zi descoperea mizerii îngrozitoare, cazuri nenorocite, cari cereau un grabnic ajutor. Și ca o zână binefăcătoare, neascultând decât imboldul inimei, Ani se arunca pe cal și pornea cu singura dorință de a alinà suferințele, prin câmpiile prin cari florile sălbatice își amestecau colorile. El o întâlnea la o răspântie pe unde erà sigur că trebuia să treacă. Se apropia să-i dea bună ziua. Ii lua panerul cu merinde și porneau înainte, cântând și bucurându-se de vieață. Toți locuitorii satului îi cunoșteau, îi priviau cu drag și-i bine cuvântau. Iar ea cu sufletul însorit, cu privirea strălucitoare trăià vieața ca un vis frumos, nepăsătoare de viitor, neștiutoare de rău, indiferentă, cu inima intactă ca la început.

Desamăgirea arendașului deveneà tot mai adâncă. Nădăjduise că desul contact, dibăcia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sa în arta călăritului care favoriza atât de bine statura sa mlădioasă și potrivită, hainele anume comandate pentru acest sport și care după spusa tuturor îl prindeau atât de bine, îl va face plăcut fiicei de boer. Își dase toată esteneala de a imita toate acele maniere elegante și mondene, văzute la tinerii din cercul ei, își încordase toată atenția pentru a-i asculta povestirile despre călugărițe, despre prietenele scumpe de cari se despărțise.

Totul în zadar.

Ani urmă a vedea în el numai un prieten, cu care se înțelegea de minune, a cărui contact îi făcea plăcere, dar pe care nu-l credea bun decât pentru a-i face confidențe, și de convorbiri serioase. Nici nu-i trecea prin cap că el ar putea avea alte gânduri, și nici nu căutase vr'odată a-i desluși sentimentele. De multe ori domnul Brateș se oprise la ideia că poate pictorul să fie motivul indiferenței ei. Pe altcineva nu cunoștea. El mai bine ca oricine putea să-și dea seama că nu erà cu putință să aibă cunoștinți. Nici pictorul nu juca vr'un rol în inima ei. Ani erà prea sinceră să-și ascundă sentimentele. Din desele convorbiri avute reeșia înverșunata ei dorință de a vedea pe Aglae realizându-și visul. Nimeni nu erà vinovat. Numai el care nu știuse s'o câștige... Trebuia să fie stăruitor... pentru o astfel de ființă era nevoe de un suflet înflăcărat, credincios și leal.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu timpul trebuia să-i observe sentimentele sale și nu se putea să rămâe mereu nepăsătoare. Și dacă afacerile îi vor merge prosperând ca până acum, mai târziu va putea locui la oraș și a o înconjura de toate eleganțele; pentru prima oară simțea rolul banului. Banul și iubirea... Nimic nu-i părea destul de sus pentru ea. Se înduioșa s'o vadă petrecându-și tinerețea în locuri atât de retrase... Simțea cum îi revenea curajul, energia... pentru ca o minută mai târziu să se creadă desmoștenit, incapabil de a inspirà un sentiment serios celei mai dotate ființe de pe fața pământului.

Toamna se apropia și se manifesta prin întunecime, ploi dese care biciuite de vântul înghețat se schimba adesori în viscol. Copacii începeau a se dispoia și se simțea în aerul răcoros toată melancolia plantelor moarte. Casa, parcul minunat, păreau învăluiți în ceață. Noaptea venea iute cu nouri cenușii. Arendașul se înfiora ca și plopii din fața castelului, care-și plecau crăcile spre pământ. Își simțea sufletul îndoliat ca cel al naturii moarte, din prejurul său. Cum să se mai vadă atât de des cu Ani și fără martori? Incepuse din nou a-și îngriji biblioteca și cărțile cari îi procuraseră cele mai senine plăceri înainte de a veni în contact cu fiica boerului. O va iniția pe Ani în literatura mondială și-i va procura cărțile cele mai noui. La acest gând un surâs îi trecù pe fața pală pe care n'o înse-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ninase de mult nici o plăcere. Își comandă cele mai bune publicațiuni din București și se gândi care romane ar fi mai folositoare cauzei lui, care ar influența mai direct asupra sentimentalității ei și ar deschide tânărul ei suflet minunii iubirii. Căci se încredințase că nimeni nu-i atinsese sufletul și numai tinerețea ei putea fi cauza neînțelegerei sentimentelor sale. Devenea egoist...

El prin lectură, prin discuția cărților cari după el infiltra în sufletele tinere, o morbidă moliciune, o va face pe Ani să priceapă pasiunea sa. Ii va mai arăta că orice prejudiciu de castă trebuie să dispară. Despre aceasta nu era nevoe să încredințeze pe Ani. Din desele convorbiri avute, observase că această diferență n'ar fi un motiv s'o împedice dela un pas serios, dacă inima ei ar vorbi. Când soarele trimetea ultimul salut și știa că Ani, pe care o vedea acum mai rar, nu mai vedea să picteze, el sub un pretext oarecare se strecura în casă și începea convorbiri cu ea și cu boerul, care îl primeau cu cea mai mare bunăvoință. Domnul Brateș știa să se ia cu boerul atât de iscusit, să se intereseze atât de serios de chestiuni folcloristice, că boerul aștepta cu nerăbdare ora când putea să-i zică și să-i explice tot ce studiase nou în acea zi. Uitase de bănuelele care-i trecuseră un moment prin gând și era mulțumit că își găsise un prieten cu care să împărtășiască admirabila

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

singurătate, în lungile seri de iarnă care-l înspăimântau din cauza copilei.

Ani nu-şi perduse nimic din seninătatea şi veselia dela început. Nu fusese curioasă de a face cunoştinţă cu cărţile noui străine. Dar de când venise iarna avea prea mult timp liber. Se ferea însă să se lase influenţată. Melancolia ce se răsfrângea din sufletul eroinelor, n'o atingea deloc. Arendaşul se minuna mereu de dreapta ei judecată, de indignarea sinceră, când maeştrii romanului descriau cu fraze frumoase şi artistice o deviare care se impunea. Dar ea cu caracterul leal, din acele care nu pot aparţine niciodată unui iubit, nu le putea înţelege, nici scuză. Ca şi toate fiinţele superioare cu toate delicateţele sufletului şi a spiritului, fără experienţă, fără lume, i se părea că cunoaşte vieaţa, iubirea, pasiunea, că nu avea nevoe de nici o directivă, de nici o influenţă. In zadar căuta arendaşul să se sustragă sentimentului, care prevedea că va fi nenorocirea vieţei sale. Nu trebuia să lase să încolţească nădejdea care nu va înfiorî niciodată. Cu toate aceste îşi amintea cu o bucurie mereu crescândă cu cât îl preferase pictorului. Şi ce animată decurse prima lor convorbire. Până la plecarea domnului Noreanu trăise cu amintirea acelor ore neuitate şi pline de nădejde. Dece dispera acum ? Acum când el îi închinase cele mai pasionate din iubiri şi când ar fi putut crede că cu timpul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un sentiment mai adânc ca prietenia va înlocui simpatia de care ea îl asigurase într'o zi, când pentru prima oară observase privirea lui înfocată care se fixase asupra ei cu atâta dor. Câte nu inventase deatunci pentru a o câștiga... totuș nu simțea nici un progres. Câte visuri întunecate, câte preocupări, care se trădau pe fața-i care luase o coloare pământoasă. Inima sa se înăbușia de iubire și ea rămânea neschimbată, fermecătoare, grațioasă, dar complexă de nepătruns...

Adeseori i se părea că ea n'ar putea iubi.... că o ființă atât de perfectă era incapabilă de a simți unul din sentimentele cari mai mult ca oricare, împodobește și înobilează femeia.

Cu toate aceste constatări și desamăgiri, domnul Brateș cu intuiția omului care privește viața în față, știa să aprecieze timpul petrecut cu ea și în apropierea sa, știa că pe cât ea era liberă, trebuia să se considere destul de mulțumit și viața ce ș'o petrecea în acest loc singuratic, între nobilul bătrân și copila fermecătoare i se părea atât de plăcută că niciodată nu-i observa monotonia. Dacă discuțiunile cu boerul nu-l mai interesau ca mai înainte, acesta nu simția niciodată. Căci cu toată enervarea care-l cuprindea câteodată văzând că ele se târăgănau la infinit, el nu se ocupa de Ani decât când domnul Rândunescu își începea studiile la ora fixată. E adevărat că în cea mai înfocată discuție n'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

perdea din vedere, că știa de citește, de lucrează sau se ocupă de păsărelele ei. Niciodată nu venea fără să-i aducă semințe din cele mai alese pentru ele, sau oglindă pentru merlă, sau cărți sau un buchet de crisanteme sau alte flori cari mai rezistau încă vântului înghețat. O mulțumire cât de rece, cât de convențională, îl înflăcăra, asculta încântat orice cuvânt rostit de ea, amețit de timbrul acestei voci, uitând de vântul de afară, de natura întristată în acest sezon înaintat de toamnă. Iar când adeseori după o masă copioasă în care bucătarul își arătase toată arta și Iulia talentul ei de aranjat și servit, se întorcea acasă prin noaptea înghețată și vântul îl biciuia aruncându-i țurțuri de zăpadă în obraz, el mergea cu fantazia prin grădini fermecătoare alături de aceia de care se simțea unit prin legături puternice și pe care nu și le putea bine desluși... Ea numai ar fi potolit setea de iubire care se deșteptase aprinsă în el.

Câte odată cu o lipsă de egoism rară înamoraților, el căuta zilnic noui distracții, căuta să procure boerului plăceri la care era simțitor. Îi trimetea vânaturi rare, angajând în serviciul său cei mai buni vânători din sat. Prin aceasta putea profita mai liber de ospitalitatea domnului Rândunescu, și a fi cât mai mult timp cu Ani.

Intr'o zi c'o bucurie nereținută, îi aduse un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iepuraș care îi privea speriat mișcând necontenit botul. Ani îi desmerda părul moale, îl săruta, îl încălzea, nemai voind să se despartă de el.

Într'un suflet arendașul alergă la Iulia și după mai multe parlamentări obținù o farfurioară mai adâncă cu lapte. Se așezară ca doi copii pe covorul deschis al camerei Anii și uitând de toate, începură educația micului cadruped. Râsul perlat al Anii nu mai înceta când animalul își băga tot botul în farfurie, și-l scutura deodată împrăștiind laptele împrejurul său, făcând pe fiica boerului să petreacă ca niciodată, atrăgând prin exploziile de veselie pe boer care privea cu interes această scenă demnă de pictat, în timp ce Turcu cățelușul răsfățat lătră contra intrusului amenințând să-i cauzeze dureri de dinți. Arendașul ședea lângă Ani și o vede numai pe ea, ametit și încântat uitând de boer, ne observând privirea sa scrutătoare. Cu timpul însă nădejdea arendașului se schimbă într'o adâncă disperare. Cu cât treceau zilele totul i se părea imposibil. Flăcări nestinse îl consumau și trebuia să le înăbușe. Ajunsese să considere ca cea mai mare fericire când Ani fără nici un gând ascuns, fără a ști cu cât îi alină durerea sa, zicea către boer că idealul ei ar fi să trăiască totdeauna astfel și liberă.

Când zăpada se așternuse uniformă acoperind toate atracțiile pământului, garnisind

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crăcile pomilor cu flori sclipitoare, domnul Brateș venise cu o săniuță nouă trasă de doi poney admirabili și insistase într'atât că boerul consimțise să se lase de cupeu și primi invitațiile sale de a-i plimba. Conducea singur micul vehicul. Îi ducea prin locurile cele mai frumoase, rătăcind câteodată prin orășelul vecin, de unde Ani își cumpără adeseori văpsele și boerul șocolată pentru a împărți la copii săi cum îi numea'. De multe ori arendașul se gândise să comande bomboane la cea mai bună cofetărie din localitate. Dar îi eră teamă de a păreà prea complezent, prea lipsit de respect. Mișcat de atâtea atenții și citind bine ce se petreceà în sufletul său consumat de cea mai chinuitoare patimă, boerul inventa adeseori fel de fel de pretexte pentru a-i lăsa singuri. Iubia și stima pe domnul Brateș și știà să aprecieze calitățile sale reale și serioase. Cu toate aceste și indiferența fiicei îl bucurà și-l liniștea. Vechile prejudecăți îi reveneau și cu tot democratismul de care erà pătruns nu se putea împăca cu gândul ca fiica sa să nu poarte un nume de elită, se îngrozea să fie o doamnă X oarecare, necunoscută, perdută în mulțime. Dacă el ducea o vieață retrasă, dacă aceasta nu-l răsfățase, dacă moartea îi luase atât de timpuriu pe tovarășa iubită, nădăjduia ca cel puțin fiica, să strălucească în cercul lui fin, rafinat și de care erà atât de demnă prin calitățile extraor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dinare, prin eleganța care o manifesta în armonia gusturilor, a înfățoșărei și a vorbei. De nu, mai bine o vieață modestă și retrasă în casa părintească. Erà fericit că Ani erà de aceiaș ideie. Putea să trăiască fericită la țară și în condițiunile cele mai restrânse. E drept că ea se gândea mai puțin la familia lui, la acei descedenți din boerime cari dăduse țării și domnitori și nu s'ar fi gândit deloc dacă inima ei ar fi vorbit. Dar el cu finețea spiritului său observator, erà încredințat că numai unul din clasa sa erá primejdios că numai distincția, eleganța, acel ceva inpalpabil cu care erau înzestrați mai toți din cercul său putea place unei fiice din neamul lui. Observase prea de aproape pe Ani pentru a nu o cunoaște bine. Contrarul ar fi fost cu putință numai dacă ar fi ascultat sfatul nepoatei sale, ar fi ținut cu orice preț ca fiica sa să viziteze lumea și ar fi venit cu mulți în contact. Dintre toți ceilalți cunoscuți, cel mai apropiat de felul lor de a fi erà arendașul. Frumos cu ochii întunecați, cu statura elegantă, el nu erà lipsit de oarecare distincție. Din acest motiv i se păruse primejdios la început. Dar se asigurase iute. El nu inspirà fiicei decât o prietenie datorită purtării sale alese și plină de atenții. Îi părea rău și se întreba adeseori neliniștit unde-l va duce această pasiune, care amenința să ia proporții tot mai mari. Căuta totdeauna să se mângâie zicându-și, că totul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

e pieritor și că în ziua când o soartă fericită i-ar pune în cale copilei, pe soțul visat de inima sa părintească, arendașul va găsi ușor uitare. Sufletul înflorește de atâtea ori!...

Mulțumit, cu conștiința împăcată, după aceste raționamente care-i păreau de acum realizate, boerul mai liniștit ca nici odată se adância din ce în ce mai mult în studiile sale favorite și organiza mesele cu ajutorul bucătarului și cămărășiței. Căuta să îndeplinească pe cât îi era cu putință gusturile fetei și o nespusă plăcere îi însenina fața când ea își manifesta bucuria desmierdându-i cu mâna fină părul și fața.

Sărbătorile Crăciunului, a anului nou și Bobotezei trecură, aducând o zăpadă bogată care acoperea toate cărările și sclipea la soarele anemic cu luciri de diamante. Cea mai bună petrecere fu pentru boer, Ani și arendaș, împărțirea ajutoarelor la cei nevoiași și cadourile la servitori cari erau mai mulțumiți ca oricând. După îndemnul arendașului merseră împreună în săniuța trasă de cei doi poney în orășelul vecin, și Ani alese o stofă frumoasă și bună de iarnă, pentru cămărășiță, iar pentru bucătar haine trainice; în zadar o rugase boerul să-și cumpere și ea de o rochie mai groasă, de oarece n'avea nici o haină de iarnă și purta cea de uniformă. Cu gândul numai la restrânsul buget al boerului ea amâna cumpărăturile pentru dânsa pe la pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

măvară. Gândea să-şi facă o toaletă pentru sportul ei favorit călăritul şi cismuliţe lungi, cum văzuse într'un jurnal de modă din Paris. Domnul Brateş îşi învinse timiditatea şi o rugă să primească o cutie elegantă cu bomboane mai curând un necesar, iar boerul îi oferi o carte care o dorea de mult, cea mai bună lucrare despre pictura modernă. Petrecură împreună toate zilele de sărbătoare, împrăştiind miez de pâine pe marginea ferestrelor păsărelelor, cari înfruntau gerul aspru spre a-şi căuta brană. Ani lăsă cuştile deschise la merlă şi pasărea albastră pe care o numiau papagalul. Iulia rămase consternată când le văzu plimbându-se pe covoare sburând pe cuverturi şi lucruri. Furia ei ajunse la paroxism când observă că în complicitate cu arendaşul, Ani luase toată frişca de pe oalele cu lapte din care ea bătea untul şi o dase epurăşului, care devenise mare, şi se îmblânzise de venea la chemarea ei ca un căţeluş. Totul împrejurul nostru trebuie să se bucure, răspunse cu veselia-i înăscută şi cu altruismul care-l arăta în orice ocazie fiica de boer.

De aş putea s'o fac şi eu, zise cu o voce tristă arendaşul, neputându-şi lua ochii dela ea şi simţind'o atât de departe...

Dece să nu fi?... rămase cam mişcată de tonul vocei sale şi pentru prima oară îşi dădu seamă de atenţiile cu cari o înconjură; îşi a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mintea de privirile sale înfocate, simția sentimentele ce-i inspira...

In semn de prietenie zise ea, luând o pictură de pe birouașul ei de lucru, care reprezenta un admirabil buchet legat cu panglică roz.

Il oferi surâzând arendașului.

Prietenia e cel mai nobil sentiment, adăoga ea, crezând să vadă pe fața trasă a arendașului o umbră de desamăgire. Ea nu-i ca iubirea un isvor de supărări, de gelozii.

Nu mi-ar fi teamă de aceste supărări zise încredințat domnul Brateș și prefer să sufăr și să iubesc, să m'arunc cu îndrăzneală în vârtej de cât să...

Decât să... zise râzând fiica boerului neputând să evite o explicație.

Decât să am un suflet liniștit, înghețat, care fuge de orice beție...

Eu contrariu urmă Ani, puțin încredințată, cunoscându-și inima capabilă de orice extravaganță, dacă ar iubi.

Domnul Brateș eră extrem de enervat și iritat. Cu toate acestea o licărire îi lumină un moment fața energică.

Totul e posibil pentru cine știe să vrea și să aștepte... ziua de azi o putea număra printre cele mai fericite... făcuse progrese mari. Deslușise bine și visul nu-i mai părea nerealizabil. Iubirea sa pătrunzătoare ghicise expresia de pe fața strălucitoare de frumusețe. Ani pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prima oară se arătase simțitoare față de el. Căuta să se asigure lipindu-și fruntea înfierbântată de geamul îmbrumat. De nu i-ar lipsì timpul material!... Nici o femee nu rămâne nemișcată.

Își aminti că e târziu și că în curând va sunà ora mesei. Luă rămas bun dela Ani care intrase cu epurele și cățelușul după ea care urla ca un copil.

Era atâta vioiciune în ea!... numai el știa câtă perfecțiune ascundea. Emoționat el luă pictura de pe masă, o înveli în jurnale după ce depusè o sărutare pe furiș. I se păreà că simte parfumul mâinei înguste, cu pielița fină a Anei... și plecă strângând par'că la piept obiectul cel mai prețios din tot avutul său. Pe drumul acoperit de ninsoare care-l despărțea de casă și pe care zăpada nouă șterse orice urmă de pași, el se gândì tot timpul ce nouă plăcere ar puteà procura aceleia care dăduse oareși care nădejde sufletului său disperat. Ii revenea sportul de iarnă cel mai preferat al societății Bucureștene, dar realizarea îi părù prea grea. Își aminti de lacul din grădină înghețat bine, el va prezentà cel mai nimerit loc de patinaj. Ani căreì îi plăceau atât de mult sporturile se va bucurà de sigur când el îi va aduce patinele gata neașteptând de cât să fie întrebuințate. Se gândea cu înfiorare la articulațiile fine, la armonia, la grația întregei ei persoane.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Numai pentru ea vieața îi păreà demnă de a fi trăită.

Profită de prima zi de revedere, pentru a lua măsura de pe galoșii Anii care-i văzù în anticameră, înguști și mici ca de copil.

Ani nici nu avea nevoie de lecții. Se deda noului sport cu toată vioiciunea temperamentului ei aprins și pielița transparentă devenea roziatecă, iar ochii întunecoși lăcrămau de asprimea gerului înțepător. Domnul Brateș o privea și o admirà. I se păreà în mantila neagră de catifea cu căciulița de aceiași stofă o apariție dumnezeească și se înfiorà la orice apropiere ca și crăcile despoiate ale pomilor.

Se jucau de-a întrecutul, organizaseră un fel de match, la care Ani eșeà totdeauna triumfătoare de multe ori din cauza dibăciei ei, mai des datorit bunei voinți a arendașului care credea că astfel acest sport îi va prezenta mai mult interes.

Adese ori pe ghiață sclipitoare ei executau „one steep“ valsul la modă în București învățat de la Aglae. Boerul învelit într'un palton înblănit asista adesea ori la această întrecere pe ghiață. O privia surâzând și se îndepărtà după câteva minute, cu o vădită mulțumire.

Portretul ei, șoptia el văzând par'că în fața sa pe tovarășa distinsă. Numai cu temperamentul său vioi și impulziv!

El adâncul cunoscător nu se putea înșela!

Cel mai de seamă printre cei mai aleși era singurul demn de o ființă atât de dotată...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Își amintea de planurile nepoatei și o cută adâncă îi brăzdă fața îngrijorată. Poate să fi avut dreptate! ar fi fost de datoria sa să dea fetei cât mai multă ocazie să-și găsească o soartă fericită.

Repeta în gând laudele nesfârșite aduse de doamna Pruteanu domnului Horia. Era singurul prin care s'ar fi putut realizà visurile aurite ce le făureà pentru copilă! Alungă cu indignare aceste idei ispititoare. Nici cu gândul nu trebuia să păcătuiască un Rândunescu... dacă nu avea avere, n'avea dreptul să se gândească la nimic. Trebuia să se considere fericit că Ani era atât de modestă, că-și găsea mulțumire în această singurătate. Cu toate acestea o greutate îl apăsà necontenit.

Surâdea la gândul tinereței sale fericite! nu s'ar resemna să vadă copila lipsită de plăcerile vieței. Atâtea frumoase calități să se ofilească în umbră!... Alungă iute gândurile negre. Ani era atât de tânără! nu trebuia să se îngrijească.

Căuta iarăși un timp de cercetările sale. Când prea desul contact al fetei cu arendașul începea din nou să-l neliniștească, îndemnă insistent pe Ani să mai lese sporturile, mâhnindu-se imediat de a nu-i lăsa cel puțin aceste plăceri.

De un timp aceleași scrupule necăjeau și pe Ani. Înțelegerea din desele aluzii ale arendașului scopul ce-l urmărea și i se părea că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

purtă vina sentimentelor sale ascunse. Își reproșa că fusese prea amabilă, că nu evitase destul ocaziile de a fi împreună. De ce să-l facă să sufere, când se examinase bine, când analizase cu o luciditate de care nu se îndoia, că sentimentul ce-l avea pentru el nu se putea numi iubire. Nu o emoționa și nu o atrăgea de loc. Dar îi recunoștea calitățile, recunoștea că era demn prin caracteru-i deosebit de soarta cea mai bună, și n'ar fi vrut ca ea să încurajeze o iubire care ar fi putut să-i devie nefastă. Își propunea să rămână pe cât îi va fi cu putință numai în societatea cărților. Insă o putere mai mare ca voința ei o făcea să uite aceste hotărîri. Iubirea arendașului o urmărea stăruitoare făcându-l să inventeze mii de pretexte spre a o scoate din rezerva din care credea că e datoria ei să nu iasă.

Rămânea din ce în ce mai mișcată îndoindu-se dacă cu timpul va puteà rezista acestei voinți energice. Ceasuri întregi stătea dusă pe gânduri și nu le putea deslușì, nu și le putea explica. Erau atât de vagi la început... pe urmă totul se lumină. Nu-și putea da seama ce fel de fericire aduce iubirea, dar nu se putea resemna la plăcerea curată care leagă sufletele atrase numai printr'un sentiment frățesc. Acum știa ce cale trebuia să urmeze. Numai de va avea tăria!

Arendașul căre-i citea în suflet știa s'o a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tragă spre tot ce o înteresa cu atâta îndemânare că începuse între ei o luptă aprigă condusă cu tact și dibăcie de ambii adversari.

Astfel îi numea acum boerul, mulțumit în sine, că fiica sa urmărea ca și el planuri mai ambițioase de viitor. Dacă ar fi examinat-o, dacă ar fi discutat cu ea mai amănunțit această chestiune, ar fi văzut că nu prejudecăți de castă o făceau să rămâie rece pasiunei înflăcărate a arendașului. Eră destul de modernă, destul de superioară și luminată să știe că cultura, meritele personale primează azi avantajul nașterei. Dar voia să se bucure de vieață, să profite de singurul sentiment care fericește omul „iubirea".

Par'că nu putea să renunțe la ea, par'că o voce îi șoptea că prin ea va cunoaște toate plăcerile și toate suferințele. Dacă n'ar asculta de cât ambiția de a purta un nume cunoscut și de a profită de o situație bogată, pictorul ar fi fost cel mai indicat. Cu toate că de nu i-ar fi inspirat antipatie ci cea mai aprinsă dragoste, n'ar fi fost demn de lealitatea ei, o astfel de trădare față de Aglae. Nu putea să-și reproșeze nimic în această privință. Poate că dacă n'ar fi existat vechea legătură între el și Aglae, ar fi fost de datoria ei să aducă la îndeplinire dorința boerului de a o vedea la brațul acelui care avea nume și avere mare. Era mulțumită că se întâmplase astfel. In aceste condițiuni nici tatăl ei n'ar fi sfătuit-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la acest pas. Ori cum nu s'ar fi putut hotărî niciodată pentru un om cu totul lipsit de caracter şi capabil de orice. Mai curând pentru arendaş cărui nu-i putea reproşa nimic şi pentru care regretă că-i inspirase acea iubire fără de care căsătoria îi părea un non sens. Să fie vieaţa o resemnare? Nu era cu putinţă!

In momentele de singurătate această ideie o indispuneà grozav, dar se ferea ca boerul să observe vr'odată lacrimile cari fără să-şi dea seama alunecau pe faţa întristată. De ar veni mai iute vara! se gândea ea atunci.

Cu toate acestea timpul trecea iute şi destul de agreabil. Arendaşul se ţinea ceva mai rezervat, mai suprimase din vizite. Totuş obişnuitele convorbiri asupra cărţilor cari le citeau şi care dădeau în fiecare dată arendaşului noui probe de inteligenţa cultivată şi adâncă a Anii, educaţia întreprinsă în comun a epurelui şi a păsărelelor, aventurile din vară în timpul călăritului, înviorarea boerului când avea un oaspe la masă, îi arătară fiicei boerului că vizitele domnului Brateş deveniseră necesare şi că ar fi o lipsă de tact să se scandalizeze acum, când el îşi dase osteneala şi reuşise a le face vieaţa plăcută. Şi în bunătatea ei sufletească îşi propunea să-şi încerce să fie mai puţin rece faţă de atâta uitare de sine şi devotament.

Numai suferinţă îi inspirase până acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sentimentele ce le inspirase și privirile de admirație ale pictorului și arendașului o indispuneau și o necăjeau. Se bucurase de darurile recunoscute de toți numai din cauza boerului. El era atât de mulțumit când o vedea admirată că privireá îi scânteia ca în timpul tinereței.

Dumnezeu nu dotorește fericire acelora pe cari i-a dotat superior, citise ea într'o poezie a unui autor francez și sub iufluența acestei amintiri rămânea de un timp abătută și îngândurată.

Timpul era încă friguros. Totuș un parfum de primăvară se mai amesteca la tristețea naturei moarte. Iarna dispăreà din ce în ce și triumfătoare primăvara începea a înverzi câmpiile, a înpodobi tufișurile, a înfrunzi pomii. Ani după stăruințele repetate ale arendașului se hotărâse a relua călăritul. După îndemnul boerului ea își făcù un tailleur mai gros. In haina bleumarin după ultima modă, cu ghetele după forma piciorului mic și îngust, părea o apariție extraordinară de frumusețe, grație și eleganță. Stofa închisă a costumului făcea să recească finețea transparentă a tenului și formele-i sculpturale.

„„Tu es belle et légère comme les frissons de l'eau

Et souple comme les saules““

începuse a declama cu căldură arendașul când o văzuse pentru prima oară în noul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

costum, care o prindea atât de bine. Se bucura că de acum va fi iarăși mai des singură cu ea. Să fi fost anotimpul, aroma plantelor, amestecându-și sufletele înamorate?!..

Își simțea inima mai plină ca oricând de iubire, de înduioșare... și Ani atât de surdă la vocea inimei, devenise și ea mai blândă, mai amabilă. I se părea că simte o desmerdare în fiecare cuvânt, în fiecare inflexiune a vocei ei.

Să vedem cine ajunge mai întâi la pădure în fața rotondei casei zise deodată Ani, și iute ca gândul o porni în galop. Arendașul care știa toate drumurile laterale ar fi putut scurtă drumul pe jumătate și să se găsească la locul indicat de Ani înainte ca aceasta să fi putut zări pădurea. Dar vederea ei îl tulburase într'atât încât nu se îndură să se smulgă visurilor mai puțin triste ca de obiceiu. Viața frumoasă, luminoasă, îi părea posibilă numai cu ea. Și nădejdea îi reveneà de câte ori reușia s'o înveselească. Se gândea, pe când un surâs îi lumina fața, s'o lase să câștige mult drum asupra lui și pe urmă să se bucure de victoria ei, ca și iarna la patinaj.

Va lăsà calul să meargă în voe și-l va zori numai când de departe va zări silueta ei elegantă săltând pe Calef, pe șoseaua care ducea la curte.

Pe drumurile înverzite, de abia presărate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ici colo cu câte o floricică, Ani apucă calea cea mai scurtă care ducea la pădure mirându-se să nu vadă pe arendaș nici înaintea nici în urma ei. Pe urmă luă drumul casei respirând aroma vlăgei primăvăratece.

Obosită puțin de alergatul pripit de înainte ea lăsase acum calul să meargă în voe sigură fiind că domnul Brateș n'o mai putea întrece.

De odată un miros de benzină o isbi și un fum se ridică în aerul limpede și parfumat.

Dintr'un mic automobil un tânăr svelt, și elegant se coborî. Scoțând pălăria, el cerù voe călăreței să-i vorbească rugând-o să-i arate drumul care duce la curte. Avea scrisori dela doamna și domnișoara Pruteanu pentru domnul Rândunescu.

Urmați-mă zice ea încercând să ia tonul convențional, dar, tulburată de odată de aerul lui patrician, de acea nobleță, de acea finețe care nu se poate descri, nici imita.

O presimțire foarte explicabilă îi zice cine e străinul dar e prea emoționată și nu vrea să se trădeze.

Domnul Horia conduce încet automobilul în urma amazonei și el tulburat de această apariție extraordinară, simplă și elegantă în costumul după ultimă modă. O găsește admirabilă, fermecătoare cu peliță delicată și catifelată pe care o au mai cu seamă acele cari trăesc în aer liber. Vede în ea idealul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

visat de atâta timp și își zice că ea și nu alta va fi aceia care va intra în lume ocrotită de el. Ar fi vrut să înceapă o conversație, dar rămânea extaziat în fața privirei strălucitoare a feței serioasă, rożă din cauza cursei de mai înainte.

Și el atât de blazat e sigur că ea îi va fi aducătoare de căldură, de lumină și veselie. Se simte atât de încurcat în fața copilei cu ochii de coloarea alunei!

Se miră că el favoritul femeielor să rămână atât de atins de o cunoștință de câteva minute. Se hotărâse să-i vorbească dar ea călărea tot înainte. Tăcuți ei urmau drumul în întunerecul care începuse a-i cuprinde. Noaptea venea printre norii cenușii. Păsărelele se adăposteau în cuiburi. Noaptea făcea să reiasă mai mult frumusețea puțin obișnuită a Anii. El o privea încântat și lucrurile luau pecetea esteziei sale sentimentale. Chiar castelul vechiu îl surprinde. Găsește totul admirabil, grandios. Boerul care-și revine iute din mirarea dela început îl primește cu o distinsă bună voință. Il cunoaște îndată după descrierea nepoatei, a cărei scrisoare domnul Horia i-o remise. E încântat de a face cunoștința boerului care pare încă viguros cu trăsăturile nobile și mândre.

Incântat de această vizită pe care n'o așteptă, boerul ține să-l primească pe domnul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Horia cu toate onorurile, sinceritatea și buna voință unuia renumit prin ospitalitatea largă ce o acorda tutulor care-l căutau.

Pune totul în joc ca bucătarul și Iulia să gătească o masă mai aleasă și Ani să se arate în lumina cea mai bună. De altfel vede în curând că nu e nevoe de nici o încordare. Domnul Horia tânărul umblat prin lume, obișnuit cu femeile cele mai de seamă și cele mai rafinate, nu-și mai poate lua ochii dela copila întâlnită în cale care-l fermecase dela prima vedere. Nu-și poate ascunde bucuria când aude că ea e domnișoara Rândunescu de care doamna Pruteanu îi vorbise cu atâta laudă și căldură.

Le spune fără nici un înconjur că nădăjduește că și ei sunt înțeleși cu planurile lor.

Ani nu răspunde nici un cuvânt, cuprinsă iarăși de o tulburare necunoscută. Insă domnul Horia cunoaște în deajuns femeile și e prea mult deprins cu succese pentru a se îndoi un moment de sentimentele ce le inspiră. Boerul nu se grăbește... totuși o veselie neobișnuită îl cuprinde la vederea acestui tânăr atât de fin, de simpatic, de elegant în vorbă și maniere. Se gândea la tot binele ce auzise despre el, la averea sa care va permite fiicei adorate să ducă un trai luxos și fără griji. Știa el bine că Ani era cea mai puțin pretențioasă și că se mulțumea cu traiul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cel mai modest. Dar el ar fi fost desamăgit s'o vadă în condiții restrânse. Soarta era darnică! Dădea fiicei înzecit decât le luase lor. Și mai presus de toate acel soț ideal cel mai de seamă printre toți care-i cunoștea.

Incearcă să delecteze pe oaspe cu mâncărurile pregătite în grabă, dar mai cu seamă cu vinurile vechi. Domnul Horia îi face haz numai de formă, pe când vederea, gândirea sa e ocupată de ființa extraordinară ce o vede în fața sa. Ea nu-i mai impune numai prin calitățile exteriorului ci și prin educația-i luminată și înaltă. Nu mai vede nimic prin prejur. Ani îl exaltează într'atât că nu mai are răbdare să aștepte sfârșitul mesei.

Reînoește cererea și ia amabilitatea boerului drept încuviințare.

Apucă mâna Anii și ținând-o strânsă în mâna sa puternică face par'că un jurământ în fața privelistei admirabile din fața sa că o va face cea mai fericită dintre femei. Boerul umple paharele și închină pentru noua unire. Ani se miră, dar vede că o minută ajunge câte odată pentru a deștepta în sufletul cel mai echilibrat o adevărată pasiune pentru acel care un ceas în urmă era un necunoscut. Își simte inima cuprinsă de o iubire arzătoare și nu mai are ochi pentru nimeni. Nici nu observase apropierea arendașului și retragerea în momentul când în emoțiunea și sinceritatea sa domnul Horia îi desvăluia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sentimentele-i înfocate apucându-i mâna. De altfel tot trecutul a dispărut din fața ei ca un fum. Nu-i vine a crede și i se pare că n'a făcut nimic să merite un soț atât de bine ca domnul Horia. Privirile din ochii verzi cu gene lungi negre, cari dau feței sale o rară distincție, înfiorează și o face să vadă diferența sentimentului care-l avea pentru arendaș. Se mâhnește când se gândește la el, ghicind durerea ce-i va pricinui vestea acestei logodne care o fericea într'atât.

O singură vorbă cu inflexiune desmerdătoare o umple de extaz și o face să constate cât erau de monotone ocupațiile de mai înainte. Toaleta, căreia nu-i dase nici o importanță până acum o preocupă mereu. Se jenează par'că de a apare în fața sa în rochie veche și demodată.

Iulia găsește leacul aducându-i o croitoreasă din cunoscutele ei cari cosea cu ziua și însărcinată de Ani îi cumpără și ștofa trebuincioasă. Spre mirarea tutulor fiica boerului devenise cochetă. Reînoia mereu recomandațiile croitoresei asupra modelului ales oprindu-se la o rochie albă transparentă care știe c'o va prinde bine.

Pentru a doua zi ea sub pretextul că vrea să călărească se îmbracă tot cu tailleurul în care o întâlnise, singura haină după modă nouă. Pe urmă nu va mai avea grijă, căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei, cu luxul exagerat al fetelor din societatea bucureșteană. O vie admirație se amestecă iubirei lui. O vede tot mai perfectă. Se teme câte odată ca contactul cu societatea lui să nu aibă asupra ei o înrâurire funestă. Și el scepticul, blazatul, care suferea par'că de spleen și avea în fiecare zi nevoie de tot alte senzații, alte adulații, par'că ar fi vrut să fugă cu ființa rară pe o insulă deșartă, departe de orice ființă omenească.

Frumusețea ei, farmecul ce se desprinde îl minunează, îl încântă, câteodată îl și înspăimântă. Cunoaște în deajuns femeile și se îndoește de credința lor când mai cu seamă sunt prea ispitite. Triste experiențe l'au schimbat într'un timp în aprig misogin. Dar inima sa iubitoare nu putea să se împace cu o vieață singuratecă. Nu voia să lase să treacă anii fără să dea inimii sale lacomă de dragoste și cea mai mare fericire, acea de a asocia existenței sale o ființă iubită. Și ce darnică fusese soarta!

A fi iubit de ea! era acum sigur... Nu putea să se plângă, orice s'ar întâmpla mai târziu.

Cu toate acestea în momentele cele mai fericite când stăteau unu lângă altul și făureau pentru viitor vise aurite, un nour trecea adese ori pe fața lui distinsă, strălucitoare de pasiune.

Ce ai? îl întreba Ani surâzând căutând să ascundă îngrijorarea ce o cuprindea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nici odată domnul Horia nu voise să tulbure plăcerea ei, acea veselie, acel râs ce o lumină când era lângă el. E și un rest de copilărie în ea își ziceà el adese ori, și nici odată par'că nu-i era mai dragă. Visà să o înconjure de tot mai multă dragoste, de tot rafinamentul unui gust afinat în armonie cu frumusețea, cu educația-i desăvârșită.

In acea zi însă gândul plecărei îl enerva. Pentru prima oară își simțea inima cuprinsă de o adevărată dragoste și par'că frumusețea naturei înconjurătoare, teiul înflorit, contribue s'o mărească.

Cu toată rezerva ce caută să ș'o impue crezând c'ar fi mai salutară raporturilor dintre ei, și în acelaș timp mai conformă cu rangul lor el devenise de o exuberanță primejdioasă. Il apucă o dorință neînfrânată de a atrage la el această față nobilă cu ochii vioi ca de cerb, cu buzele de coral. Dar are energia de a se stăpâni. Incepe a-i istorisì de copilăria lui nepăsătoare într'un conac de lângă București, de vieața studioasă și fără griji dela Paris, de legăturile lui trecătoare și începute numai în acest scop.

— Demnitatea iubirei e tocmai credința, începe să-l tachineze Ani.

— Așa este zise el apucându-i mâna pe care depuse o sărutare, fericit că ea avea astfel de principii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu toate aceste puține sunt femeele capabile de a fi totdeauna credincioase.

— Eu cred tocmai contrarul.., sunt natural și excepții. N'ai citit romanele moderne.

— Cum nu? Insă le-am considerat tocmai ca romane. Aceste sunt numai imaginații, realitatea e cu totul alta. Romanul spune mai curând mai puțin, sunt lucruri cari depășesc cu mult imaginația cea mai sceptică a celui mai pesimist scriitor.

— Vorbești din experiență? urmă Ani îngrijată de tonul său amenințător și decepționat. El își amintește atunci de succesele sale, de iubirile trecătoare, și devine din ce în ce mai trist.

— Da, nici eu n'am rămas scutit de durerea ce cauzează necredință unei femei aceluia care i-a jerfit mult. Făcusem cunoștința acestei din urmă la o întrunire familială, chiar la mătușa dumitale cu care se înrudeà de departe. Mă încântă prin exteriorul, manierele, modul ei de a înțelege vieața, și mă mișcă prin vieața nenorocită alăturea de un bărbat vicios, jucător, prin a cărui moarte rămase liberă, dar și lipsită de mijloace. Ii procurai de toate, o instalai într'o casă elegantă, și orice dorință i-o îndeplineam, fericit de a fi scăpat o ființă de suferinți, și simțindu-mă mai mult legat de ea cu cât îi dădeam mai mult, cu cât îi făceam vieața mai plăcută. Eram încredințat de iubirea ei de care mă asigurà în orice o-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cazii, în timp ce mă înșela cu primul venit cu care se întâlnea. Și lumea râdea de mine, de încrederea oarbă ce o aveam în ea.

Cum te-ai încredințat de toate aceste?

Le știam dela un iubit al ei disgrațiat cum proceda cu iubiții ei de o oră. De atunci n'am mai dat ochi cu ea. A încercat toate mijloacele, toate amenințările. In zadar. La mine o femee necredincioasă nu mai e demnă de iubire.

Poate că erau născociri zise Ani devenind gânditoare pe când o umbră de tristeță îi întunecă un moment fața.

Nu cunoști încă lumea. De aș putea te-aș ține totdeauna departe de acest vârtej.

— Aș fi cea mai fericită se grăbi să-l asigure domnișoara Rândunescu care se îngrozea la gândul de a apare în lumea lui luxoasă și rafinată. Dacă n'aș avea obligații zise gânditor domnul Horia., Aș putea să-ți înlocuesc o lume. Ți-aș aranja un palat, în care să nu lipsească nimic... și eu să fiu singurul care să te iubesc, să te admir...

Ce obligații? trebuie oare să fim totdeauna sclavii societății? Fiecare să-și trăiască viața după plăcerea sa. In afară de mătușa și Aglae aș putea să mă lipsesc de întreaga lume.

De aș putea și eu! exclamă domnul Horia privind-o înduioșat. Dar gândește-te că am primit invitațiile tuturor, că nu era serată, petrecere la care să nu fi luat parte. Acum mi-e

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

peste putință să mă retrag cu totul. Am putea numai să amânăm recepția ce o datorim după întoarcerea noastră. Care întoarcere ? Ani roșise de plăcere la gândul unei călătorii.

Plecăm îndată după nuntă zise el și pe urmă mai petrecem un timp pe acolo. Îmi plac atât călătoriile ! Cunoștea dela Aglae interesul ce ar depune Ani în a vedea țări străine, și se bucura de ai putea întâmpina această dorință.

Dar mie ! Ani îl privea extaziată.

Mergem unde-i dorì. Eu am călătorit mult, și am profitat de pretutindene. Să vezi Italia ! Veneția ! Florența ! Să vezi ce trai o să ducem ! Și mișcat el se gândì că nicăere nu întâlnise femèie mai dotată, și să-l captiveze într'atât. O oareșcare înfiorare îl apucă. Nu putea să uite prima impresie când o zărise călare svelță și elegantă ca o zână. Prevedèa nu fără oareșcare mândrie admirația ce o va stârni pretutindene. Îi promitea să-i înlocuiască pe toți. I se părea că ține prea mult la părintele ei, la locul natal, la tot ce ó înconjurà. Nu știa cum să facă să-și impue energia trebuincioasă ca să plece, să poată isprăvi toate înainte de venirea căldurilor.

Când plecă câteva zile mai târziu reușise cu ajutorul Anii să-l încredințeze pe domnul Rândunescu că e mai bine să vie cu Ani la București și să facă nunta la biserică. Pe urmă ei vor pleca mai departe. Nici unul din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei nu-şi dădea seamă ce succes obţinuse. Boerul se hotărâse de mult să nu mai dea ochii cu Capitala. Dar pentru fericirea fetei îşi uita vechile ambiţii şi le promise tot ce doreau.

Adese ori domnul Horia făcuse aluzii la întâlnirea lor, la modul cum Ani îi vorbise. O întreba mereu cum de se plimba singură şi atât de cufundată în gânduri fără ca ea să aibă curajul să-i istorisească faptele aşa cum se petrecuse. Il simţea pe el omul fin, omul de elită atât de sceptic, atât de neîncrezător că-i zdruncinase toate ideile ei atât de optimiste. Nu trebuie să te aştepţi la nimic bun dela o femee îi spunea cu aerul lui captivant şi fin care-i aduse succese nebune în lumea femenină, pe care el o judeca cu atâta asprime. Tu eşti una din rarele excepţii adăuga el îndată, nevoind a cauza vr'o supărare aceleia pe care o considera ca cea mai perfectă fiinţă dintre cari le cunoştea. După plecarea sa, Ani căuta să se sustragă gândurilor cari o conduceau numai la timpul petrecut cu el. In zadar încearcă să mai găsească interes în ocupaţiile de mai înainte. Se surprinde că visează ore întregi numai în locurile în cari convorbiseră împreună, făcuseră planuri de viitor, sau admirase frumuseţea dinprejur. Il vede în faţa ei, îl aude istorisindu-i toate secretele societăţii înalte şi doritoare de trai luxos şi uşor. Se minunează de atâtea lucruri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

auzite, de ușurința bărbaților, de complezența femeelor care-și ucid timpul neocupat prin cele mai picante aventuri sentimentale. Își promite să nu le imite niciodată. Cu toate aceste, de câte ori gândul o duce acolo, o înfiorare de teamă o cuprinde. Dar natura ei veselă răsbate. De ce să-și facă griji când soarta îi hărăzise cel mai de seamă dintre bărbați, fin iubitor, din acei pentru care aristocrația e o noblețâ. Il studiase bine, el nu avea decât aerul ușuratec și frivol, comun tutulor din cercul lor, dar care rămase drept, leal, având toate sentimentele înalte. Simțea pentru ea atâta iubire! Și ea avea fericirea s'o împărtășească. Un magnet îi puse unul în fața altuia din două părți atât de îndepărtate al țării și fusiunea se făcuse atât de iute și atât de complectă! Par'că viața i s'ar fi părut imposibilă fără el! Se cam îngrijea la gândul că tatăl ei va rămâne singur, și atât de departe! Insă nourii se risipeau iute de pe frumtea de alabastru. Tatăl ei era mai îngrijat de când era acasă. Să o știe pe dânsa mulțumită și va fi cel mai fericit dintre oameni. Putea trăi liniștit și comod cu micul său venit fără a-și schimba obiceiurile. De altfel va fi liberă să petreacă în fiecare an câteva luni împreună.

Se înduioșa la gândul Aglaei. Să fi avut norocul să întâlnească și ea omul deosebit care să fi răspuns iubirei ei adevărate! Sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fi avut tăria să arate indeferență neglijenței pictorului. De ar putea să aibă atâta influență, să-i arate pictorului calitățile reale ale Aglaei. Nu putea să uite că aceasta îi ajutase la fericirea ei. Poate că-și va lua revanșa!

Surâdea la gândul aerului său când o va vedea la brațul lui Alecu.

Se mâhnea numai în privința arendașului și se înduioșa de atâta uitare de sine și suferință. Nu știa cum să-l înștiințeze și ce să-i spue când se vor întâlni.

Vestea acestei logodne se împrăștiase încă din prima zi. Toți cunoscuții, servitorii, vânătorii curței, se grăbeau să dorească fericire tinerei lor stăpâne. Toți protejații ei, femei, copii, care le scăpase de boală și mizerie, veneau să mai vadă odată pe Ani crezând că pleacă imediat. Ea îi primi cu multă bună voință însemnând numele multora ca să le trimeată un ajutor lunar, bucurându-se pentru prima oară că era sortită bogăției. Iulia plângea și râdea, iar Ion se întrecea din zi în zi a se arăta bucătar de rasă.

Numai un suflet se dispera departe de toți fără nădejde, fără mângâere. Orice fericire nu mai era cu putință pentru el, toate visurile zăceau spulberate. Să vadă pe Ani pe care o iubia într'atât la brațul altuia. Prefera să se ție departe să nu mai dea pe la ei. Ii venise un moment gândul să plece în alte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţări, să părăsească tot. Dar era tocmai începutul sezonului de muncă. Trebuia să iasă la câmp să supravegheze aratul, sămănatul. Numai să nu-i întâlnească!... i se părea că n'ar putea supraveţui acestei dureri.

Cu toate aceste se întâlniră după plecarea domnului Horia graţie voinţei stăruitoare a Anei. Ea nu voia să plece fără a-i întinde o mână prietenească, fără a obţine o privire mai împăcată dela acel pentru care avea stimă şi admiraţie, care ştiuse prin caracterul deosebit să deştepte în sufletu-i indiferent o adevărată iubire frăţească, şi a cărui suferinţă o durea. Il înţelegea acum mai bine, apreciindu-şi cu atât mai mult fericirea de a fi în complectă dualitate sentimentală cu acel către care dela prima întâlnire se simţise tot mai mult atrasă.

Bună ziua, răsuna vocea ei perlată şi ca să rupă jena ea pune cu'n gest admirabil trei degete la pălărie salutând milităreşte, îndreptându-şi calul lângă al său. Il pândise în deajuns câteva zile ca să nu scape ocazia.

De ce atât timp nevăzut?

— Sunt ocupat... a început sezonul muncei, şi nu pot să-mi las interesele, zise el rece, nevoind s'o privească.

Ani se înduioşă de urmele pe care pasiunea le lăsase pe faţa sa, acum atât de trasă şi pală.

— Sunt din acele cari ştiu să aprecieze un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prieten, și nădăjduesc că-mi vei păstra o bună amintire.

Domnul Brateș se străduia în zadar să n'o privească. Disperarea, ura aproape care se adunase în sufletul său, făceau loc altui sentiment. Știuse că visurile îi erau nerealizabile și începuse a se obișnui cu această camaraderie femenină... Nu știuse că sfârșitul va veni atât de curând... De aci desamăgirea sub care rămase strivit. Azi își recunoștea nedreptatea, fără a-și putea învinge durerea. Din toată ființa ei se desprindea atâta lealitate! Trebuia să recunoască că purtarea ei fusese totdeauna sinceră, și că nu putea s'o învinuiască de cochetărie.

— Să rămânem cum spui dudue zise el voind să pară impasibil sub durerea care-l apăsă. Îi apucă mâna pe care depuse o sărutare pe când două lacrimi îi alunecau pe fața slăbită.

Ani părea că nu-i observase emoțiunea atât de dibaci conduse convorbirea asupra muncei câmpului, a pădurii, a cailor.

— Cineva mai avea grijă de Calef? întrebă arendașul neinteresându-se decât de ea sau de lucrurile care-i aparțineau.

— Dumneata zise ea căutând al mai îmbărbăta în timp ce mâna-i mângâia părul lung al calului. În fiecare vară am să vin pe un timp și vom relua iarăși plimbările.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar domnul Horia? Arendașul voia să audă ceva despre viitorul soț al Anei.

— Vei fi prietenul său ca și al meu. Nici nu-ți închipui ce prietenos fin și delicat e. Am sperat că vei veni pe la noi să ți-l prezint. Și în juvenila-i exaltare ar fi vrut să istorisească mereu de omul care o câștigase prin spiritul și manierele sale deosebite. Cu toată plăcerea de a vorbi de el cu cineva ea care n'avea cui să se încredințeze, observă la timp dispoziția din ce în ce mai întunecată a domnului Brateș și întrerupse laudele pe cari ar fi vrut să le cânte veșnic.

Rămân la cugetarea unui mare autor care am găsit-o totdeauna foarte adevărată zise arendașul pretextând afaceri și luându-și rămas bun.

„In iubire cea mai mare fericire e când nu iubești".

Nu te vei gândi la fel când îți vine timpul, îi răspunse ea, gândindu-se ce pustie, ce imposibilă i-ar părea viața fără pasiunea care o fericea.

Boerul ghicea, observa febrilitatea ce o punea în a-și face toate pregătirile. Își dădea bine seama de norocul ce le fusese hărăzit. Regretase de atâtea ori din cauza fetei averea pierdută, și să fi avut toate imensele domenii ale familiei sale tot n'ar fi putut alege mai bine. Știa el ce rol juca azi bunurile materiale și cu cât mai puțin calitățile omului. Dar prea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pesimistă era lumea și darurile personale tot cad în balanță.

Începuse a dispera la începutul ernei, se temuse ca Anii să nu fie condamnată a vedea ofilindui-se tinerețea în aceste locuri retrase și necunoscute. Steaua sa nu apusese... numai o astfel de situație era demnă și chiar o merita fiica sa.

Nu împărtășea teama fiicei care se cam intimida la gândul societății înalte în care trebuia să intre.

Știa că era deajuns să se prezinte pentru ca să câștige toate inimile, știa că noblețea înăscută, tactul, eleganța, bunătatea ei nu puteau fi contestate nici de cele mai pretențioase, nici de cele mai rău voitoare. Uitase de ambițiile trecute, de propunerea de a nu se mai întoarce în București. Nu era puțin lucru să-și vadă fata având parte de fericire, de bogăție! El care nu putea să-i dea cea de întâi, și perduse a doua. Se înduioșa gândindu-se la Zoe. S'o fi putut vedea mireasă alături de omul care și ea l-ar fi ales între toți! Dar fericirea complectă nu există și bucuria imensă care întinerea pe boer, era adese ori tulburată de imagina scumpă.

Ani în schimb arătă fără rezervă mulțumirea, fericirea de care tânăru-i suflet era cuprins. Se mirà cu ce ușurință părăsea acele locuri atât de dragi, și de care crezuse că ar dorì să nu se despărțească niciodată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lăsà toate în paza Iuliei care-şi ştergea mişcată ochii şi o ruga să nu-i uite şi să vie cât de des pe acasă, Ani o mai rugă să aibă grijă de merlă, să vadă să nu ducă lipsă de carne tocată şi să se intereseze zilnic şi de celelalte păsărele. Epurelui care se făcuse mare îi dărui libertatea, pe care acesta o primi dispărând ca o nălucă uitând de a zice mersi. Pe Sultan îl luă cu ea cu toate insistenţele tatălui ei care ar fi dorit ca la întoarcere să găsească pe acest tovarăş ai copilăriei şi adolescenţei fiicei lui.

Pe arendaş nu-l mai văzuse de mult, dar era mulţumită că se despărţiseră în termeni buni. Şi ca un înger binefăcător care trecuse, ea sburà spre ţărmurile de unde-i surâdea fericirea, spre acel prin care i se îndeplinea soarta inimei ei.

Cu o nespusă bucurie îi primiră doamna Pruteanu şi Aglae. Se minunară de hotărârea boerului, rămânând încântate la gândul că Ani nu-i va mai părăsi. Erau în curent cu toate amănuntele venirei domnului Horia a logodnei, a şederei şi plecărei lui dela Rozieni. In fiecare zi dădea pe la ele, le citea scrisorile ei, sau vorbea de ea. Nu ştiau cum s'o feliciteze de a fi aleasă de un astfel de om.

Domnul Horia înştiinţat de sosirea lor îi aşteptase în elegantul său automobil la gară. Credea că pentru comoditatea tutulor ar fi nimerit să se instaleze la un hotel din Calea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Victoriei. Insă doamna Pruteanu care locuia o superbă vilă nu departe de centru, îi încredință că nicăeri nu vor avea mai comod de cât în apartamentul pregătit pentru ei de dânsa pe tot timpul șederei lor în București. Boerul și Ani primiră nevoind s'o supere. Fiica boerului care nu văzuse încă Capitala nu părea de loc mirată de clădirile, monumentele de tot ce domnul Horia voia să-i arăte. Venea regulat s'o ia la plimbare dimineața când ele abia isprăviau primul dejun, și după prânz nelăsând-o nici un moment liberă spre marea desnădejde a Aglaei care nu avuse încă timp să-i vorbească de pictor, de purtarea sa rezervată față de ea. Lasă că vom fi libere seara îi zicea distrată Ani cu totul captivată de privirea adâncă și francă și acel farmec care o făcea să nu-i vadă în lume de cât pe el.

O oarecare rezervă întâmpină la început domnul Horia din parte fostelor sale admiratoare. Priviri de gelozie, de ură întâmpinară pe străina. Totuș ea trecea mândră, încântată și sigură la brațul său, neinteresându-se de nimene, neștiutoare încă de indiferența și cruzimea lumei. Dar era atâta siguranță, atâta rezervă în privirea, mersul, felul ei de a fi, părea atât de deosebită în toaletele elegante pe care boerul ținuse cu orice preț să și le comande la cea mai bună casă de con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fecțiuni că, cei mai pretențioși rămaseră extaziați.

Șoapte de admirație, păreri extraordinar de bune se răspândiră în curând despre tânăra logodnică cu tenul ca petalele florilor. Iar când înaltul și numerosul contact ce-l întreținea doamna Pruteanu făcu ca cea mai autorizată parte a societății s'o cunoască mai de aproape, primul succes se schimbă într'o adevărată apoteoză. In zadar mai căutau câteva din cele mai înverșunate să reamintească că ea nu era de cât fiica unui boer ruinat și moldovan care speculase pe o căsătorie bogată, nimeni nu le dădea crezare. Toată lumea știa exact de venirea, logodna, de iubirea înflăcărată ce cuprinsese deodată sufletul domnului Horia. El invulnerabilul care-și închipuise că numai femeile cele mai perverse și conrupte ar mai fi în stare să-l captiveze, și numai pentru un moment.

Din ce în ce simpatiile împrejurul domnișoarei Rândunescu creșteau, iar printre bărbați nu era unul să nu-i fi aruncat priviri de admirație. Așa că provinciala cum ar fi vrut s'o numească la început răsvrătitele contra domnului Horia, devenise favorita tutulor. Cele mai nobile, mai bogate și mai pretențioase doamne se băteau dela favoarea ei.

Nu se mai putea ține vr'o întrunire, o serată, o petrecere fără ea. „Regina saloanelor“ o numeau prietenii logodnicului ei, neștiind

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în ce mod i-ar arăta sentimentele lor. Și ea care, cu inima grea intrase în acest cerc ales și rafinat nu se simțea de loc stingherită la aceste întruniri în cari i se părea că se mișcă de ani de zile. Neștiind totuș să simuleze, ea nu arăta iubire decât părintelui ei și acelui care o alesese, prietenie numai Aglaei și doamnei Pruteanu. Boerul nu se simțise nici odată atât de mulțumit de cât când își vedea fata în cercul în care visase să strălucească. Domnul Horia își simțea ambiția mai satisfăcută, iar succesele Anii îi exaltau pasiunea, îl făcea să descopere în fiecare noui motive de a o adorà și iubi. Nu știa ce cadouri să-i mai cumpere, cu ce scumpetii să mai împodobească casa cu a cărei mobilier cheltuise înzecit de cât își propuse. Impedicase la timp și nu fără greutate pe boer să cheltuiască suma care-i mai rămăsese pentru a comanda pentru Ani un trusou demn de noua ei situație. Vom lăa totul în străinătate zicea el invocând acest pretext pentru a păstra domnului Rândunescu mica sumă de care mai dispunea. Acesta îi înțelegea delicatețea sufletului său ales și se bucura tot mai mult de ginerele model, de soțul fără pereche, de care era sigur că-i va ferici copila. Cu toate că toată ziua erau împreună domnul Horia lucra cu febrilitate să isprăvească formalitățile și să poată pleca în lume cu ființa iubită între toate. Admirația doamnelor care uita-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

seră iute că e logodit începuse a-l plictisi, precum o nespusă iritație îl cuprindea văzând droaia de tineri ce înconjura pe Ani îndată ce apăreà, aruncând priviri de admirație asupra apariției ei strălucitoare, a părului întunecos, a gâtului și brațelor superbe ce se vedeau prin stofa străvezie a rochiei. Cu toată rezerva, răceala aproape ce o arăta acelora pe cari nu ținea să-i încurajeze, de abia găsiau prilej să rămână singuri câteva momente. Numai în timpul zilei când se plimbau gustau adevărata fericire netulburată și nejenată de nimeni. Pictorul reușise și el să se apropie de Ani și s'o felicitеze de unirea contractată. I se părea acum mai fermecătoare ca oricând în toaletele care-i avantajau frumusețea răpitoare. Ani primi cu destulă rezervă felicitările și complimentele sale. Era indignată că îndrăsnea să-și ia atâtea libertăți când o știa logodită. Căuta s'o încredințeze că avea ca văr alte drepturi decât un străin. Ani înăbușind disprețul ce-i inspirà ar fi vrut să-l facă să se ție departe de bună voe. Insă domnul Noreanu cu toată vieața ușuratecă ce o ducea iarăși dela întoarcerea dela Paris și prin care crezuse că va găsi uitare, simțise cum pasiunea i se redeșteaptă mai puternică ca oricând. Putuse să-și permită luxul femeilor celor mai vestite și elegante, și la vederea Anii toate păleau. Toate îi păreau fade când întâlnea privirea ochilor care-l înebuneau, numai exista pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

el. O iritație și o suferință mereu crescândă îl făceau să resimtă iarăși accese de ură contra ei. La toate îndemnările Anii de a-și mai înăbuși sentimentele, el se înverșuna mai mult, și se uita într'atât că pronunța contra ei cele mai grave amenințări.

— Nu trebuie să fii atât de mândră îi amintise el de câteva ori, prefăcându-se că atribue răceala ei, mândriei de situația strălucită a domnului Horia, și altele s'au bucurat numai temporar de veniturile sale imense.

— Nu știu ce vrei să insinuezi. De altfel Alecu e de o înaltă moralitate și nu e capabil de vr'o faptă joasă, sau neleală.

— Ha ha ha începuse să râdă în hohote pictorul. Cum ț'am mai spus ești inteligentă... dar de o naivitate! Crezi că domnul Horia a dus până acum o viață de sfânt? Nu este tânăr în București atât de renumit prin aventuri galante.

De sigur răspundea Ani curioasă dar dornică de a întrerupe o conversație care luneca pe astfel de povârniș, dacă toate doamnele din toate lumile îl încurajau. Nu observ eu succesul său îndată ce apare.

Cunosc eu una se înverșună pictorul căreia el a făcut cele mai înfocate declarații, căreia îi jurase că-i va purta numele și cu care se arăta pretutindene... și nici nu se trecuse șase luni și inima sa necredincioasă o părăsise.

— Vrei să amintești de ultima sa legătură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zise Ani nu fără oareşcare întristare. Numai în urma trădărei ei Alecu a observat cât de puţin îi ocupa inima.

I-a ocupat-o ca şi altele. Doamna Nozeanu nu e femee de rând precum aveau mulţi interes să răspândească. Eu o cunosc bine... şi ştiu dela ea cum s'au întâmplat toate, numai şi-a găsit pretext pentru a-şi scuza nestatornicia caracterului său. De ar fi cum spune, doamna Pruteanu n'ar invita-o mereu. Aglae ar fi vrut să intervie, să spue cât le scandalizase purtarea acesteia, dar nu voia să îndârjească pe pictor de a cărei absenţă suferise atât până la venirea Anii.

Aceasta căuta să ocolească pe pictor să evite împunsăturile sale care-i făceau rău. Se gândise la început la o ruptură definitivă, dar îi părea rău de Aglae care-şi pusese toată nădejdea în ea, istorisindu-i adânc mâhnită de purtarea lui faţă de ea, de traiul desfrânat, de ultima legătură cu doamna Nozeanu.

Ani căuta să influenţeze pe verişoara să facă o ultimă sforţare şi să-şi rupă din suflet această iubire nefastă care, va înrâuri în rău toată vieaţa ei. Insă Aglae nu-şi putea învinge sentimentele cari, deveneau tot mai puternice cu cât purtarea pictorului o îndepărta de orice nădejde. Incepuse acum a juca cărţi la club, ne mai găsind plăcere nici în desfătările în care căutase uitare, nici în noua legătură cu doamna Nozianu care-i inspirà numai desgust

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dela revederea Ani. Aceasta neştiind unde să-l găsească şi numai în teama de a vedea scăpându-i prada bogată, căci n'avea mai multă simpatie pentru el ca Ani, merse cu îndrăsneala până în a visita sub un pretext oarecare pe doamna Pruteanu. Nepoata boerului care o evitase de când svonuri dubioase făceau pe orice femee serioasă care ţinea la reputaţia ei s'o ocolească, nu era s'o încurajeze acum când credea că ţine în mrejele ei pe prietenul din copilărie al Aglaei compromiţându-i astfel viitorul. Doamna Pruteanu care credea că dela ea vine tot răul, îi arăta atâta răceală, că după câteva minute ea plecă, întărâtată jurând să se răsbune. Zărise în treacăt pe Ani făcând toaletă, şi îşi închipuì imediat că aşteaptă pe domnul Horia. Atunci îşi jură că mai de vreme sau mai târziu ea va plăti sentimentele ei jignite, că ura ei va şti să-i urmărească şi să-i lovească când viaţa le va surâde mai dulce.

Ce putea ea contra atâta tinereţe, frumuseţe, avere, daruri într'adevăr superioare?

Erau atât de potriviţi! trebuia să recunoască.

O descurajare adâncă se aşternea par'că pe faţa cu trăsături clasice de o distinsă frumuseţe.

Dar îşi revenì iute. Domnul Horia era singurul bărbat pe care ea îl iubise desinteresat. El singur ar fi fost în stare s'o ridice din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mocirla în care alunecase. Și o părăsise sub un pretext atât de nesincer! Tocmai atunci voià să înceapă o vieață cinstită! Domnul Noreanu îi deschisese ochii, era simplu pretext, nu putea să cunoască legătura lor... Nici în pictor nu avea încredere. Îi studiase bine caracterul și-l credea capabil de orice. Insă dela dânsul nu pretindea nimic. Intreținea relații cu el, numai din cauza dărniciei sale. Nici un moment nu se gândise să-i fie credincioasă. De altfel ca să uite pe domnul Horia alunecase de mult pe povârnișul femeilor descalificate. Nimic n-o mai privea. Vieața ei nu mai număra. Sau el, sau o răsbunare ca să n-o uite niciodată.

De cum se răspândise vestea logodnei căutase mereu să-l intimideze cu amenințări îngrozitoare.

Dar domnul Horia știù s'o evite cu atâta dibăcie că nu reușise până acum să-l întâlnească. I-ar fi făcut toate concesiile numai să n'o dea complect uitării. Dela vederea Anii recunoștea că planurile ei nu mai erau realizabile. Ea ca femee umblată prin lume știa să judece și să clasifice pe cineva. Nu-i rămânea de cât răsbunarea. A concura cu fiica boerului recunoștea că era peste putință. Nimic n'o înspăimânta. Romantică, sentimentală, ea făurea mii de planuri extravagante, fără a ajunge la un rezultat mulțumitor. In fine unul îi surâse și chiar din acea zi începu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a face vizite sub numele de doamna Horia. Știa că-i trebuie răbdare, nervi de oțel ca să poată stărui într'un astfel de proect. Dar nu mai trăiă de cât pentru răsbunare. Va stărui și succesul e aceluia care știe să aștepte.

Ardea de nerăbdare să comunice proectele domnului Noreanu căci știa pe pictor foarte întărâtat contra verei sale care nu-l lua în seamă, cu cât sentimentele sale se înflăcărau și nu le mai putea ascunde nimănui.

Totuși nu-l mai zărea nicăeri de când domnișoara Rândunescu cu aerele ei ipocrite vrăjise par'că pe toți cu care venea în contact. Știa că trebuie să prindă momentul favorabil când caracterul răzbunător al pictorului va fi mai îndârjit ca oricând, pentru a-și câștiga în el un puternic aliat. Numai astfel putea reuși în monstruoasa răsbunare care o urzea contra tinerei ei rivale. De altfel avea destul timp de oarece domnul Horia, făcând nunta, anunțase o călătorie de câteva luni prin străinătate.

Mult timp romanul domnișoarei Rândunescu preocupase cercul în care atâți ani domnul Horia bărbatul iubit de femei făcuse involuntar atâtea jertfe și, fericise prin amabilitatea-i neintenționată, atâtea suflete romantice și sentimentale. Timpul cărui nimic nu-i rezistă și mai cu seamă absența deasă în străinătate atraseră încetul cu încetul aten-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţia acelei lumi doritoare de senzaţional, de nou, în altă parte.

Două suflete însă nu-i uita nici un moment şi gelozia mereu crescândă aproape turbată a doamnei Nozianu, sentimentele jignite şi tot mai exaltate ale pictorului se mângâiau de înfrângerile suferite numai în nădejdea unei apropiate mântuiri. Ora lor trebuia să sune! Doamna Nozianu rămânea totuş de un timp tot mai descurajată. Dacă domnul Horia şi soţia vor continua să ducă această vieaţă nu se mai putea gândi la planul care-i înveselea vieaţa ei pierdută şi declasată. Se înfiora de câte ori îşi dădea seama de distanţa parcursă. Ea fiică de aristocrat, fără avere, n'avuse norocul să întâlnească la timp omul de elită care era domnul Horia. Fusese nevoită să-şi învingă ambiţia să se căsătorească cu unul care n'avea nimic comun cu clasa lor! Şi după un trai nenorocit să întâlnească pe acest om deosebit, singurul care-i inspirase un sentiment serios, după ce firea ei capricioasă, dezordonată şi nervoasă o făcuse să fie clasată ca un fel de nebună, de isterică. Se gândise serios să se lase de orice faptă necorectă, când ca un trăsnet o lovise părăsirea şi în curând logodna aceluia pentru care se aruncase într'o vieaţă degradată care o înspăimânta adese ori şi pentru care era încă prea sensibilă. Dacă această vieaţă i-ar servi cel puţin să-şi realizeze visul care-i mângâia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sufletul ei nenorocit, dacă ar vedea rivala părăsită în starea ei de desperare, atunci chinurile vor fi uitate și se va resemna bucuroasă la vieața-i fără rost lipsită de orice plăcere. Căutase adeseori să se desfacă de această dorință de răzbunare care devenise o idee fixă mai cu seamă când credea în imposibilitatea realizărei ei. Dar de câte ori prietena ei doamna Barnescu supranumită jurnalul saloanelor, îi anunța apropiata reântoarcere a doamnei și domnului Horia, această propunere se spulbera. Nu știa amănuntele, modul cum vor organiza această infamie care trebuia să desbine pentru totdeauna pe soții Horia dar, pictorul o asigurase că avea un plan care nu putea da greș. O vedea de acum pe mândra sa verișoară singură, compromisă, fericită de a fi salvată de el care s'ar prezenta în acele momente grele servindu-i de pavază, declarând-o nevinovată în fața întregei lumi. Numai de ar sosi această oră dorită. Răbdarea lor trebuia să îndure o grea încercare. De atâtea ori în cursul călătoriei, unde în mai multe orașe o urmărise îi anunțase apropiata întoarcere în țară. Și el se înapoia descurajat de purtarea ei tot mai dispreţuitoare și ei, veșnicii înamorați, colindau lumea tot mai departe, ocolind pe acei care-i importunau prin prezența lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II

În fine, în fine! iată-vă întorşi printre noi, răsunau vocile perlate şi vesele ale doamnelor şi domnilor invitaţi pentru prima oară în eleganţa şi cocheta locuinţă a soţilor Horia. Nu mai puteau amâna acum după întoarcere recepţiunea pe care domnul Horia o datora cercului în care petrecuse atâtea ore plăcute şi de care se minuna acum că nu se putuse lipsi. Le trebuise mult timp dela întoarcere până să se învingă şi a-şi îndeplini această datorie cum o numea soţul Anii către lume. Ea nu-l mai interesa de când avea lângă el fiinţa rară între toate de care era mai înamorat ca ori când. Intimitatea zilnică în loc să le micşoreze fusiunea inimei le-o mărise simţitor. Iubirea nu se evaporase ci se adâncise, şi cu cât vedea mai mult tovarăşa aleasă şi adorată cu atât sentimentele-i se exaltau şi par'că nu-i venea să se despartă de ea nici un minut. Indelungatele călătorii prin ţări străine îl cam dezobişnuise de contactul social şi această serată îl costa o tensiune de nervi extraordinară el atât de pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

initor și care nu s'ar fi putut lipsi înainte nici o zi de societatea care îl idolatra. Penibil între toate îi era reânceperea întrunirilor de înainte de logodnă, și n'ar mai fi putut îndura să vadă pe Ani înconjurată de tineri curtenitori. Cu toate că în toate țările și pretutindene Ani stârnise numai admirație, n'o credea nicăeri mai în primejdie ca în cercul său de prieteni nepăsători și cuceritori. Cu toate aceste gânduri cari-l nelinișteau omul de lume reapărù. Trebuia să se dedea cu totul invitaților care începeau a sosi. Aruncă o privire de dragoste reținută spre Ani care se uita la efectul ce-l făcea un tablou de mare preț pe care îl cumpărase el, cu o sumă imensă pentru a-i satisface gustul de artă și de care nu-i venise să se despartă. Și dragostea sa creștea cu cât îi revenea tot luxul, confortul cu care o înconjura. Dar și pe ea, nimene în lume n'o interesa ca el. Atât de sărbătorită! atât de ispitită și era atât de serioasă, aproape fanatică în dragostea ce-i purta!

De ce atât de gânditor? Pictorul care-i urmărise toate privirile îi ghicise gândurile.

Ani să-ți fur soția zise el cu tonul ușor cu care obișnuia să vorbească în cercul boem din Paris.

Numai să poți. Domnul Horia rădea mulțumit, cunoscând antipatia ce el inspira Anii.

Toate le poți când le vrei, știi ideile mele despre femei. Toate la fel. Domnul Horia nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luase ochii dela soția sa care fascina pe toți în admirabila toaletă roz cu gâtul gol, cu mânecele transparente. Era cu totul deosebită cu tenul roziatec din cauza silinței ce-și dădea de a fi amabilă cu toți, cu admirabilul păr închis, cu finețea mâinilor și picioarelor.

Luxul magic al tinereței și frumuseței șoptiau prietenii domnului Horia invidiindu-l și gândindu-se cât de demnă, cât de bine se potrivea ea în acest decor de prințesă.

Să vă arăt sera se hotări în fine fericitul soț scuturându-și cu greu sentimentalitatea de care era cuprins.

Trandafirii înfloreau, toate florile rare se desvoltau ca în straturi, în plină vară. Numai la Ani se gândise când comandase din toate colțurile lumei colecția cea mai bogată de plante, care să-i înlocuiască parcul părintesc.

Îi cumpărase și cal și poney, numai să fie singurul care să-i îndeplinească dorințele toate, și s'o facă să uite nostalgia, care îl făcuse c'un an în urmă să o conducă la castelul boerului. Nici un moment n'o lăsase liberă. O întovărășea la bolnavii, la vechii ei protejați, în plimbările ce le făcea prin câmpii și pădure.

Făcuse și cunoștința arendașului, dar nu mai rămase mult după această întâlnire. Îi recunoscuse îndată calități serioase.

Admirabilă seră, exclamau prietenii săi minunați de decorul scump, de casa domnului Horia, ei blazații, dificilii, care cu greu ră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mâneau încântaţi. Cea mai frumoasă casă mai luxos, mai artistic şi mai cu gust aranjată, recunoşteau cu toţii când domnul şi doamna Horia le arătase sălile de primire, sufrageria, salonaşele. Doamna Pruteanu şi Aglae ajutau pe Ani în a face onorurile. Domnişoara Pruteanu foarte bine în rochia albastră deschis, pieptănată cu artă distinsă, şi graţioasă, plăcea multora care se apropiau şi căutau să-i câştige simpatia. Dar ea cu gândul numai la pictor înebunit mai mult ca ori când de Ani, îi îndepărta pe toţi prin indiferenţa, distracţia, privirea îndreptată mereu în locurilor unde zărea pe pictor, spre mareà supărare a mamei ei care se temea că într'un viitor apropiat fiica va fi ocolită de toţi pretedenţi mai de seamă, care acum se întreceau dela favoarea ei, şi ar fi fost fericiţi de a o lua de tovarăşă.

In curând sarcina gazdei deveni mai uşoară. Toţi se cunoşteau, se regăseau în încăperile elegante împodobite cu lucruri de preţ şi bibelouri, ei preferau colţurile izolate, grupurile de mesuţe aranjate pentru acei ce se caută erau ocupate de damele elegante, de tinerii complezenţi cari se întreceau în fineţe, spirit, binecuvântând moda engleză „flirtul“ care le procura toate plăcerile, toate libertăţile. Un aer de seră îi învăluia, o vrajă cuprindea pe această lume de elită care conversa cu spirit, petrecea fără sgomot, cu dispoziţia după împrejurări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Doamna Sonescu, acea care răspândise o părere favorabilă în cercul ei de Ani, încă de când era logodită, o puse în curând în curent cu toate secretele publice.

Doamna inginer Doneanu era iubita doctorului Loneanu, care curta în acelaș timp o domnișoară foarte bogată, marele proprietar Vonescu întreținea toată casa domnului Zoneanu ruinat în joc de cărți și plăceri. Cutare ținea două iubite la mahala fără ca soția să aibă habar, pe când ea aflase aceasta din prima zi. Ani asculta distrată aceste svonuri, arătând printr'un gest, un cuvânt, un interes de politeță. Scăpă cu greu gustului de vorbărie deșartă a prietenei care isistă și-i făcea la orice ocazie reproșuri că se ține în rezervă. Trebuia să-i promită o vizită și drept mulțumire doamna Sonescu se va revanșa prin destăinuiri senzaționale despre multe persoane aflătoare în salon de care Ani nu putea avea habar. Indată ce datoriile de stăpână îi permitea Ani trecea în salonul în care Aglae petrecea cu prietenele ei vorbind, dansând, cântând la pian. Ghicea că Aglae ca și ea arăta o veselie artificială și că gândurile îi erau departe de prietenele vesele și mondene. Domnul Noreanu își lăsa admiratoarele și apărea îndată ce vedea pe Ani departe de grupul de prietene cari o înconjurau și de cari ea se desfăcea pentru a evita complimentele cu cari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o urmăreau toți prietenii soțului deveniți admiratorii ei înflăcărați.

Nu știa cum să înceapă veșnica declarație, cam jenat de acelaș aer rece și disprețuitor cu care ea îi respinsese totdeauna sentimentele cele mai înfocate. Nădăjduia că interesul ce-l purta Aglaei o va face mai idulgentă cu el și că-i va putea destăinui în fine sentimentele de care cu toate cele întâmplate sufletul său mai era năvălit. Ani care la început își impunea cea mai grea jertfă pentru a face pe Aglae să petreacă câteva momente fericite, revenise asupra acestei purtări. Trebuia cu orice preț să facă pe Aglae să-și rupă din suflet această iubire funestă și nu mai voia să încurajeze pasiunea care o știa fără nădejde. Absența completă trebuia ca să-l șteargă cu timpul din sufletul ei prea credincios. Dar ca o sensitivă care se cutremură la prima atingere, Aglae se întuneca, ochii albaștri se umpleau de lăcrămi când auzea pe Ani vorbind astfel despre Titu. Nimeni nu-l va putea înlocui vreodată în inima mea îi declară ea pentru a nenumărata oară, mai exaltată, cu cât el o ocolea și devenea mai rece.

Ah! coniția ne-a părăsit? cu aceste vorbe elegant și seducător, domnul Soneanu se apropia de grupul celor două, în timp ce Aglae își isprăvise destăinuirile amoroase.

Cel mai bun prieten al soțului meu îl re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

comandă Ani verișoarei, pe când o idee subită îi străbate creerul.

Și a dumneavoastră dacă îmi permiteți zise el, înclinându-sé adânc, înflăcărându-se la vederea acestei frumuseți în plină desvoltare, atât de modestă în decorul elegant.

Ah! urmă el. Să fi avut norocul lui Alecu! Atâția lansați în vieața sgomotoasă și-ar fi găsit fericirea în traiul casnic și așezat.

Norocul vine la toți numai să știi să-l apuci zise Ani surâzătoare, trădându-și gândul prin privirea expresivă aruncată verișoarei ei.

Sunt atâtea cari îmi sunt superioare atâtea chemate pentru vieața liniștită și serioasă. Și se gândea cu sinceritate cum și-ar găsi amândoi fericirea, cât de potrivită era pentru vieața familială Aglae atât de blândă, melancolică și sentimentală.

Domnul Sorneanu era prea fin, prea umblat prin lume și prea năvălit cu propuneri din toate părțile pentru a nu înțelege dorința Anii. Dar nu-și putea lua ochii dela minunatul cap demn de penelul celui mai mare pictor, care-l magnetizase la prima vedere. Cu toate aceste încearcă să-i adreseze câteva cuvinte de politeță cărora Aglae răspunse cu obișnuita răceală.

Când odată cu ziua invitații părăseau pe doamna și domnul Horia, pe fețele tuturora se oglindea mulțumirea strălucitoare ce procură câteva ore petrecute în mijlocul persoa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nelor agreate. Numai cuvinte de laudă la adresa perechei fără seamăn care încântase pe toți prin purtarea demnă, amabilă și nepărtinitoare. Câteva mai încercau mici ironii, amintind ruina materială a domnului Rândunescu, altele vorbiau cu dispreț de pensionul în care fusese trimisă din economie. Invidioasele de admirația ce ea stârnea erau încredințate că în curând va întrece pe toate în flirturi și cochetării.

Doamna Nozianu întovărășită de pictor ar fi vrut să împrăștie și ea tot felul de calomnii despre fiica boerului. Dar nici una din acele doamne cari erau în contact cu Ani nu voiau să se mai apropie de ea, și-i dădeau mereu a înțelege prin purtarea lor rezervată, cu care de altfel era de mult deprinsă. Un alt motiv o făcea să se cutremure și să nu-și poată înăbuși mânia de care era cuprinsă. Parvenise prin ajutorul unei rude a doamnei Pruteanu să se introducă în casa aceluia care până acum reușise s'o ocolească și eșise mai desamăgită, mai nenorocită, ca oricând. Crezuse să-i atâțe gelozia afișindu-se cu pictorul care se apropiase de ea, după ce purtarea Anii îi arătase deslușit că trebuia să se îndepărteze. Dar nici o privire, nici un semn că o recunoscuse. Ii devenise atât de indiferentă că nici nu căuta să știe cu cine se mângâia. De s'ar fi mângâiat în adevăr! Cuvinte de ură, de indignare îi eșeau din gura cu buze pale. Nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un cuvânt, nici o privire. Dorul de răzbunare îi venea tot mai aprins de când îl văzuse atât de fericit la brațul celeilalte. Pictorul o înțelegea și o încuraja. Disprețul lor trebuia să aducă nenorocirea tinerilor îndrăgostiți. Ambii complici nu mai vorbeau. Toate cuvintele de ură, de gelozie, de calomnii le isprăviseră de mult. Acum trebuia acțiune. Încă dela prima vedere a fiicei boerului doamna Nozianu văzuse că lupta cu ea nu era egală, că Anii era deasupra tuturor și că numai calomnia josnică, ascunsă și dibace mai era singura armă posibilă. Din primele zile ale logodnei domnului Horia începuse viața cea mai desfrânată care o duse vreodată, și făcea toate vizitele sub numele iubitului ei de câteva luni. In toate locurile, la casele de întâlnire, la hotelurile mari era cunoscută sub numele de doamna Horia. Odată și odată trebuia să afle cât de cunoscut îi era numele și ea va purta de grijă ca el să creadă că e însăși soția sa care sub masca ipocriziei trecea ca cea mai perfectă femee din întreaga societate, pe când în realitate ducea un trai desfrânat și era pretutindene cunoscută. Câțiva ani se trecuseră din ziua când ea și pictorul pusese la cale acest plan infernal și nu vedea nici un sorțiu de isbândă. Doamna Horia nu petrecuse de cât trecător câtva timp în capitală, pe urmă călătorise mult, așa că credea planul imposibil de realizat și căuta uitare într'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tristă resemnare. Acum când purtarea domnului Horia răscolise vechea ură era hotărâtă la orice pentru a compromite pe frumoasa ei rivală. Incepu a împrăștia fel de fel de svonuri și numai la persoanele cari mai de vreme sau mai târziu era sigură că le vor împrăștia mai departe. Pândea pe acei cu cari doamna Horia era în contact fiind sígură că odată și odată scandalul trebuia să isbucnească. Dacă am crede toate svonurile ziceau unele din acele cari, simțiau ura implacabilă a doamnei Nozianu pentru Ani, și ș'o explicau. Dar multe credeau, pentru că rãul se răspândește iute, fiind la înălțimea morală a majorității. Și pe când domnul Horia și soția sa neputând să se sustragă complect societății și duce vieața retrasă care le surâdea, își făceau din când în când, apariția în cercul elegant și luxos, svonuri straniі se răspândeau despre cea mai leală femee din întreaga societate. Mulți chiar o zărise eșind din auto la o oră târzie de noapte și strecurându-se într'un mare hotel din centru. Alții, mai cu seamă prietenii pictorului mergeau cu îndrăsneala până în a declara sigur acest fapt, recomandând discreția cea mai mare, că vieața desfrânată a doamnei Horia nu mai era un secret pentru nimene. Cu toate acestea când apăreau unul la brațul altuia atât de uniți, atât de perfecți, orice calomnie cât de dibace se spulbera. Nimenea nu putea să acuze o femee cunoscută prin sufletul înalt și de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

licat, toate inimile sburau spre ea. Şi femeele toate n'aveau alt ideal, alt vis, decât pe bărbatul fermecător, elegant şi nobil, cu ochii visători şi expresivi, în faţa de o distincţie rară. Frumuseţea şi tinereţea totul le surâdea, lumea îşi dăduse cuvântul să nu le tulbure fericirea pe care o meritau şi pe care ea foarte rar o tolerează chiar favoriţilor ei. Pictorul şi doamna Nozianu, din ce în ce mai întărtaţi, nu mai nădăjduiau adese ori în reuşita calomniei urzită cu atâta prevedere şi dibăcie şi, nu ştiau ce să creadă de succesul tot mai mare a soţilor Horia într'o societate care de obiceiu aşteaptă cu nerăbdare prada pe care s'o sfâşie cu cruzime şi indiferenţă. Cu toate aceste domnul Horia simţea de un timp adese ori cum surâsul îi îngheaţă pe buze. Fără să-şi dea bine seama ce se petrece şi până unde merge infamia ghicise din mici aluzii, din cuvinte măestrite cu două înţelesuri că un svon calomnios se răspândise contra soţiei sale. Se apropiase pe neaşteptate de un grup de prieteni. O tăcere încurcată urmă după ce auzise mai întâi distinct numele femeii iubite. Această întâmplare îl făcuse bănuitor. Incepu a cerceta gestul, mină privirea fiecărui şi desamăgirea devenea tot mai mare, tot mai usturătoare durerea. Cu toate aceste un singur moment nu se umilì până în a o bănui. Cunoştea mai bine ca ori care viaţa model care o ducea, sufletul ei cinstit şi mândru. Să fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

văzut cu ochii trădarea și nu ar fi crezut-o, atât era de sigur de iubirea nemărginită a aceleia pentru care nu exista nimeni în univers afară de el. Chiar dorul de tată, de casa părintească i se micșorase de când credea că-l incomodează și că-i displace veșnicile călătorii pe la țară. Ii înlocuia atât de bine pe toți, ghicea întotdeauna tot ce vrea, ce dorește, chiar ce gândește, că nici ei nu i se precizase dorința și el de acum i-o îndeplinise. De altfel nu era nici un moment singură. Indată ce în sufrageria lor iarna, sau în chioșcul acoperit de verdeață vara, luau primul dejun pe masa totdeauna împodobită cu flori, nu se părăseau decât pentru a face plimbarea obișnuită râzând, discutând, petrecând tot mai bine. Chiar cumpărăturile le făceau împreună. Lui îi plăceà eleganța fină și discretă, și în aceasta se potriveau de minune, căci și ea s'ar fi simțit rău într'o toaletă extravagantă. Veneau împreună la masă și fără nici o grijă Ani găsea totul pregătit, și mâncărurile cele mai fine comandate împreună veneau să le mulțumească pofta de mâncare care o resimțea organismul lor sănătos, rezistent, nezdruncinat de acele supărări intime și sguduitoare pe cari le ghicea la majoritatea prietenilor lor. N'avea nevoe de a-și căuta acele emoțiuni, escitări artificiale și găseau în traiul lor unit, armonios, o plăcere veșnic reînoită. Chiar servitoarele persoane credincioase, de ani mulți

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în serviciul familiei Horia nu găseau un cuvânt rău pentru tânăra lor stăpână. O iubeau și căutau să-i ghicească orice dorință veghind asupra ei ca asupra unui copil. Numai când foarte contrariat domnul Horia se vedea silit de afaceri, de interese, să se absenteze pe câteva ore, ea își relua ocupațiile artistice. El singur îi căutase modele, descoperise printre țiganii ce lucrau în apropiere o fată de o frumusețe stranie a cărei cap caracteristic începuse Ani să-l contureze și care era gata să pozeze la orice oră. Ii admira natura ei bogată și cunoștințele adânci, spiritul de observație care o făcuse să profite atât din călătoriile făcute împreună. Intr'un singur punct părerile lor difereau. Domnul Horia critica cu asprime luxul, frivolitatea, ușurința societății pe când Ani care moștenise dela tatăl ei patriot înfocat, sufletul mare de româncă, îi dovedea totdeauna că nicăeri moravurile nu erau mai serioase, că nouă îndrumare spre sporturi, educația rațională vor înrâuri în bine moravurile unei generații dornică de a gusta din tot ce viața are mai frumos și intens. Se străduia să arate prin exemple din istorie fapte cari dovedeau de vitalitatea și inteligența poporului său. El se entuziasma s'o vadă atât de înverșunată în apărarea unei cauze pe care o credea disperată și-i dădea dreptate aproape încredințat.

Eșia singură numai când vizita pe mătușa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei și Aglae. Atuncea el pretexta o întâlnire sau o vizită neapărat trebuincioasă la club, crezând că o incomodează, dar o rugă să nu rămână prea mult. Și sub impresia privirei sale rugătoare care o electriza încă ca în prima zi, ea asculta veșnicile plângeri atât de diferite ale mamei și fiicei. Doamna Pruteanu ruga pe Ani să influențeze pe Aglae de a se hotărî cât mai era timp pentru unul din pretendenții ce aspirau la mâna ei, pe când Aglae se jeluia că pictorul ajunsese cu necredința până în a nu o cunoaște când o întâlnea. Ani regreta sincer iubirea ce rătăcea prietena și căuta cu tot mai puțină nădejde să-i arate în lumina cea mai rea pe pictor care ducea o vieață tot mai dezordonată împreună cu doamna Nozianu femeia discalificată, pe care toți oamenii serioși, o ocoleau. Ii amintea de energia, de lupta aprigă ce trebuie să ducă femeia neocrotită, și cu cât greutățile se măresc cu timpul. Totuș Aglae care știa de când purta încă coada pe spate și avea chiar prietene cari luptau cu această vieață grea și anormală, era atât de orbită de pasiunea fără leac, că nimeni n'o putea îndrepta spre calea bună, In zadar întrebuința Ani cuvintele inimei și prieteniei, nimic nu servi, precum nu avea nici o înrâurire argumentul suprem al doamnei Pruteanu că se simțea slabă, și odată ne mai existând Aglae va rămâne singură și nu va avea pe nimeni s'o iubească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Îndată ce isprăvì cu chestiunile cari priveau de aproape persoanele cari-i ţineau loc de mamă şi soră. Ani se grăbia să se întoarcă evitând totdeauna de a veni în contact cu prietenele doamnei Pruteanu şi fiicei acesteia, cari lipseau foarte rar din casa mare şi elegantă.

Mergea iute fără a observa nimic dinprejurul ei. Ajungea totuş mai totdeauna în urma lui Alecu, care intra in iatac cu imagina ei înaintea ochilor, desmerdând lucrurile ei, sau privindu-i fotografia care spânzura într'un cadran bogat alăturea de a sa, deasupra paturilor. De un timp rămânea tot mai adâncit în gânduri, privea tot mai intens trăsăturile căutând să prindă par'că impalpabila expresie. Tot mai necăjit rămânea şi-i revenea tot mai deslușit şoaptele surprinse între prieteni la club, tot mai lămurit i se întipăreau diferitele înfăţoşări şi aluzii ale prietenilor. Duse zăpăcit mâna la frunte, pe când nu-şi putea lua ochii dela portretul care părea că-i surâde. Nu, acea gură nu putea să mintă, privirea-i mândră nu se pleca înaintea nimănui. Nu era vinovată... de asta era încredinţat!... cu toate aceste simţea cum durerea îl înăbuşă, îi cuprinde fiinţa toată. Vechi amintiri îi reveneau şi memoria îi reda lucruri de mult adormite. El care îşi lăsa iubita cea mai scumpă când avea numai o singură bănuială, cărui îi părea atât de vrednică de dispreţ femeia necinstită, nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

găsea un singur cuvânt de amărăciune, de ură contra ei. Se simţea însă mai nenorocit ca ori când şi singura-i grijă era numai ca ea să nu afle ceva, să-i înlăture acest chin. Să se fi schimbat într'atât! Îşi explică imediat diferenţa între altădată şi acum. El cerebralul modern care-şi ameţia iubitele fără ca nici un moment să piardă capul, el pasionatul fără iluzii se mângâia destul de uşor de trădarea uneia, găsind imediat zece drept mângâiere. Dar sentimentul ce-l avea pentru Ani era cu totul altul, de aceasta îşi dăduse de mult seamă, el finul analist. Nu iubirea simţurilor numai, îl atrăgea spre frumoase fiică de boer. O iubire sufletească sinceră, adâncă, o iubire care de n'ar fi împărtăşită l-ar duce la extrem. Cu toate aceste de ce nu-şi găsea liniştea căutată? De ce nu-şi putuse reţine mâhnirea la auzul acestei calomnii zdrobitoare? Odată ce era sigur de sentimentele Anii de ce să-i mai pese de restul lumii care-i era atât de indiferentă dela căsătorie? Soţia Cezarului nici nu trebuie să fie presupusă zicea Napoleon soţiei sale, înăbuşind furiile de gelozie de care era cuprins. Dar el nu putea să zică nimic, şi toată grija sa era ca Ani să continue a duce vieaţa fericită ce el i-o procura. Nu putea s'o bănuiască... dar de unde aceste svonuri? Toată ziua erau împreună, numai destul de rar când se ducea la domnişoara Pruteanu eşea singură! Când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fie posibile aventurile născocite? O adâncă melancolie îl cuprinsă. Dacă ea putea fi presupusă ea, care ducea o vieaţă model, nici una nu era imaculată.

Aceiaşi prieteni pe cari-i surprinsese azi cu calomnia în suflet, cu surâsul ironic pe buze, îi cântau nu de mult laude nesfârşite numind-o cea mai virtuoasă femee din Bucureşti. Să se fi schimbat într'atât şi în atât de scurt timp? Se simţea deodată năvălit de negre presimţiri. O furie nebună îl cuprinse, şi par'că involuntar ridică ameninţător pumnul în direcţia cadrului. Dar foşnetul unei rochii îl face să tresară. Întinde braţele şi iubirea trece asupra lor ca un vis, într'o desmerdare fluidă cuprinzătoare, irezistibilă. Plăcerile resimţite îi revin, în timp ce sufletul îi rămâne zdruncinat de toată durerea ascuţită a ideei fixe. Gelozia îl cuprinde nebună, rozătoare. Graţie veseliei, iubirei adevărate ce avea pentru cel mai perfect dintre bărbaţi, Ani reuşise s'o risipească pentru un moment. Totuş rămâne rău impresionată de privirea scrutătoare cu care el o primise, de surâsul în care ghicea lacrimi. Căutase în zadar să afle motivul. Alecu rămase de nepătruns cu faţa pală trasă purtând în privirea de odinioară atât de vioaie şi expresivă, pecetea unei adânci melancolii. Nici odată Ani nu văzuse în astfel de hal, nici odată nu simţise acea sfâşiere, acea prăbuşire, acea neagră presimţire care-i învălui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deodată tot sufletul și o făcu par'că să prevadă sfârșitul fericirei ei. Atâția o invidiase! Și ea știuse să aprecieze acea vieață fericită căutând s'o ascundă numai egoiștilor, numai acelora, căror bucuria altora le cauzează suferinți.

Acum se număra printre cele mai năpăstuite. Din acea zi toate încercările ei iubitoare de a aduce pe Alecu la dispoziția de mai înainte nu reușiră. El devenea mai întunecat, mai mâhnit, cu cât ea căuta să-l înveselească, să-i împrăștie gândurile negre ce-i făceau fața tot mai îngustă, tot mai stânsă, mai încruntată privirea, pe când vocea-i lua câteodată accente de o revoltătoare asprime. Ani care credea că societatea îi va mai însenina dispoziția atât de întunecată insista ca să mai viziteze seratele, să primească invitațiile diferiților prieteni cari-și petreceau vieața surâzând, regretând numai trecerea timpului.

Observă imediat că tocmai aceste întruniri sgomotoasă îl iritau, și că se întorcea mai deprimat, mai întristat ca ori când. Ingrijorată începu să se sfătuiască cu mătușa și vara ei, ce să facă, mâhnită de moarte, neputând suporta adese ori privirea lui încărcată de reproșuri. I se părea, că fericirea e perdută pentru ea, și începea a crede filozofii cari susțineau că fericirea e o negațiune, că a nu fi nefericit e singura fericire posibilă. Cu toate aceste ea fusese pe deplin fericită... să fie ade-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vărat că cu cât e unul pe mai înaltă treaptă, şi nenorocirea îi mai vecină? Nu-şi pierdea timp în plânsete şi raţionamente deşarte. Consultă somităţile medicale cari nu găsiră nici o zdruncinare organică, ci morală, un început de neurastenie pe care numai aerul bun şi distracţii ar putea s'o vindece. Ani se gândise la casa părintească ca la un adăpost în nenorocirea care o lovise cu atâta cruzime. Dar se temea că Alecu nu va consimţi, el care totdeauna se ferise de monotonia dela ţară. Şi unde să-i caute acolo distracţii? Pentru prima oară după mulţi ani imagina tovarăşului iubitor care se luptase atât pentru a-şi cuceri un loc în inima ei îi reveni. Domnul Brateş cu cunoştinţele, cu amabilitatea, generozitatea firei sale atât de dotate ar fi putut distra pe soţul ei complicat şi rafinat de un timp devenit atât de neîndurător. Numai de ar consimţi! Îşi zicea că trebuie să încerce, dar nu îndrăsnea încă, ţinută departe, foarte atinsă de răceala ce domnul Horia îi arăta de un timp. Când câteodată simţia iarăş privirea lui arzătoare care se fixa asupra ei cu iubirea de altă dată, atunci revenind asupra sfatului medicilor ea opina pentru a petrece vara la ţară. Contra aşteptării Alecu primi cu mare bucurie această propunere, înseninat deodată la ideia schimbării cari-i va întări nervii zdruncinaţi. Din acea zi deveni par'că mai liniştit grăbind însă c'o ascunsă înfrigurare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pregătirile. Ani începea să-și simtă din nou inima însorită, nutrind nădejdea reîntoarcerei vechei fericiri un moment compromisă.

De mult boerul nu resimțise o astfel de bucurie. Da vr'o trei ani în fiecare vară implora copiii să petreacă câteva luni la el. Acum se realizase și această dorință, și par'că întinerea la gândul de a-i avea lângă el un timp. Căută să-i încânte prin mesele copioase și arăta ginerelui o iubire părintească pe care o resimția sincer. I se părea cam slăbit în dispoziții foarte schimbăcioase, pe care el omul de lume desăvârșit căuta în zadar să le înfrâneze. Nu spunea nimic despre aceste observații fiicei de teamă să nu-i tulbure fericirea care începuse din nou să i se vadă pe fața de o frumusețe strălucitoare, revenită la veselia de altădată. Ani tot din acelaș motiv nu-i istorisise toate amănuntele, momentele de disperare prin care trecuse, bănuelile soțului, chinuit adese ori de o gelozie mistuitoare. Era mulțumită că sănătatea lui Alecu începea să se întremeze, că coloarea sănătoasă de altă dată înlocuia paloarea de ceară care-i acoperea de un timp fruntea largă. Domnul Brateș care în ultimii ani reînoise cu boerul vechea prietenie, venea și el de multe ori încurajat de Ani și soțul ei cari nu se plictiseau niciodată în societatea sa agreabilă și interesantă. Isbucnise războiul european, și boerul se îngrija de acest cataclism care amenința omenirea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnul Horia și arendașul nu se înspăimântau într'atât pe când Ani se înfiora la gândul că poate în curând și țara ei va trebui să intre în foc și să-și dea tributul de sânge. Țiuți în curent cu eevnimentele sângeroase prin toate ziarele universale la care boerul era abonat, discuția lor se învârtea în jurul acestui războiu fără precedent în istorie. Domnul Horia era cel mai înverșunat. Vechea bravură românească se deșteptă în el. Un entuziazm nebun îl cuprindea deodată. Parcă nu mai putea rămâne în loc. Visa să sară în ajutorul Franței invadată. Dar entusiazmul nu dură mult. Se stingea la strălucirea privirei de reproș a Anii și, mai iubitori ca oricând, ei căutau locurile martore primei lor fericiri. Își aruncau priviri în cari lucea toată dragostea ce-i stăpânea, toată nădejdea fericirei regăsite. Și zilele treceau ca minutele și, Alecu a cărui bună dispoziție se întuneca tot mai rar, își exprima adeseori dorința de a rămâne la țară până la sfârșitul războiului. Boerul par'că nu-i venea a crede în atâta fericire și împreună cu Ani înconjura pe Alecu de toate atențiile, de toate plăcerile ce-i puteau procura, mulțumiți de sănătatea înfloritoare care-i revenise. Nimeni nu simțea monotonia timpului. Principala ocupație a tuturor era acum războiul care se întețea și lua proporții îngrijitoare. Ani care la început lua parte vie la toate discuțiile, văzând înverșunarea cu care fiecare își susținea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părerea începuse a broda o perniță ținându-se tot mai în rezervă. Domnul Brateș care încă dela început opinase că toate gloriile războinice nu-s nimic față de cea a dragostei se apropie atunci, și căuta s'o încredințeze de părerea sa care era eșirea din neutralitate a României. Insă aceste vorbe erau numai pretexte pentru a se apropia de ea. Ar fi vrut să creeze grație timpului petrecut împreună o oarecare complicitate între ei. Ani în iubirea nemărginită ce o avea pentru soțul ei evita orice ocazie pentru a-l întrista, și a da ocazie bănuelilor adormite să se redeștepte. Lua aerele cele mai reci când vedea revenind pe fața lui Alecu acel aer special care-l avuse în ziua când simțise prăbușindu-se toată fericirea. Reușise grație minunatei îndemânări să-l sustragă acelei melancolii, acelei negre viziuni cari le amenințase toată fericirea și-i sdruncinase sănătatea. Cu toate aceste nici acum domnul Horia nu reușise a se desface complect de acea îngrijorare care-l învăluia când câteodată îi reveneau mai cu forță svonurile cari le credea uitate. O înfiorare îl cuprindea pe nesimțite la acest gând, și rămânea adeseori ca trăsnit când prin fantasticul decor al arborilor seculari se plimba cu Anii la braț. Nu voia să-i divulge cu nici un preț motivul întristării, de care de altfel se apăra cu energic și își promitea să fugă de o lume care împingea infamia până în a suspecta o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ființă atât de desăvârșită și pentru care în fiecare zi simția cum i se exaltează pasiunea. Ce idee fericită de a se retrage în aceste locuri! Pentru nimic în lume n'ar fi vrut ca ea să îndure martirul său, care era cu atât mai chinuitor cu cât nu putea să-i destăinuiască nimănui. Ani cărei agere priviri nu-i scăpa nimic devenea pentru a-l distra de o veselie exuberantă. Cânta, dansa, propunea alergări de cai, se întrecea în a' călări, în a conduce barca. Acest din urmă sport îi plăcea grozav lui Alecu și avea o înrâurire liniștitoare asupra nervilor și dispoziției sale schimbăcioase. Ani profita de orice ocazie pentru a se legăna cu el în barca cochetă pe când razele soarelui aurea apa lucie a lacului. Era departe de amintirea primei excursiuni cu barca, departe imagina pictorului, a arendașului cari se întrecuseră în amabilități. Singura figură care-i revenea era blonda ei prietenă, și gândul se oprea adeseori la Aglae care cu ochii deschiși mergea spre prăpastie. Vorbise adeseori cu Alecu despre pasiunea care orbia pe domnișoara Pruteanu și el se unea cu Ani pentru a dezaproba purtarea odioasă a pictorului, și orbirea Aglaei.

Un eveniment sguduitor se întâmplase în războiul urmărit de o lume. Venise victoria dela Marna. Consiliul de coroană hotărâse păstrarea neutralității. Bătrânul nostru rege amărât și bolnav își dete în curând sfârșitul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și regele Ferdinand luase cârma țării. Adese ori domnul Horia era ispitit să se întoarcă măcar pentru câteva zile în București să audă din sorginte sigură tot ce se petrecea, să vază cu ochii după cum se exprima momentele importante prin cari treceau. Ani care se temea de revenirea vechei enervări găsea cuvinte să-l întoarcă dela proectele sale. Boerul care era totdeauna contra oricărei plecări, mulțumit că zilele de singurătate trecuseră, opina ca ginerele să se ție în rezervă, și era de părere că neutralitatea era singura stare care ne convenea. Domnul Horia nu era de aceiași părere; instincte războinice i se deșteptau vijelioase, par'că voia să sboare în ajutorul fraților asupriți, par'că-i venea să plece la București să convingă pe oamenii zilei de revendicările ce le aveau de făcut. Insă caracterul său șovăelnic și mai cu seamă Ani care se întrista când îi vorbea de plecare îl făcea să nu se hotărască. Privea cu înduioșare pe acea care-i aduse lui omului trăit și cu diferite aventuri, grația frumuseței ei, farmecul inteligenței și a rarelor calități femenine. Își zicea că n'avea nici un drept s'o mâhnească, și voia să se încredințeze că calomnia lumei n'avuse nici o influență asupra iubirei lui pasionate. Se analiza mereu și din fiecare acțiune căuta să deducă starea sa sufletească. Rămânea adeseori îngrozit și căuta în uitare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un leac contra zdruncinării serioase care ș'o constata.

Nu, iubirea sa nu scăzuse... dar se simțea nenorocit, și gândurile îi erau atât de nedesluşite că par'că nu găsia cuvinte să și le explice. Căuta el singur să se sustragă. De altfel nici Ani nu-i lăsa timp să se analizeze prea mult. Toată ziua îl înveselea și îl distra cu acea bunăvoință nesecată cu imaginația, cu căldura dictate de inima sa iubitoare, căutând a reține cu orice preț, fericirea ce presimțea că vrea să sboare. Crezuse să aibă în domnul Brateș un puternic ajutor. Dar veșnicile discuții asupra războiului enervau pe soțul ei când era în societatea arendașului și chiar a tatălui ei care, îl contrazicea cu toate propunerile de a-l menaja. Nu se simția bine de cât cu ea. Ședeau acum mai des în camera ei de fată și el începea adeseori să cerceteze trecutul ei cu un interes mereu crescând, cuprins de o emoțiune veșnic reînoită.

Totul în ea era ireproșabil, nu era demn de el să se oprească la nici o bănuială și își lua hotărârea nestrămutată de a nu se mai gândi o minută la infamiile urzite de o lume perfidă. Zilele îi treceau ca minutele. Ani începuse a-i picta portretul, și el se minuna de răbdarea lui și talentul ei.

Intr'o zi când toamna cu toane, lăsase o zi frumoasă Ani întâmpinând dorința lui Alecu alergă spre barca care-i legăna atât de plăcut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi lunecau astfel tăcuţi încântaţi mai înamoraţi ca ori când în feeria peisajului întristat dar mişcător... Ea, mulţumită căci nu mai simţise de mult în privirea lui nici un reproş... el, fermecat văzând silinţa ei de al înveseli ascultându-i vocea care semăna par'că cu şoaptele apei. Deodată înpinşi de acelaş magnet lăsară lopeţile să cadă şi privindu-se cu drag. Nu-şi dăduse seama cât timp se trecuse... dar deodată zăriră pe Iulia care alerga respirând din greu.

O scrisoare dela domnul Culeanu. Alecu o deschide înfrigurat, pe când Ani a şi ghicit conţinutul. Omul meu de afaceri mă roagă să vin numai decât la Bucureşti; amândoi stau ca trăsniţi, par'că o nenorocire îi lovise. Merg şi eu zise Ani ne voind să-l părăsească un minut, având încă nădejdea să-l convingă să rămână. Extrem de enervată ea rupse o floricică şi o frământă în mâini. Ideia plecărei care-i părea imposibilă domnului Horia şi care-l întrerupse din cele mai netulburate plăceri începu să-i surâdă. Cele mai grave probleme pentru ţara sa se ivise... uitase de toate celelalte lucruri.

Numai când Ani insista să nu plece singur, el îşi aminti de îngrozitoarele zile ce le petrecuse în Bucureşti. Acum va fi mai liber să cerceteze. Cu nici un chip şi niciodată Ani nu trebuia să afle svonurile infamante ce se împrăştiase despre ea. Târziu de tot, când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toate se vor desluși numai atunci îi va desvălui suferințele prin care trecuse.

Și pe când Ani mâhnită de a nu putea întovărăși pe Alecu își ucidea timpul în ocupațiile cele mai variate pentru ca să treacă mai iute, soțul ei mulțumit și nepăsător se cobora din tren oprind un taximetru ca să-l ducă acasă.

De unde? Pictorul se prefăcea că nu știe că el își petrecea sezonul de băi la castelul domnului Rândunescu.

Domnul Horia îl lămuri, în timp ce cu mare iuțeală automobilul ajunsese în mijlocul orașului.

Dece să rămâi singur acasă? Descinde la hotelul meu zise el, sărind din vehicul, și hotărând pe domnul Horia să se coboare și el. Vom petrece de minune. De vrai reține o cameră lângă a mea. Să chefuim, de să uiți că ești însurat. Vin îndată zise el, după ce intrașeră în sala de așteptare a unui din cele mai mari hoteluri de pe calea Victoriei. Pictorul se urcase în primul cat schimbând câteva cuvinte cu chelnerul său cărui îi puse în mână o hârtie de douăzeci lei. Acesta cunoștea de mult pe domnul Horia ca un om cărui nu-i displac petrecerile. Noul client îi spuse să-i reție o cameră lângă a domnului Noreanu. Bine, răspunse acesta devenind familiar. Poate și cucoana lui? Nostimă de tot, dar cam... și cu un gest expresiv el dădu a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înțelège că fără sutar ea nu-i pentru nimene. Dar cum o cheamă? Domnul Horia începu a urca scările, regretând că se lansase în astfel de vorbe, de oarece el nu era din acei cari caută petreceri și aventuri. Gândul lui era departe și ca totdeauna imagina femeei iubite îi flutura înaintea ochilor. După ce se va odihni va căuta să isprăvească cât mai iute și să plece. Își amintea de îngrijorarea, de neliniștea ei de a-l lăsa să plece singur. Pentru prima oară nu-i respectase dorința și regreta adânc că n'o luase cu el. Chelnerul însă insista, în timp ce pe scara acoperită cu covor roș îl întovărășia la primul etaj. E o femee de o frumuseță, e de altfel fiica unui boer moldovan. Desfată pe toți vizitatorii noștri mai de seamă. Dacă doriți... pot s'o fac să vie. Domnul Horia în distracția sa nu observă de cât un singur lucru, silința chelnerului de a-l servi... mai mult să-l mulțumească de cât împins de curiozitate îl întrebă aproape mașinalicește iarăși numele.

— Cum n'ați auzit? e doamna Horia. A fermecat pe toți... și... Nici un cuvânt nu mai putu rosti căci un pumn puternic în obraz îl făcu să se clatine, pe când scos din sărite domnul Horia țipa aproape turbat.

— Să mi-o aduci la moment de nu ț-o împlinești cu mine, te croesc până rup bastonul și te dau pe mâna poliției. De unde scoateți aceste infamii? Chelnerul sigur de cele afirmate plecă iute să cheme pe doamna Nozianu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care-i recomandase totdeauna insistent s'o numească doamna Horia. Până acum nu-şi dase seama de gravitatea celor ce afirma, că pronunţase numele soţiei domnului Horia. De abia pumnii acestuia îl făcură să simtă până unde mersese cu nesocotinţa. Voia să convingă însă pe soţul Ani că-i spusese numai adevărul, şi să-i destăinuiască că fusese împins de domnul Noreanu la această faptă. Intr'un suflet alergă până la doamna Nozianu. Dar casa ei era încuiată. Află că plecase la ţară în acea zi chiar. Comunică îndată domnului Horia aceasta, voind a-i desluşi lucrurile. Dar extraordinar de enervat de întâmplare domnul Horia nu voia să mai audă nimic îndată ce chelnerul îl înştiinţa că numita doamnă plecase la ţară. Răceala lui făcu ca chelnerul să nu-i poată explica cum stau lucrurile, ceeace l-ar fi scutit de multe suferinţi. Se închise îndată în camera sa într'o stare de nervi îngrozitoare, ne răspunzând pictorului care-i bătuse la uşă ca să petreacă seara împreună. Se trânti îmbrăcat pe pat nedându-şi bine seama cât timp rămase în starea de tulburare care-i întuneca raţiunea. Deabia către ziuă lucrurile începură a i se lămuri. Auzise de vieaţa dezordonată a doamnei Nozianu, de relaţiile ei cu pictorul şi şi închipui că de ea era vorba. Cu toate acestea simţea o rană adâncă, par'că cineva i-ar fi înfipt un cuţit în inimă. Ani atât de fină, de leală, să fie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

astfel purtată în gură de acele cari nu erau demne nici să stea la genunchii ei. Să fie iremediabil compromisă... compromisă pentru lumea lui care răspândise de acum atâtea svonuri pe socoteala ei. Nici odată nu se va putea reabilita, și nu va mai găsi plăcere într'un cerc în care se colportau astfel de vorbe. Acum știa și-și explica totul, dar nenorocirea nu-i părea mai mică. Simțea un desgust adânc, și neurastenia de care începuse a se vindeca întinse din nou ghiarele de foc asupra acestei admirabile naturi omenești.

Nu mai voia să știe de nimic, sé gândea să plece chiar a doua zi la țară să fie lângă Ani. Numai ea știa să-l susție, să-l încurajeze, să-l facă să uite lumea pe a cărei părere el dădea atât.

Când domnul Noreanu îl zări a doua zi era sigur că răsbunarea reușise. Nici un moment nu se gândi la suferința acelui ce-l numea de atâți prieten, ci regreta că doamna Nozianu lipsea din oraș și nu-i putea comunica iute vestea îmbucurătoare. Și Ani atât de mândră ce va mai putea zice când va afla drept ce e taxată? In fine venise și timpul lui. Caracterul său răsbunător se delecta de suferința ce semănase. Nu se putea ca ea să nu afle. De acum va fi mulțumită când cineva îi va vorbi... și aerele ei suverane și disprețuitoare deveneau ridicole. Căuta să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intre în vorbă cu domnul Horia, să afle întru cât prinsese intriga ce o aranjase cu chelnerul, și pentru care răbdarea îi fusese pusă la atât de grea încercare. Nu mai nădăjduia să simtă dulceața răsbunării, să se iveaască ocazia să-l poată atrage pe domnul Horia singur într'un stabiliment în care el era cunoscut, și să găsească un instrument docil care să-i servească planurile. Uitase de acum de doamna Nozianu, și Ani îi ocupa iarăși gândirea toată. Va mai aștepta câteva zile și va găsi un pretext să plece la Rozieni să petreacă un timp în aceleași locuri cu aceea pe care nimenea și nimic n'o puteà șterge din inima sa. Era sigur s'o găsească pe Ani după prima durere trecută, mai modestă, mai blândă, mai supusă ca oricând. Nu va înpinge doar nesocotința de a nu-și menaja în el un aliat, când îl știa atât de bine introdus în cercul ei, în cercul în care de sigur va ținea să se reabiliteze. Numai de n'ar pleca și doamna Pruteanu și Aglae. Nimic nu-l exaspera ca acea privire credincioasă a domnișoarei Pruteanu care-l urmărea ca un reproș. Nici o legătură nu-l mai reținea, nu putea respecta nici o obligație când era vorba de Ani. Se mira de răceala domnului Horia, acesta se concediase sub pretext de afaceri și nu-i putuse anunța venirea sa. In tot cazul boerul măgulit de inclinația ce o arăta fiicei sale, îi repetase la orice ocazie că casa lui îi era tot-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deauna deschisă și că vizita i-ar fi oricând bine venită. Așa că putea să plece la Rozieni fără nici o altă invitație, cu toate aerele exagerat de dispreţuitoare ale Anii.

Numai de s'ar trece câteva zile! Ori cât de nesimțitor era la durerile altora nu putea ori cum să ajungă înainte ca prima durere a Ani și a lui Alecu să se mai fi potolit. Când mai târziu află dela chelner cele întâmplate rămase câteva momente dus pe gânduri. Alecu plecase fără să-i ia rămas bun, fără să-i lese cel puțin câteva vorbe...

Cu toate aceste va pleca, nu-și putea schimba hotărârea.

Pe acelaș drum pe care sosise în capitală, bine dispus și plin de nădejde, curarisit aproape de nevroza care-i primejduia fericirea și întreaga existență, se întorcea acum domnul Horia acasă, mai abătut, mai adânc atins ca oricând. Simțea că nimeni și nimic nu-l putea lecui, nu-i putea lua acea greutate covârșitoare care i se abătuse pe suflet pricinuindu-i acele dureri adânci cu care el nu era obișnuit, și care-l făcea ca vieața să-i pară o povară.

Fără avânt, fără nici o dorință i se părea că spiritul i se perde în noaptea iremediabilă. Nu-și dete bine seama de timpul trecut precum nu-l impresiona, și nu-l mișca bucuria cu care soția sa îi salută reîntoarcerea. Se târâ mai curând de cât se duse în camera în care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ea îl îndemnă să intre, şi căzu într'un fotoliu cu fruntea sprijinită de mână, ne văzând ne auzind nimic dinprejur. O viziune îl năcăjea şi-i apărea mereu.

Chelnerul vorbind cu fiecare de doamna Horia. La acest gând un suspin îi eşi de pe buze, pe când pumnii încleştaţi căutau parcă să lovească un duşman invizibil.

Ca trăsniţi rămaseră Anii şi boerul neîndrăsnind să-l întrebe nimic, evitând să-şi vorbească. Nu-şi puteau închipui să vadă în astfel de hal pe bărbatul superb adulat, şi admirat de o lume.

Ani îşi făcea acum reproşuri că-l lăsase să plece sîngur, frământându-şi creerul doar ar putea deslui motivul care-l sguduise atât prima oară şi care de sigur era acelaş şi acum. Se bucurase atât de reîntoarcere! Nu fuseseră despărţiţi până acum dela nuntă, nici o zi. Nu se putuse obişnui cu absenţa sa şi de abia acum îşi dădea seamă cât îi lipsea, cât de adânc era sentimentul ce o lega de nedespărţitul tovarăş de şase ani. I se păruse şase luni mai curând şase zile, atât de bine înţelesese el s'o fericească, atât de adâncă era armonia între ei, atât înţelegerea de perfectă. Profitase de absenţa sa, să caute să aranjeze toate pentru iarnă ca el să simtă mai puţin lipsa confortului cu care era deprins. Reuşise să facă din camera ei un dormitor drăguţ cu covoare turceşti pe pereţi, cu mobila solidă de stejar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care se afla în pod. Drese soneria, aranja toate cu gândul numai la el, răspunzând distrată arendașului care căuta să profite de timpul cât era singură pentru a mai vorbi de zilele petrecute împreună, și care el nu le mai putea uita. Chiar cu boerul nu stătea de vorbă, atât cât acesta ar fi dorit. Cu gândul veșnic la absent, ea se străduia ca toate să fie pregătite pentru iarnă, numai ca el să nu se răsgândească, și să rămână cât mai mult în acele locuri cari avuseră o înrâurire atât de binefăcătoare asupra nervilor săi. Cu o complectă uitare de sine, ea nu se mai gândea de cât la el. Uitase de copilăria ei fericită, de bucuria de a petrece un timp cu părintele care-i lipsise atât chiar când cea mai fericită dintre femei, era idolul răsfățat al tutulor dar mai cu seamă a lui Alecu. Dar acum! prima zi a stelei ei în declin îi revenea mereu și negre presimțiri îi umpleau sufletul de o tristeță pe care căuta în zadar s'o înlăture. Să fie toată fericirea care i-a fost hărăzită? și toți bărbații chiar cei mai delicați să simtă cruda plăcere de a face să sufere femeile pe care le iubesc? Nu-și putuse explica nici odată, și nici acum nu-și dădea seama ce împrejurări sdruncinaseră acest suflet înalt pe care îl crezuse deasupra slăbiciunilor omenești, și pentru a cărui liniște căuta să desfășoare toată iubirea de care inima ei era cuprinsă. O credea însă nefolositoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vedea dispoziția sa tot mai întunecată, vedea sforțarea ce o depunea pentru a-i ascunde preocupările triste care-l abăteau și pe care le ghicea cu toată grija omului atât de stăpân pe sine pentru, ca ea să nu le observe.

De un timp mai cu seamă, îi revenea iarăși gândul plecării în Franța. Voia să-și verse sângele pentru patria cugetătorilor care procuraseră spiritului său lăcom de cultură, cele mai curate plăceri intelectuale, și sufletului său ales, emoțiunile cele mai înalte și nobile.

In zadar căuta fiica boerului să-l miște prin mijloacele cari reușiseră la început. Nu se mai adresa aceluiași om. Domnul Horia din ziua revenirei și cu toată energia supraomenească, se simțea din zi în zi tot mai mult adâncit într'un neant moral îngrozitor. I se părea că nu va mai avea tăria să înfrunte disprețul lumei, și că vieața departe de ea, nu-i oferea nici o atracție. Cunoștea el sentimentele nobile, principiile leale ale femeei pe care o adorase, dar știa că acestea nu erau în deajuns pentru a înfrâna răutatea lumei.

Compromisă, pentru totdeauna compromisă, își repeta el, căutând în zadar a reînvia flacăra care se stinse subit. Starea sa sufletească e cu totul alta ca în primele zile ale nenorocirei lui, când șoaptele prietenilor începuseră a ridica o parte a vălului care acoperea cea mai îngrozitoare infamie, urzită contra desăvârșitei lor fericiri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci în afară că nu cunoștea toată intriga defăimantă simțea încă flacăra cerească care devenise și mai arzătoare, și care după prima durere trecută făcea inima sa născocitoare, pentru a înlătura tovarășei dragi, orice mâhnire orice presimțire. Azi devenea iar cerebralul de mai înainte de căsătorie, și la toate sforțările ce și le impunea, la grija Anii, la disperarea ei de a-l vedea în astfel de stare, el nu răspundea de cât cu cuvinte scoase din creer.

De când chelnerul pronunțase numele ei ca și cum ar fi acel al unei femei de rând, de când răsbunarea iubitei părăsite reușise să compromită pe Ani în astfel de grad în ochii lumii, cu toată propunerea ce-și făcuse de a fi energic, de a lupta contra dușmanilor, rămase atât de sdrobit că nu mai era stăpân pe voința sa. Și Ani pe care o admirase ca pe o madonă, și o iubise cu acea pasiune de care nu se crezuse nici odată capabil, îi apărea acum ca acele iubite de o oră, pe care le părăsea totdeauna cu desgustul pe buze și disprețul în inimă. Își zicea de o mie de ori pe minută că nu era vinovată, că nici nu-i trecea prin cap la ce mijloace joasnice recursese femeia părăsită de el, pentru a le distruge fericirea. Reușise mai bine de cât nădăjduise în iluziile ei cele mai optimiste. In zadar căuta el evocând trecutul său fericit, să-și amintească toate plăcerile ce-i procurase ființa nobilă și supe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rioară cu care se întovărășise, inima îi rămânea rece, seacă, adese ori îi făcea impresia că încetase de a bate. Atunci la ce toate? Ar fi dat orice să mai poată trăi o zi cu sentimentele de mai înainte, dar totul era distrus, Amărât avu atunci viziunea metodei impasibile a lumei, și își zise că vieața sa nu mai avea nici un rost.., trebuia găsit mijlocul cel mai nemerit pentru a dispare...

Și mâhnirea care i se adâncise din zi în zi în suflet, era atât de mișcătoare, atât de adevărată, că se răsfrângea asupra tutulor. Toți aveau presimțirea unei nenorociri neînlăturabile și se așteptau la un cataclism, fără a-i da de leac.

Ani lipsită de egoismul care face pe mulți din moderni de a se feri de orice emoțiune, căuta cu o iubire disperată, dar nefolositoare să găsească cuvântul magic, cuvântul potrivit între toate care să-i readucă vechea dragoste a inimei care părea pierdută pentru veci. Și dragostea i se mărea cu cât scădea curajul, căci fie care zi îi aducea noui motive de îngrijorare. Și în încăperile aranjate cu atâta iubire, în care petrecuse cele mai fericite, cele mai frumoase și neuitate zile, sufla acum vântul năprasnic al descompunerei, prevestitor ale celor mai funeste și îngrozitoare momente. In zadar căuta Ani să-i ghicească dorințele, să-i îndeplinească toanele toate. Aerul său devenea tot mai întunecat, tot mai rătăcită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

privirea blândă, și rezerva-i devenea aproape sălbătăcie. Ea punea totul în joc să se apropie, căuta să-i aranjeze biuroul în care Alecu petrecea acum cea mai mare parte a zilei și de multe ori a nopței. Ii orânduia cărțile răspândind asupra autorilor preferați parfumul său favorit „fleurs d'amour" pe când în vase îi pune tuberoze și iasomie a căror parfum îl delectase totdeauna, și care-l amețise și-l exaltase atât din prima zi a cunoștinței lor. Totul în zadar. Inima sa devenise par'că de piatră, nimic nu-l putea însufleți. In nemărginita nenorocire care o lovise atât de crud, Ani s'ar fi resemnat farmecului adânc și trist a iubirei neînpărtășite, și ar fi simțit chiar o plăcere de a se devota pentru acel care o fericise atât timp, adorând-o. Nimic nu i-ar fi părut prea greu pentru Alecu, chiar dacă toată viața ar fi supravețuit numai iubirea ei.

Sănătatea lui îi inspira mai cu seamă serioase motive de îngrijire. Recădea abătut, descurajat de această tensiune nervoasă ce ș'o impunea. Neurastenia începuse iarăși a-și înfige ghiarele și a mina sănătatea soțului ei. Nu mai era bărbatul cu privirea scânteietoare, cu armonia poetică a feței, cu demersul cavaleresc. De un timp privirea îi era tot mai rătăcită, tot mai des gesticula, vorbea singur evitând de a mai fi numai cu ea.

Boerul și Ani, din ce în ce mai îngrijați chemaseră într'o zi medicul din orășelul vecin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La vederea lui, Alecu dispăruse și nu-l mai văzură până seara lăsând pe toți într'o neliniște vecină cu disperarea.

In zadar îl rugă, îl imploră Ani, cuvintele ei nu mai aveau răsunet în sufletul său. Totuș, căutase luptând cu ultima energie să devie stăpân asupra voinței, asupra sentimentelor sale. Izi zicea că oricine datorește considerație persoanei cărei i-a inspirat vr'un sentiment, că chiar femeia necredincioasă, trădătoare, are drept la indulgența aceluia căruia i-a procurat atâtea ore neuitate, plăceri nenumărate, dar încă a sa, de a cărei nevinovăție era atât de încredințat. N'avea de ce dispera, lumea era vastă, și cu averea sa n'ar fi dus lipsă nicăeri. Intărât de aceste raționamente căuta să recheme dispoziția de altă dată, să rătăcească cu Ani iarăși ceasuri întregi în locurile pe cari le cutreerase când se simțea cel mai fericit om din lume, alăturea de acea pe care o considerase ca o minune dumnezeiască și la care de abia îndrăsnea să se uite. Nu voia să creadă în acele timpuri că fericirea nu există pentru oameni. Ani tot atât de mare prin suflet ca prin frumusețe, începea atunci iarăși să nădăjduiască, rechema toată buna dispoziție de care era capabilă, căutând a ghici din trăsăturile cu tensiunea nervoasă, orice dorință, orice părere pentru a i le întâmpina. In iluziile cari le căuta și le găsea atât de iute, optimismului ei înăscut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu-i mai părea deacum imposibilă vieața de mai înainte, când dispoziția lor sentimentală schimba sunetul în melodii, cuvântul în harmonii, tot ce-i înconjura în parfum și veselie.

Domnul Horia avea toată bunavoință de a nu-i pricinui desamăgiri, dar nu mai era stăpân pe voința sa. Viziunea care-l urmărea mereu, care-i făcea privirea rătăcită, tensiunea feței tot mai pronunțată, se puse ca un zid între ei. Ani își promitea atâta plăcere revenind în locurile neuitate cari erau în legătură cu sentimentele ei. Vedea că inima lui Alecu îi era pentru totdeauna pierdută, și așa dar, orice fericire spulberată. Se întreba pentru a mia oară care era motivul acestei secrete dureri ce n'o putea mărturisi soțul ei. El, care avea totul, siguranța viitorului garantată prin averea, prin situația sa, o soție gata la orice jertfă, și care ar fi știut să fie cât de energică când el dispera. Nimic nu i-ar fi părut prea greu pentru a-l pansa. Ar fi găsit cuvintele, desmerdările, și flacăra veche ar fi reînviat. Insă Alecu avea momente unde vederea ei părea că-l indispune. Se retrăgea zile întregi în cabinetul său și nu venea nici la masă. Dispoziția i se întuneca îndată ce aerul parfumat al zilelor de toamnă evocau momentele fericit ale primelor lor întâlniri. Și el constata că totul era în zadar. Nu mai putea găsi niciodată cuvintele inimei, vorbele galante și deli-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cioase, sinceritatea dragostei dispărute. Atunci mai bine neantul... mai bine să intre în marele Tot... și ideia morței liberatoare i se adâncea tot mai mult în suflet.

Nu vedea altă soluție contra adâncului desgust care-l cuprinsese.

Grija sa era acum nu fapta, ci modalitatea. Nu se mai gândea să lupte contra acestui rău inevitabil. Toată ziua desmerda cu privirea în care era stinsă orice patimă, arma ucigătoare care o alesese printre celelalte ce le înșira în toate zilele pe biurou, le curăța, le clasa par'că ar fi ființe scumpe. În creerul său zdruncinat de neurastenie, planul era iute făcut. Va simula o descărcare neprevăzută a armei, după ce va fi lăsat Anii o scrisoare prin care-i anunța nestrămutata sa hotărâre de a pleca în Franța, pentru a se jertfi țării de care îl legau atâtea amintiri sufletești. Toți vor crede că o întâmplare nenorocită îi adusese sfârșitul, pe care îl dorea cu tot mai mare înverșunare. Aristocrația sentimentelor sale dispăruse. Nici un moment nu se gândea la disperarea Ani, nu se gândea că o lasă singură atât de tânără, și lipsită de acea dragoste cu care o deprinsese și de care nu se mai putea lipsi. Își urmărea cu fanatismul ideei fixe planul care-i devenise scump, și pe care voia să-l pue cât mai iute în aplicare. Par'că o grea povară îi se luase de pe suflet, găsise o deslegare situației sale intolerabile,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simțind delicioase momente de durere, delectându-se la gândul momentului suprem. Totul dispăruse înaintea acestui plan sinistru, care nu-l mai părăsea. Totuș aerul cald și parfumat al zilei de septembrie, amintiri care-l năvăliră deodată îi dădură un ultim avânt. Impins ca de o forță magnetică el alergă să caute pe Ani. O găsi în locurile prietene iubirei lor, abătută și descurajată, cu urme de lacrimi în colțurile ochilor. Ar fi îndurat totul pentru Alecu, dar se vedea într'o situație fatală. Îi rămânea o singură mângâere. Odată cu Alecu și viața ei se va stinge. Un singur ideal îi mai rămase în haosul în care se înecase orice nădejde. In preajma catastrofei supreme era stăpânită de gândul de a face în București cercetări pentru a afla secretul care lovise mortal inima iubitoare a celui mai bun dintre oameni. Domnul Horia se apropiase, și cu manierele desmerdătoare de altădată o făcu să se așeze pe banca cenușie a garniturei de grădină. Căuta accentele adevărate, entuziasmul de altădată, acele vorbe mișcătoare. Insă cuvintele rațiunei erau reci, sunau falș.

Ani mulțumită de această aparentă veselie, desfășura toată iubirea de care sufletu-i era plin pentru a-l mulțumi. Îi făcea haz râzând de orice vorbă a lui. Dar dragostea de care fiica boerului îi dădea mereu dovadă, precum și frumusețea grădinilor, pitorescul priveliș-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

telor, aerul parfumat ca o floare îi făceau rău; tot astfel îl indispunea sborul insectelor, căldura arzătoare, frunzele îngălbenite cari acopereau pământul împrejurul pomilor, acea impasibilitate, liniștea ritmică a naturei față de durerosul sbucium sufletesc care-l chinuia. Și dispoziția bună se spulbera deodată. Reintră mai sdruncinat, mai abătut în cabinetul său cu privirea sălbatecă, îngrijorată. Ani se temea să se oprească la vr'un gând și negre presimțiri o țintuiau par'că de locul fatal.

Venise ora mesei. Clopotul care o anunța avea ceva sinistru. Ani deschise șovăind ușa, chemând pe Alecu. Palid, rătăcit, cu capul sprijinit de ambele mâini el părea că nu aude îndemnul ei. Fiica boerului nu mai putea reține lacrămile cari și le înăbușa de când soțul ei își schimbase dispoziția și părea că o privea c'un dispreț dușmănos, dar în acelaș timp cu o căutătură nedeslușită și mișcătoare. Intră mașinalicește în camera lor de culcare care era alăturea, se aruncă pe pat isbucnind într'un plâns sfâșiitor. Avea impresia unui cataclism... unei prăbușiri...

Duruitul unei trăsuri, voci cunoscute o făcură să se scoale în grabă și să-și aranjeze pieptănătura, pe când explozii de bucurie răsunau tot mai apropiate. Un moment greutatea de pe suflet îi dispăruse. Făcu un pas să întâmpine pe doamna Pruteanu și Aglae, care-i întindeau brațele surâzând, pe când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pictorul care o salutase dela ușă, se apropie începând a-i istorisi cu vechea intimitate, întâlnirea lor și călătoria împreună. Ani privi un moment fața strălucitoare de bucurie a Aglaei... nu avu timp să se dedee veseliei... o detunătură îi înmărmuri... rămaseră cu toții desorientați un moment, pe urmă pictorul și Aglae se repeziră spre fereastră, părea că de acolo vine sgomotul. Ani zdrobită, cu viziunea nenorocirei prevăzute, intră ca aiurită în cabinetul de lucru al soțului ei. Boerul venise de acum atras de sgomot. Ani cu'n curaj supra omenesc de care nimeni nu ar fi crezut-o capabilă, văzând într'o clipă cele petrecute, trimise iute după doctor, crezând că un ajutor mai era încă posibil. Apoi îngenuchie înaintea acelui care-i făcuse semn să se apropie. Câteva cuvinte nedesluşite mai ieşiră din buzele albe, asemănătoare unor şoapte de iubire... era par'că o mulţumire pentru iubirea, devotamentul ei. mai făcu o sforţare supremă pe când ochii deveneau tot mai sticloşi îi cere iertare, îi arată că din greşală curăţase o armă încărcată, şi o emoţiune cuprinde pe acel care o adorase şi regretă acum de a o părăsi... îi aplică buzele înghețate pe mâinele înfrigurate... pe când sângele din rana ce şi-o făcuse în inimă începe a curge tot mai tare. O paloare lividă i se răspândeşte pe faţă, şi moartea îl strânge în braţele-i de cleştar. La început Ani nu-şi dădea seama de nimic, nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de loc, nici de timp, nici de pierderea ireparabilă... un singur gând o susținea acum ca și în timpul calvarului ce-l urcase dela întoarcerea lui Alecu dela București. Nu-i va supraveți. Această hotărâre o întărise și o făcuse să nu cadă sdrobită la vederea neantului în care se aruncase omul iubit... Nici odată iubirea și fericirea nu fuseseră mai meritate! și nu credea să existe femee în întreaga lume care să fi simțit mai adânc, mai adevărat și cinstit iubirea de care el îi dase probe. Dar aceasta nu-l ferise de nimicire!... soarta, fatalitatea?... începea a fi fatalistă, nimic nu servise, nimic nu putuse împiedica desnodământul prevăzut. Ar fi vrut să citească sub fruntea înaltă gândurile care-i sfâșiase inima, și îi scurtase viața. Nici o lacrimă nu căzu din ochii mai uscați ca oricând, cari se fixau îngroziți asupra trăsăturilor pe care să răspândise liniștea și seninătatea unei alte lumi. Când aurora își strecură printre roletele de pânză razele luminoase, Ani părăsită de curajul dela început, pierduse orice cunoștință. Venirea preotului, toate ceremoniile, înmormântarea, Ani le văzu și asista la ele într'o stare de abatere aproape inconștientă. Par'că nu voia să-și dea seama de neînduplecata realitate, și nu putea să creadă că Alecu o părăsea pentru totdeauna.

In zadar căutase boerul înăbușind durerea-i adâncă neresimțită dela moartea tovarășii de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vieață s'o mângâie, în zadar se grăbeau doamna Pruteanu și Aglae să-i probeze că pentru domnul Horia acest sfârșit era o mântuire punând capăt neurasteniei stranie de care era cuprins. Ani nici nu le auzea, nici nu le vedea. Orice mângâiere a lor se lovea mai întâi de hotărârea ei nestrămutată de a nu-i supraveţui, apoi de dorința, de deliciul aproape cesimțea de a reține acea durere în care îi plăcea să se cufunde, de a nu o lăsa să se micșoreze, îngrozită la gândul că și aceasta ar putea trece ca norii la vânt. Se cunoștea prea bine pentru a ști că imagina scumpă nu putea păli în inima ei credincioasă, dar înverșunarea tuturora de a o distra, de a nu o lăsa singură îi făcea rău. N'avea altă plăcere de cât să trăiască cu scumpul trecut, și suferințele de atunci îi deveniseră drage. Intr'o stare sentimentală specială, din ce în ce mai întristată, surprindea totuș pe toți prin demnitatea liniștită a atitudinei ei. Evita cu dibăcie orice tovărășie mai mulțumită cu cât putea gândi mai mult la el dornică de neantul în care trebuia inevitabil să intre. Singurul care o mai reținea era boerul al cărui sănătate începuse a se sdruncina, după asemenea lovitură. El reclamă acum îngrijirile ei, și era mulțumit prin suferințele sale s'o sustragă din ale ei, pe care le ghicea atât de adânci. Citea în sufletul ei ca într'o carte deschisă, și o înțelegea cu atât mai bine cu cât și tinereţea sa fusese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sdrobită de aceiași nenorocire. Rămase în viață numai pentru copilă, acum și Ani trebuia să trăiască din datorie, pentru el. Îi știa sufletul prea înalt pentru a nu-și îndeplini obligațiunile.

Timpul îi va micșora chinul, și cine știe era încă atât de tânără!

Boerul se dădea iluziilor cu toate că era și el serios atins de pierderea aceluia carq luase locul unui fiu în inima sa.

De multe ori însă desespera. O vedea pe Ani atât de cufundată în această durere, cu toată masca resemnării ce o luase față de el

In fiecare zi se scula odată cu ziua, culegea un braț din rozele cele mai frumoase pe care ducea încă roua dimineței, și le presăra pe mormântul drag. Stătea ore întregi îngenuchiată în biserica cimitirului în care se simțea de acum aerul umed și rece al toamnei. Nici o lacrimă nu venea să-i ușureze durerea inimei împietrite. Cum se întâmplă des la intelectuali acest izvor de mângâiere era secat. Surâdea adese ori în loc să plângă la gândul apropriatei uniri. Aci i se părea că e mai aproape de el, și-l avea veșnic înaintea ei amintindu-și fiecare vorbă de iubire, fiecare mângâiere, fiecare privire. In camera lui de lucru ținuse să nu aducă nici o schimbare. Ședea ceasuri întregi închisă în același fotoliu în care el împins de disperare își puse capăt chinurilor. Recitea pentru a mia oară scrisoarea din urmă, căuta un cuvânt, un cât de slab

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

indiciu care i-ar lămuri enigmetice durere. Nu credea în accident, cu toate că Alecu îi scrie că va pleca în ajutorul Franței. El care era încredințat de iminente intrare a țărei sale în vâltoare, era prea patriot pentru a nutri astfel de idei, dacă chiar nu ar fi ținut seamă, de greutatea aproape imposibilitatea unei astfel de călătorii. Exemina în fiecare zi armele înșirate pe biurou, făcute inofensive de boer cu ajutorul ferarului din prima zi când ea avuse tăria supraomenească de a se închide în locul nenorocirei ei. Domnul Rândunescu petrecuse câteva ore de tortură neînchipuită când o văzuse cu cât dispreț de moarte Ani le mânuia, le examina ca și când martore ale orelor de chin ale lui Alecu, ele ar fi putut să-i destăinuiască ceva. Așeza în fiecare zi cărțile, lucrurile sale, le ștergea de praf, îi punea în vaze florile sale preferate, tot mai rare cu cât înainta toamna, se îngrijea de toate, ca și cum el era prezent, privea mereu medalionul ce-l purta la gât adâncindu-se cu o sălbatecă plăcere tot mai mult în această durere, delectându-se cu suferința, ca avarul cu banii. Nu voia cu nici un chip să se închidă poarta funarară, și ar fi vrut cât de curând să nu mai rămână din ea de cât acel prai în care se dizolvă toate sufletele pe cari vieața le-a chinuit sau răsfățat. Vieața ei o considera ca încheiată. Cei din jurul ei nu se descurajau însă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toate durerile sunt făcute pentru a fi îndurate. Pictorul în egoismul său, nu simțise nici un moment vr'o durere, văzând cum se pierduse omul care-i fusese prieten. Numai un moment regretase fapta care disperase într'atât pe domnul Horia, căci din amănuntele aflate dela domnul Rândunescu, neurastenia se agravase în urma întoarcerei lui dela București, așa dar în urma infamiei urzită de doamna Nozianu cu complicitatea sa. Dar nu dura mult. Lumea e acelora cari știu să trăiască, adică a corupților își zicea el, și își înăbuși iute primele sentimente, pentru a se apropia cât mai iute de obiectul râvnei sale. Ani se ținea însă într'o asfel de rezervă față de toți și mai cu seamă de el, că de abia înclina capul când îi zicea bună ziua. Trebuia pentru a aștepta zile mai bune, să îndure toate atențiile Aglaei, care ar fi petrecut cel mai frumos timp din viața ei, dacă n'ar fi compătimit sincer pe prietena disperată.

Arendașul martorul și prietenul tutulor plăcerilor și nenorocirilor acestei familii, uitase orice interes personal pentru a încerca a mângâia prietenii atât de greu încercați. Ne putându-se apropia de Ani, el întreținea la orice ocazie pe domnul Rândunescu despre orice știa că-l interesează și reușise să-l distragă puțin din abaterea în care căzuse. Însă domnul Brateș nu se mulțumea cu atât. Dragostea care n'o putuse niciodată înăbuși se redeș-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

teptase cu mai multă putere la vederea zilnică a aceleia în care-şi pusese într'un timp toate nădejdele de viitor. Nici un gând vinovat nu se amesteca pentru moment purtării lui. Lipsit de egoismul atât de răspândit voia s'o servească fără nici o nădejde. O cunoştea prea bine ca să creadă că uitarea va fi posibilă. Pentru moment era mulţumit să aducă vr'o alinare inimei ei sfâşiate, spiritului ei desorientat. Se temea că această nenorocire să n'o atingă în vitalitatea ei. Boerul îl încuraja adeseori să se apropie de ea, înspăimântat de dorul ei de singurătate, de acea indiferenţă aparentă ce-i masca adânca durere. Din acea zi arendaşul se scula şi el odată cu ziua. Căuta s'o vadă când se întorcea dela cimitir în dimineţele devenite ceţoase. O paloare lividă îi acoperea faţa care nu mai avea nici urmă din vioiciunea de altă dată. O salutare fu la început singurul semn că se cunosc, şi Ani răspundea c'o răceală de bun gust, mulţumită de a se strecura singură în parcul în care toamna începuse a face ravagii şi unde îşi plimba în aleele pustiite, pustiul fără leac al sufletului ei atât de greu încercat. Domnul Brateş care voia cu orice chip s'o scoată din această stare de misantropie devenea însă cu timpul mai îndrăzneţ. Intr'o zi se prefăcu că uitase la curte o carte de care avea neapărat nevoie, şi cu toată puţina încurajare a Anii el o întovărăşi pe mica distanţă dintre bise-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rică și castel, căutând pe cât putea să lege vechea prietenie. Doamna Horia prea bine educată pentru a-i arăta îndepărtarea ce simțea pentru orice, și oricine, schimbă cu el câteva cuvinte de politeță. El știa prea bine cum să le claseze dar s'ar fi expus la orice pentru a-i atenua criza prin care ea trecea. Voia s'o pue în curent cu mizeriile, cu lipsurile care deveneau mai mari cu cât se apropia iarna. A doua zi cu'n aer consternat el se apropiase pe neașteptate, și cu'n ton mișcător o inițiă că mizerii îngrozitoare se petreceau sub ochii lor, și nimeni nu lua o inițiativă pentru a pune capăt acestor lipsuri cari loveau nevinovați, copii de abia treziți vieții. Și precum altădată plină de iluzii, cu inima pornită numai spre alinarea suferințelor, Ani alergă cu el prin iarba udă încă, prin livezi și grădini la locul nenorocirei, unde se adunaseră de acum toți ai satului. Patru copilași din care cel mai mare de șase ani plângeau în hohote, fără a ști bine pentru ce, pentru că vecinele se boceau zicându-le că mama lor murise.

Ce e de făcut întrebă domnul Brateș pe Ani cu tonul cald și intim de altădată, cu amintirile neuitate, mișcat cu adevărat de mizeriile ce le vedea, dar simțind mai mult durerea ce o consuma pe ea, crezând că alte suferinți o va face să se gândească mai puțin la ale ei.

Iți dau libertatea să dispui de tot ce e nevoie, din partea mea zise obosită Ani nedân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-și seamă de colibele derăpănate, în care acești oameni trăiau la fel cu animalele, lipsiți de spațiu și lumină. Era departe timpul când compara traiul lor care li se părea atât de modest cu acel al acestor desmoșteniți, constatând cu regret veșnica nedreptate a lucrurilor. Azi nimic din ale pământului n'o mai interesa.

De dispus e ușor întrerupse arendașul tăcerea. Nu e vorba de aceasta. Toate ne-au fost date ca să le împărțim cu nevoiașii. Dar darurile materiale nu ajung. Ce să devie acești copii lipsiți de părinții lor? Trebuie ca o inimă caritabilă să se intereseze de ei, trebuie ca acei căror îi vom încredința să se știe controlați, altfel ce vor deveni acești micuți în mânele unor oameni cari de cele mai multe ori nu se interesează nici de proprii lor copii.

Ce e de făcut întreabă dezolată doamna Horia ridicând spre arendaș ochii voalați, deveniți și mai triști.

Cred să căutăm o femee bună să crească pe cel mai mare, și cel din urmă care mai are nevoie de alăptare, și pe acest zise el arătând o fetiță de vr'o patru ani cu fața gălbie, cu ochii întunecoși sub părul de culoarea paiului, să o creștem la curte, și noi toți să-i fim educatorii. Arendașul se gândea că o astfel de grijă i-ar micșora poate tragedia sufletească.

Lipsit complet de acel egoism care fac su-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fletele de toate zilele de a se îndepărta de tot ce suferă, el era mulțumit să aducă vr'o mângâiere aceleia pentru care totul se năruise, să-i deștepte încetul cu încetul interesul la vieață. Orice jertfă nu i-ar fi părut prea mare.

Să-l luăm mai târziu de oarece doamna Pruteanu s'ar enerva, ea fuge de copii, neputând suferi sburdălnicia lor. Doamna Horia era mulțumită că găsise acest pretext neputându-se fixa încă la nimic.

Bine, dar să nu-i neglijăm, să-i vizităm cât mai des.

De câte ori îi voi șopti Ani nedându-și bine seama de ce promitea, ne mai simțind nici un interes pentru ce o înconjura.

De atunci domnul Brateș avea cel mai bun pretext de a se apropia de ea, și a o sustrage singurătății. O întâmpina de câte ori eșea dela cimitir și căuta să-i împrăștie cel puțin cât era cu el gândurile negre care-i făceau tot mai îngustă fața, tot mai cerniți, ochii înfrigurați Se sfătuia cu ea cum să îmbrace copii acum când atmosfera se răcea. Mândica avea nevoie de o rochiță mai caldă, Sava de ghete, cel mai mare de o pălărie.

Și Ani care se sustrăgea cu greu gândului unic care o preocupa, făcea sforțări uriașe pentru a-i da un sfat, pentru a contribui precum promisese la buna îngrijire a acestor orfâni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De multe ori arendașul o hotărâse a merge la orășelul vecin și a cumpăra copiilor tot ce aveau nevoie de iarnă. La întoarcere toată familia se aduna. Domna Pruteanu croia, iar Ani și Aglae coseau în grabă totul pentru a împiedica copilașii de suferinți. Era pretext ca toți să se adune, să convorbească. Boerul pictorul, și arendașul, se cufundau mai totdeauna în discuții politice, din cari eșeau diverginți de opinii. Domnul Rândunescu și Brateș prevedeau după știrile ziarelor iminenta intrare a țărei în măcelul îngrozitor, pe când pictorul care credea numai ceeace dorea, nu voia să convie evidenței, înspăimântat de a-și lăsa vieața comodă pentru un trai primejduit, lipsit de distracții.

Doamna Pruteanu căuta cu orice preț să distreze pe Ani, în timp ce le arăta cu multă seriozitate cum se coase. Începea veșnicele plângeri contra fiicei ei care nu-și putuse încă învinge voința și șterge din inimă pe acel care avuse față de ea purtarea cea mai lipsită de considerațiuni.

Il înțeleg, o întrerupse Aglae. Suferim amândoi de aceeași durere și nu ne vom lecui niciodată. Numai că lumea e mai indulgentă cu pasiunea unui bărbat, el poate îndrăsni mai multe și poate urmări obiectul dragostei sale. N'a putut și nu va putea de aci înainte nici atât răspunse încredințată Ani. Acum e ultima oară când suntem împreună, nu pot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să mai sufăr aerele sale îndrăzneţe când nu vrei să-i asculţi veşnicele declaraţii. De ar avea bun simţ ar observa că locul său nu e în apropierea mea.

Nu fi atât de aspră o îndemnă Aglae care ajunsese atât de sclavă acestei pasiuni, că dorea ca vara ei să asculte declararea sentimentelor sale, numai să nu-l îndepărteze.

N'am vrut să-ţi cauzez supărare, altfel te asigur că de mult n'ar mai fi fost pe aci zise Ani năcăjită, nevoind să le spuie de câte ori domnul Noreanu căutase să se apropie, şi cuvintele aproape insultătoare ce le pronunţase văzând cât de zadarnică îi era stăruinţa.

De când arendaşul reuşise c'o răbdare supraomenească, dictată de inima sa excepţională, să mai aducă câteva licăriri în întunecimea care ameninţa existenţa Anii, pictorul care o iubea cu egoismul caracteristic multor bărbaţi, lua drept mângâiere resemnarea aparentă a doamnei Horia. Judeca cu superficialitatea-i caracteristică masca înşălătoare de altfel numai pentru el, căci ceilalţi nu se înşelau de loc, sub care Ani căuta să-şi ascundă ideile negre cari n'o mai părăseau în nici o împrejurare. Ori cât interes părea că pune la vieţele cari trebuia să le uşureze, ori de câte ori arendaşul credea că drumurile la orăşelul vecin o mai distra, nici un moment gândirea şi sufletul ei nu erau departe de bisericuţa albă în care odihnea cel care o iubise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu toate aceste veșnica constrângere, neputința de a fi mult singură, manevrele arendașului în complicitatea boerului de a o interesa la mizeriile înconjurătoare, o făcură ca ideia sinistră a sinuciderei să se mai îndepărteze. Boerul de un timp cam suferind îi reclama multă îngrijire.

Dulcele imagini ale copilăriei îi reveneau. Par'că simțea desmerdarea mânei sale părintești care căutase să-i înlocuiască iubirea de mamă de care fusese lipsită. Își dădea seama de jertfele numeroase ce-și impusese pentru a o ține la pension departe de el cu toate că-i era singura iubire, singura mângâiere pe lume, căci ca și ei soarta-i fusese crudă. Și trăise pentru ea și se jertfise în fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare minută... până la jertfa supremă când pentru a i se îndeplini menirea. încredințase altuia fericirea cu inima sângerândă, dar bucurându-se prin jertfele-i cât de mari să-i procure fericirea dorită și făurită de inima sa părintească. Și acuma nu se gândea de cât la ea când îi reclama atâtea îngrijiri. Simțea și pricepea aceasta, dar știa că-i de datoria ei să nu se sustragă. Totuș sufletul ei tot, s'a refugiat în ideia fixă care n'o părăsește un minut, dar n'are curajul față de înverșunarea generală mai cu seamă de iubirea disperată a boerului să le aducă o astfel de lovitură. Nădăjduește că sănăta-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea-i sdruncinată nu va resista mult... simte cum forțele o părăsesc pe zi ce trece.

Toate aceste domnul Noreanu nu le observă fiindcă nu adâncește nimic: nu ascultă de cât egoizmul său orb, când scrie doamnei Nozianu cele mai joasnice calomnii asupra doamnei Horia, după ce anunțase deplina reușită a urzelei infamante care nimicise viața domnului Horia, și aduse pe Ani în preajma mormântului.

De câte ori zărește silueta tot mai subțire a fiicei boerului în tovărășia arendașului, un fel de gelozie turbată îi cuprinde firea toată, și-i întunecă rațiunea. Nu înțelege rarul devotament al domnului Brateș, nici aparenta resemnare a Anii. Crede că desele vizite în orășelul vecin, creșterea micilor orfani sunt pretexte pentru a petrece departe de ei momente de dragoste desăvârșită, promițându-și pentru viitor fericirea care avea atâtea repercurtări în trecut. Cine știe? nu trebuie să te încrezi în nimeni... în perversitatea sa domnul Noreanu își făcea cele mai greșite idei de relațiile lor din trecut și prezent. Va descoperi Anei motivul disperării lui Alecu, se va preface că crede în făptuirea infamiilor de care era încredințat că nu sunt adevărate, și va convinge pe toți din prejur despre aceasta.

Nici un moment conștiința-i nu se simțea apăsată. Prevedea însă greutăți cui să defaimeze o astfel de ființă? Toți știau că, leali-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tatea-i servise de scut contra răutății lumii. Numai arendașul nu era cu totul inițiat la viața model ce o dusese alături de domnul Horia. Însă acesta nu putea fi înșelat. Un singur lucru putea s'o lovească, și cu aceasta nădăjduia să-i străpungă inima. Ii va desvălui în toate amănuntele pe cari el le cunoștea prea bine drama hotelului, și dacă va stărui în răceala și disprețul ce-i arăta, o va asigura că soțul ei îi dăduse crezare, ceia ce-i aduse sfârșitul tragic.

Și pe când simțitoare la nevoile ce o înconjurau, Ani căuta să aline suferințele toate, să aducă pretutindene mângâiere, cu toate că rana-i sângera ca în prima zi, și-i mina organismul anemiat și debilitat prin drama sguduitoare care nu pierduse încă nimic din intensitatea sa, și a cărei enigmă căuta zi și noapte s'o pătrundă, pe când domnul Rândunescu, arendașul, doamna Pruteanu și Aglae se străduiau cu toată sinceritatea inimei lor iubitoare, s'o facă să-și întoarcă gândurile de la scena lugubră, care o adusese în astfel de hal, domnul Noreanu se gândea cum să se răsbune mai departe asupra aceleia care nu mai era de cât o umbră a Anii de altădată. Modul ei necruțător de a se desface de atențiile sale îi readuse iarăși în suflet vechea ură. Nu căuta de cât ocazia, era hotărât să profite de primul moment când vor fi singuri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru a-i descoperi secretul la care Ani se gândea zi și noapte, și pentru a cărui descoperire ar fi dat orice.

Într'o zi vântul prea aspru al toamnei înaintate o făcuse pe Ani să caute adăpost în atelierul atât de neglijat. Ar fi vrut stăpânindu-și voința să se apuce de lucru. Dar prin geamul îmbrumat ziua apare ștearsă, mohorâtă. Ani privește scheletele arborilor plecați sub vântul rece, vede frunzile căzând nepăsătoare în dansul morții, și le invidiază... are visiunea milioanelor de ostași cari poate cad în acea minută... de ar fi printre ei! totul o desgustă, putea fi fericită numai lângă ei. Nimeni nu-și putea da seamă de intensitatea acestui sentiment. Îl iubise cu una din acele pasiuni concentrate a cărei căldură o simt numai acei cari au inspirat'o. Din acest moment adâncită în gândurile triste orice interes pentru ce o incojoară dispare. Nu vede culmile plesuve ale dealurilor, cârdurile de ciori sburând în depărtare, țăranii cu fața brăzdată de griji conducând câte o vită, copilașii cu mâinele de acum înroșite de frig venind dela școală. Nu vede pe arendaș intrând prin poarta din fața geamului ținând de mână un copilaș cald îmbrăcat, și înfășurat ca un pachetel, nici pe Aglae care făcuse înconjurul rotondei și intra dezamăgită nezărind nicăeri pe pictor. Acesta intrase acum în atelier și privea intrigat pe Ani de câteva minute fără ca ea să observe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că se mai află cineva în încăpere, orice decor, orice privea realitatea omenească pierduse interes pentru ea, domnul Noreanu o privea ironic aproape furios. Toată ura adunată, îi revenea, era hotărât să-și pună planul în aplicare.

De ce atât de tristă verișoară? întrerupse el tăcerea, pe când un aer perfid se răspândise pe fața cu trăsăturile frumoase, sub fruntea îndărătnică care plăcuse la atâtea și încânta și azi atât de mult pe aglae.

— Nu mergem azi la Rozieni?

Ani, îl privea de abia acum, mirată de tonul care n'avea inflexiunele obișnuite.

— Nu sunt dispusă la plimbări, răspunse ea cu răceala obișnuită.

— Nu? m'aș mira. N'aveți nimic de cumpărat? Tonul îi devenea tot mai iritat. Zărea prin geamul perlat de ploaie pe arendaș, care mergând în pasul copilului se îndrepta spre atelier. Voia să spuie cât mai iute Anii secretul care trebuia să-i dea o mare lovitură.

Însă indiferentă ca totdeauna Ani nu voia să lungească vorba. Privea cum ploaia alunga pe toți în casă și cum câinele ei căuta un adăpost și cum pe urmă se luase după domnul Rândunescu care venea dinspre grajd.

Pictorul vorbea ca pentru sine. Sărmanul Alecu! ce martiriu a îndurat! Ani îl privea cu dispreț și ură. Numele iubit i se părea pângărit fiind rostit de el. Avuse totdeauna presimțirea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că el și doamna Nozianu nu erau străini de nenorocirea ei. Dar dorința de a cunoaște suferințele soțului ei o făcu să-și învingă respingerea. Numai el era în stare să-i deslușească acest secret fatal care o ocupa într'atât.

Își întoarse privirea dela geam și așezându-se pe canapeluța de trestie deasupra căreia spânzura primele ei picturi. Fața ei avea albeața statuei așezată într'un colț, pe un postament.

Ce ziceai de Alecu? vocea-i luase o ușoară nuanță de rugăciune.

Pictorul simțind interesul Anii de a afla toate ar mai fi șovăit. Dar văzuse pe toți luând drumul casei. Știa că ei căutau pe Ani pe care n'o lăsau mult timp singură, auzea chiar zgomotul pașilor lor pe scări.

Și atunci cu totul cufundat în dorința răsbunărei, ne observând fața atât de trasă de o paloare morbidă, el începu c'o plăcere drăcească a istorisi toate amănuntele scenei dela hotel, neuitând nici un detaliu, îngrijat de a nu cruța nimic pentru ai cauza cât mai mare durere și umilință.

Dar de abia evenimentele începuseră a i se desluși că Ani se cutremură la gândul atâtor infamii. Se gândește numai la suferințele lui Alecu și atunci scoate un țipet de supremă durere acoperindu-și ochii cu mâinele. Un văl îi tulbură privirea... putea-va ea să mai trăiască în această lume? îi revenea și par'că resimțea toată durerea soțului ei... ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îndurare? și cum o ferise de adevăr... ce martir! de odată câmpiile însângerate se iveau privirei ei rătăcită, vedea cum se măcelăria omenirea cu toate instinctele sălbatece deslănțuite fără reținere. Un moment îi veni gândul răsbunărei... va trăi pentru a aduce toate la lumină... pe urmă se va uni cu acel care voise s'o cruțe de aceste intrigi mai curând calomnii revoltătoare. Voia să-și adune forțele pentru a răspunde pictorului, care se delecta cu suferința ei nedându-și încă seama până unde mersese cu cruzimea. Dar pe când caută să-și întărească voința simte de odată ca o lovitură în inimă... par'că întunericul îi cuprinde spiritul, toate puterile o părăsesc. Aruncă spre pictor o privire îngrozită și rămâne neînsuflețită pe canapeluța de trestie mândră, dreaptă, ca statuia răsbunărei... pe când sufletul ei zboară ca acel al unei sfinte...

Domnul Noreanu îngrozit se repede spre ea apoi ese strigând și gesticulând.

Când domnul Rândunescu și toți ai casei după ce o căutaseră în toate încăperile intrară în atelier, ea își găsise mântuirea... se găsea acolo unde dorise sufletului ei nenorocit. Toți se priveau neîndrăznind să înțeleagă.

Boerul căzuse într'un fotoliu și numai da semn de vieață. Doamna Pruteanu și Aglae începuseră a țipa, a o pipăi, a încerca vr'un mijloc de scăpare când arendașul care sosise cel din urmă cu copilașul de mână, își dete

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

seamă că nu mai era nici o scăpare, lăsă copilul în mijlocul casei. El începuse a plânge văzând pe toți îndureraţi şi o apucă razna prin parc cu tot gerul şi turturii de zăpadă pe care vântul i le arunca în faţă.

Întunericul se lăsase pe nesimţite... un sunet de clopot se auzea în depărtare într'o suprescitare extraordinară, el alergă printre arborii despoiaţi printre frunzele căzute. Gesticula fără să-şi dea seamă pe când cuvintele ce le rostea se amestecau cu suspinele arboriior din alee.

Căzu pe banca garniturei de grădină nedându-şi seamă nici de ce făcea, nici unde se afla. Se străduia în zadar să fie mai tare ca durerea. O jale adâncă îi cuprinse sufletul. Nimene n'o cunoaştea atât de bine ca el. Nu-i era dat s'o aibă nici ca prietenă. Pierduse ori ce altă nădejde după moartea domnului Horia.. dar o vedea, erau zilnic împreună. Niciodată nu putuse avea altă pretenţie.

Lăcrămile îi lunecau pe faţa pe care vântul şi zăpada o biciuiau fără ca el să simtă. Încercă să se liniştească dar sbuciumul sufletesc devenea tot mai aprig. Apucă drumul casei fără a mai avea curajul de a se mai abate pe la curte şi a cerceta motivul acestei catrastoafe...

Vorbea tare pe când durerea i se schimba în disperare. O avea par'că în faţa sa şi începea cu glas tare ai număra calităţile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Avea toate darurile cu care a fost înzestrată vr'odată o femee, o frumusețe demnă de penelul celui mai mare maestru, de lira celui mai înfocat și desâvârșit poet. Calități sufletești rare mediului în care ș-a petrecut cei câțiva ani de căsătorie, iar cele intelectuale întreceau în adâncime și putere pe ale celui mai înzestrat dintre bărbați.

La ce i-au servit?...

Și recapitulând trista poveste a vieței ei, arendașul revenea la convingerea că darurile omului nu-i au fost date spre mulțumirea sa, și că cei mai înzestrați, sunt adeseori și cei mai nefericiți...

EMILIA TAILLER

— SFÂRȘIT —